Krajevna skupnost na novi poti

Ni dvoma, da gre pri opredelitvi krajevne skupnosti v novi ustavi za enega izmed najbolj revolucionarnih posegov v naše dosedanje pojmovanje in odnose v našem sistemu samoupravljanja. Krajevna skupnost je, kot vemo, opredeljena predvsem kot odprta samoupravna skupnost, ki v svojem delovanju ni več omejena na drobna, obrobna komunalna vprašanja niti ni več uokvirjena zgolj z mejami občine, temveč naj bi delovni ljudje v njej – sami v tesnem sodelovanju s člani drugih skupnosti ne glede na občinske in druge meje – urejali mnoga izredno pomembna skupna življenjska vprašanja in skupno vplivali tudi na reševanje širših vprašanj v drugih, širših skupnostih. Druga bistvena novost v opredelitvi krajevne skupnosti je njena tesna povezanost z različnimi oblikami združenega dela oziroma še več: krajevne skupnosti si po novem ni več mogoče niti zamišljati brez tega sodelovanja, saj je pravzaprav opredeljena kot okvir, skupnost, v kateri se srečujejo, soočajo in uresničujejo pomembne potrebe in interesi delavcev v združenem delu.

Pa si nekoliko oglejmo, kako se ta prvina krajevne skupnosti kaže v praksi!

Statuti krajevnih skupnosti, ki so bili v tem letu sprejeti, oziroma osnutki kažejo, da se te funkcije KS skoraj povsod zavedajo, vendar hkrati ostajajo pogosto le pri prepisovanju ali povzemanju ustavnega besedila. To se – kot je razvidno iz ugotovitev nedavno opravljene analize statutov KS pri skupnosti slovenskih občin – kaže tudi pri opredelitvi materialne osnove krajevne skupnosti in programiranja njenega razvoja. Še vedno so potrebe in želje občanov – prebivalcev krajevne skupnosti na enem bregu, potrebe, interesi in pripravljenost delavcev v TOZD za reševanje takih skupnih vprašanj pa na drugem. Ta posplošitev seveda ne zanika mnogih koristnih pobud in rešitev, ki so bile v času od sprejema ustavnih amandmajev v letu 1971 in nove ustave uveljavljena v mnogih naših krajevnih skupnostih. Prave, zlasti pa učinkovite prizadetosti za premostitev tega prepada torej še ni čutiti v potrebni meri, in to kljub dejstvu, da je v delegacijah KS precejšnje število delavcev iz organizacij združenega dela (po podatkih volilne komisije RK SZDL Slovenije je med člani delegacij KS 74,5 % neposrednih proizvajalcev) in da nove organe krajevnih skupnosti (skupščine, zbore delegatov KS) sestavljajo tudi posebne delegacije zaposlenih v organizacijah združenega dela.

Očitno je, da bo treba ta premik pospešiti tudi na drugi strani: v statutih in samoupravnih aktih TOZD in tudi samoupravnih interesnih skupnostih, zlasti pa v konkrretnem delovanju in usmeritvi teh skupnosti, pri čemer bi morale pomembno vlogo v razvijanju take usmeritve prevzeti sindikalne organizacije. Ta naloga je bila na celjskem kongresu sindikatov dovolj poudarjena, gre pa za to, da jo čimprej uresničimo tako pri opredeljevanju samoupravnih odnosov znotraj kolektivov kot v procesu oblikovanja razvojnih programov TOZD in interesnih skupnosti in v razvijanju delegatskega sistema.

Za celovitejšo podobo krajevne skupnosti kot družbenoekonomskega odnosa, kot presečišča ekonomskih in drugih potreb in interesov delovnih ljudi, je mimo omenjenih aspektov pomemben tudi sam način in sistem financiranja KS, vendar pa to vprašanje zahteva posebno obravnavo.

S. JOGAN

DELAVSKA ENOTNOST

16. XI. 1974 – ŠT. 46 – L. XXXI

Mar nas bodo avtomobili, ki so sicer sestavni del standarda, izrinili iz mesta? ! (Foto: A. U.)

ZAČEL SE JE KONGRES ZVEZE SINDIKATOV SRBIJE

5. KONGRES ZASEDA

BEOGRAD, 13. novembra: veliki dvorani Doma sindikatov v Beogradu se je začel 5. kongres Zveze sindikatov Srbije. V tridnevnem delu bo okoli 900 delegatov, ki zastopajo več kot poldrugi milijon sindikalnega članstva te republike, ocenilo vse tisto, kar je zveza sindikatov storila med obema kongresoma ter opredelila naloge za prihodnje obdobje.

Z burnim aplavzom so delegati pozdravili predlog 7. kongresu Zveze sindikatov Jugoslavije, naj bi predsednika Tita izvolili za častnega predsednika Zveze sindikatov Jugoslavije. To je visokokvalificirani delavec Žarko Stojković iz tovarne vagonov v Kraljevu utemeljeval ta predlog, je poudaril, da je predlog odraz enotne želje vseh delavcev in sindikalnih organizacij v Srbiji.

Na prvem plenarnem zasedanju je kongres Zveze sindikatov Srbije sprejel poročilo o delu sbrskih sindikatov med obema kongresoma, nato pa je predsednik sveta Krsta Avramović prebral referat o aktualnih nalogah Zveze sindikatov Srbije pri nadaljnji krepitvi socialističnih samoupravnih odnosov za hitrejši materialni in družbeni razvoj. Kongres je v imenu centralnega komiteja ZK Srbije pozdravil Dušan Čkrebić v imenu centralnega komiteja ZK Srbije ter poudaril novo vlogo sindikatov v spremenjenih samoupravnih in družbenih odnosih.

KAKO POKRITI (NAJMANJ) 560 MILIJONOV DINARJEV LETOŠNJE IZGUBE

Stari grehi so zmeraj najdražji

Ni skrivnost, da naše železnice zaostajajo v razvoju predvsem zaradi tega, ker so bile in so še prisiljene izvajati politiko nizkih prevoznih cen. Zato ne morejo akumulirati in ustvarjati dovolj sredstev tako za modernizacijo kot za osebni in skupni standard zaposlenih. Po drugi strani pa se nedosledno izvajajo ustavna določila o kompenzacijah, ker se z veliko zamudo uveljavljajo dogovori o zviševanju cen prevozom, ker zaradi pomanjkanja sredstev železnica zamuja pri izvajanju programa modernizacije in ker stroški poslovanja, na katere močno vplivata tudi inflacija, naraščajo nad vsemi predvidevanji.

To so vzroki, zaradi katerih slovenski železničarji, povezani v Železniškem gospodarstvu Ljubljana, predvidejo, da bodo v letošnjem letu, čeprav so obseg dela v devetih mesecih v primerjavi s celotnim lanskim letom povečali za skoraj 8 %, vseeno „prigospodarili" doslej najvišjo izgubo. Po ocenah, ki se med seboj sicer razlikujejo, bo izguba znašala najmanj 560, najbrž pa ne več kot 650 milijonov dinarjev, novih seveda!

Naša zakonodaja natančno predvideva, kaj se „zgodi" s kolektivi, ki poslujejo z izgubo. Zmanjšanje osebnih dohodkov zaposlenih in kreditna nesposobnost organizacije združenega dela sta samo dve, vsekakor pa najbolj otipljivi posledici. Niti prvega niti drugega pa si pri taki organizaciji, kot je železnica, v naših družbenih razmerah ne moremo dovoliti. To pa ne zaradi tega, ker bi v konkretnem primeru želeli obiti zakonska določila. Temveč preprosto zato, ker vsako nezadovoljstvo delavcev na železnici – in znižanje zaslužkov bi ga še kako spodbudilo – vsako nadaljnje zamujanje pri izvajanju sprejetega programa modernizacije lahko povzroči preveliko družbeno škodo. Če vemo, da železniški kolektivi ob sedanji stopnji opremljenosti in pogojih gospodarjenja na višino izgube praktično ne morejo vplivati, ostane en sam odgovor na vprašanje, kako se izogniti najhujšemu: izgubo na železnici je treba pokriti!

Kako to storiti, je seveda vprašanje zase. Vprašanje tem-

Nadaljevanje na 3. strani

● ZASAVSKI RUDARJI SO ZMANJŠALI SVOJ LETOŠNJI GOSPODARSKI NAČRT

MANJŠI IZKOP PREMOGA

Namesto milijon 750.000 ton bodo v zasavskih rudnikih letos izkopali samo milijon 634.000 ton premoga. Rebalansu proizvodnega načrta se niso mogli izogniti, ker znaša že zdaj zaostanek več kot 120.000 ton in ker v hrastniškem rudniku še vedno niso odpravili posledic vdora vode v jamo, v zagorskem premogovniku pa prav tako ni možnosti za večji izplen, deloma tudi zaradi pomanjkanja jamskih delavcev. Manjša proizvodnja je in bo vplivala na gospodarski uspeh zasavskih premogovnikov. Poslovna izguba v osnovni dejavnosti je že ob koncu septembra znašala 16 milijonov din. V delovni organizaciji so izračunali, da bo izguba ob koncu leta znašala najmanj 10 milijonov din, čeprav bodo dosegli zadnje mesece letos nekoliko višjo proizvodnjo, ker delajo in bodo delali vse sobote. Vrednostna realizacija v devetih mesecih je znašala 384 milijonov din, porabljena sredstva hitreje naraščajo kot celotni dohodek, prav to pa povzroča kolektivu največje skrbi, ker stroški doslej nikoli niso naraščali hitreje kot dohodek. Porast materialnih in drugih stroškov je tolikšen, da presega vse dogovorjene okvire, zato so se delegacije temeljnih organizacij združenega dela na nedavnem zasedanju delavskega sveta dogovorile, da bodo v svojih samoupravnih organih ponovno razpravljali o letošnjih gibanjih stroškov in preučile možnosti, da bi nekatere izdatke takoj zmanjšali. Za gospodarjenje zasavskih premogovnikov bo zmanjšanje izdatkov prva in neodložljiva naloga vseh zaposlenih. V delovni organizaciji bodo odslej vsak dan sproti zasledovali gibanje proizvodnje premoga in sprejemali ukrepe za večji izkop premoga, prav posebno pozornost pa bodo skupne službe posvetile tudi izterjavanju dolgov pri odjemalcih. Zasavskim premogovnikom dolgujejo kupci nad 40 milijonov din. Letos si morajo zato v rudniku vsak mesec izposojati sredstva za izplačilo osebnih dohodkov, zadrževati pa morajo celo sredstva amortizacije, kar neugodno vpliva na investicijska in vzdrževalna ter modernizacijska dela.

-m-

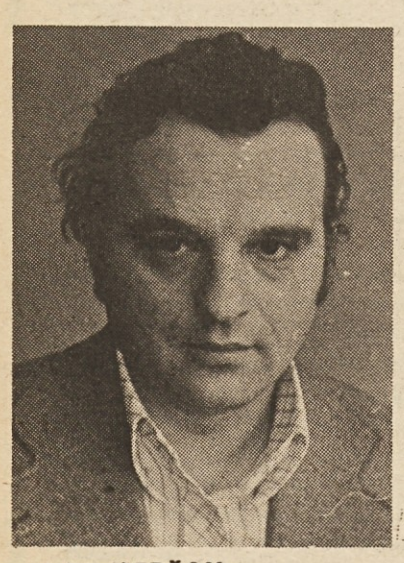

JANEZ KERŽAN:

Posvetovanje ekonomistov v elektrogospodarskih organizacijah Jugoslavije, je dalo tudi koristne napotke odločujočim dejavnikom v tej dejavnosti, kako razreševati sedanje in tudi bodoče probleme.

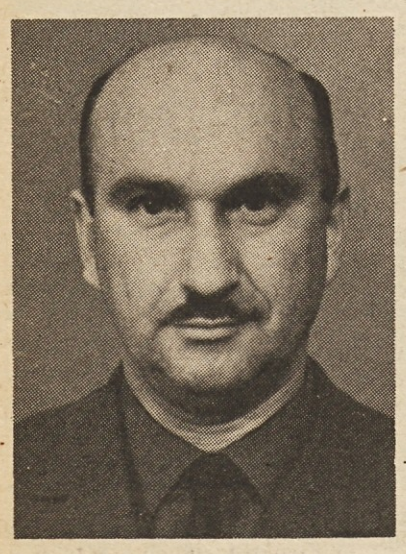

HINKO ZEILHOFER:

Sindikalne organizacije na ravni združenega podjetja formalno še nismo ustanovili. Mislimo namreč, da vsaka stvar potrebuje svoj čas, da dozori. Dejstvo pa je, da zvečine že obstajajo osnovne sindikalne organizacije po TOZD in da se sindikalne organizacije kolektivov, integriranih v združenem podjetju HP za zdaj uveljavljajo predvsem z delom v njihovem lastnem okolju.

JOŽE ČEBELA:

Odločili smo se – naj poudarim, da je pri tem odločanju sindikat odigral odločilno vlogo – da bomo namesto dosedanjih 21 delovnih organizacij ustanovili 6 delovnih organizacij združenega dela. V interesu samoupravne, delovne in poslovne učinkovitosti . . .

Kako dohiteti zamujeno

Pred dnevi se je v Portorožu končalo osmo posvetovanje ekonomistov jugoslovanskega elektrogospodarstva. Udeležilo se ga je več kot 400 ekonomistov iz vseh jugoslovanskih elektrogospodarskih podjetij, referate pa je pripravilo skoraj 20 strokovnjakov za teme, ki so bile tokrat predmet razprav na omenjenem posvetovanju, ki je sicer redna, na dve leti ponavljajoča se oblika sodelovanja ekonomistov v jugoslovanskem elektrogospodarstvu. Tokrat so obravnavali tri področja, ki so v zadnjem času v središču pozornosti: razvoj jugoslovanskega elektrogospodarstva do leta 1985, ustanavljanje samoupravnih interesnih skupnosti elektrogospodarstva ter negativne posledice pomanjkanja električne energije in njena slaba kakovost. O tem, kako je posvetovanje uspelo in kakšni so rezultati tega pogovora, nam je pripovedoval Janez Keržan, predsednik stalnega sekretariata omenjenega posvetovanja.

„Tako glede same organizacije," je dejal Janez Keržan, „kot tudi glede bogate vsebine razprave smo posvetovanje ocenili kot zelo uspešno. Resda se o nekaterih stališčih nismo dokončno zedinili na posvetovanju samem – to opravljamo prav te dni in bodo skupni sklepi znani v kratkem – vendar lahko trdim, da je posvetovanje uspelo in da bo imelo tudi praktične posledice. Sklepe, ki so oziroma bodo tudi napotki za razreševanje vprašanj, o katerih je na posvetovanju tekla beseda, bomo poslali ne le vsem elektrogospodarskim organizacijam, pač pa tudi vsem drugim odločujočim dejavnikom na tem področju. Naši napotki naj bi pomagali omenjenim dejavnikom pri iskanju poti za čim hitrejši in učinkovit razvoj elektrogospodarstva, ki je prav gotovo eden izmed temeljnih pogojev za razvoj gospodarstva in družbe."

„Razpravljali ste, kot ste dejali, o treh pomembnih vprašanjih elektrogospodarstva. Kateremu ste posvetili največ pozornosti?"

„Po pomenu vsekakor prednjačita razvoj elektrogospodarstva in ustanavljanje samoupravne interesne skupnosti, čeprav seveda – v sedanjem trenutku ne bi jemal aktualnosti niti tretjemu poglavju – o škodi, ki jo ima družbena skupnost zaradi izpadov električnega toka in njegove slabe kakovosti. Če me vprašate po vsotah, ki so jih različni strokovnjaki ugotovili kot škodo, ki jo je gospodarstvo utrpelo, naj povem, da o tem nismo razpravljali – sicer pa se vzpenja v vrtoglave desetine milijonov dinarjev. Razpravljali smo predvsem o metodah, po katerih bi škodo lahko ugotavljali. Dejstvo pa je, da tega problema ne bomo mogli odpraviti še nekaj časa, dokler pač ne bomo imeli na voljo dovolj električne energije in kakovostnega prenosnega omrežja, kateremu smo v zadnjem obdobju posvečali premalo skrbi. Žal bomo še nekaj časa morali posvečati skrb predvsem gradnji novih proizvodnih zmogljivosti – čeprav načrti za gradnjo 380 kV omrežja in drugega nižjenapetostnega omrežja pričajo, da tudi temu problemu posvečamo več pozornosti."

„Kje so glavni problemi bodočega razvoja elektrogospodarstva Jugoslavije in posebej naše republike?"

„Največji je pravzaprav v tem, da moramo loviti zaostanek v razvoju elektrogospodarstva za naraščanjem porabe električne energije. Zakaj se je elektrogospodarstvo v preteklosti razvijalo prepočasi, je znano – ker sistem zbiranja sredstev ni najbolj ustrezal, je bilo tudi sredstev premalo. Posebej se je pomanjkanje sredstev kritično poznalo v Sloveniji in na Hrvaškem. Danes pa ima lahko vsaka republika svoj sistem zbiranja sredstev za razvoj elektrogospodarstva; če bo tudi dejansko tako, je vprašanje, ali bo raznolikost sistemov ugodno ali neugodno vplivala na hitrejšo gradnjo novih elektrogospodarskih objektov."

„V Sloveniji naj bi samoupravna interesna skupnost za elektrogospodarstvo zbirala sredstva za razvoj te panoge . . ."

„Da, prav tu, pri tej vlogi samoupravne interesne skupnosti, pri čemer smo v naši republiki pred drugimi republikami, so se mnenja na posvetovanju razdelila. Za sedaj le v Sloveniji odločno zagovarjamo sistem dogovarjanja pri zbiranju sredstev: za enostavno reprodukcijo naj bi jih zbirali prek cene električne energije, za gradnjo novih objektov pa v obliki sovlaganja uporabnikov električne energije, na podlagi samoupravnega sporazuma. V drugih republikah, razen na Hrvaškem, kjer skušajo slediti naši poti, sodijo, naj bi sredstva za vzdrževanje in razvoj elektrogospodarstva zbirali izključno prek cene za električno energijo. Ta pot je seveda manj samoupravna, je pa znatno lažja kot naša. Poudaril bi še, da je dogovor v okviru samoupravne interesne skupnosti nov pristop k planiranju razvoja elektrogospodarstva, saj bo dogovor o financiranju postal avtomatično tudi del plana družbenoekonomskega razvoja republike."

rb

– Kako je organiziran sindikat na ravni združenega podjetja?

– Če mislite na to, ali smo se že odločili za neko obliko delovanja sindikata na ravni združenega podjetja, moram odgovoriti, da tega še nismo storili. Menili smo namreč, da ni toliko pomembno, če na ravni združenega podjetja obstaja tudi sindikat kot enovit organizem, denimo v obliki sindikalne konference, temveč je pomembno predvsem to, če ta sindikat dela in kje ter kako je čutiti njegov vpliv. Glede teh vprašanj pa smo si bili zelo enotni. Dogovorili smo se namreč, da se bomo sestajali po potrebi, torej takrat, ko bi katerakoli osnovna organizacija ali pa konferenca sindikata menila, da bi bilo smotrno nekatera vprašanja razreševati skupno. Konkretno smo govorili o vprašanjih s

Leto utrjevanja

Prvo leto mineva, odkar so se delovne skupnosti tovarne hranil KOLINSKA in pivovarn UNION, TALIS in LAŠKO odločile za skupno pot pod okriljem združenega podjetja HP (Hrana-pijače). Novi organizaciji združenega dela, ki povezuje pretežni del slovenske živilsko-predelovalne industrije, sta se v marcu letos pridružila še DELAMARIS iz Izole in DROGA iz Portoroža.

Zanimalo nas je, ali in kako sindikalne organizacije s svojim delovanjem prispevajo k utrjevanju nove organizacije združenega dela, k njenim prizadevanjem za bolj racionalno in uspešnejše delo na vseh področjih. Za sobesednika smo izbrali Hinka Zeilhoferja, predsednika sindikalne konference v Kolinski, Ljubljana.

področja oddiha in rekreacije ter o medsebojni pomoči pri pripravi samoupravnih sporazumov in drugih samoupravnih aktov. Priznati moram, da takih želja doslej ni izrazila nobena sindikalna organizacija. Vendar pa to še ne pomeni, da je sindikat spal!

– Kako bi torej veljalo spregovoriti o dosedanjem delu sindikata?

– Najbolj pošten odgovor je, da vsi skupaj preživljamo in doživljamo leto utrjevanja novega podjetja. Kot sindikalni delavec v Kolinski lahko povem, da se je naš sindikat močno angažiral in se še angažira pri urejevanju notranjih odnosov v HP, še zlasti pri ustanavljanju temeljnih organizacij združenega dela. Čeprav stvari ne poznam v vseh podrobnostih, lahko povem, da so podobno vlogo odigrale tudi sindikalne organizacije v drugih kolektivih v sestavu združenega podjetja. Ker pa smo, če tako rečem, vsak s samim seboj imeli več kot dovolj dela, je tudi zaradi tega razumljivo, da pravzaprav nismo iskali zunanje pomoči. Če pa jo je kdo že iskal, jo je tudi dobil pri občinskih oziroma območnih sindikalnih vodstvih, ki nedvomno še najbolje poznajo razmere in probleme slehernega kolektiva posebej, zato pa lahko tudi pomagajo, kadar je treba. Navsezadnje pa je treba vedeti tudi to, da smo se ob integraciji dogovorili, da bomo prvo leto v vsem poslovali še po starem, da pa bomo hkrati skušali izoblikovati kar največ izhodišč za poenotenje načina dela na vseh področjih, kar naj bi potem pomenilo tudi uvod v nadaljnje akcije za racionalizacijo poslovanja in uresničevanja še drugih ciljev, ki smo si jih začrtali z integracijo.

– Kako daleč ste prišli na tej poti?

– Prav zdaj po naših kolektivih teče javna razprava o samoupravnih sporazumih, s katerimi se dogovarjamo o enotnem načinu razreševanja najrazličnejših vprašanj s področja planiranja, nabave in prodaje. Vse to pomeni prvi korak k poenotenju načina dela. Res je, morda bi že lahko storili tudi drugi, tretji in še kak nadaljnji korak, vseeno pa bi poudaril, da se o tako občutljivih vprašanjih sporazumevajo TOZD v sestavu kolektivov, ki so si bili tako rekoč še do včeraj izredno hudi tekmeci na trgu. Takih zadev in take dediščine pa se ni mogoče otresti preko noči. Zato ni naključje, da je bila o sporazumih organizirana javna razprava po večkrat, dokler nismo prišli do predlogov, ki jih zdaj obravnavajo TOZD in ki jih bo lahko naš skupni delavski svet po zaključeni razpravi samo še potrdil.

Če se povrnem na uvodno vprašanje, lahko brez samohvale ugotovim, da se sindikat, ki je bil nosilec teh razprav, skuša uveljavljati predvsem z delom. Da pa se bo moral tudi organizacijsko utrjevati, je seveda jasno. Glede Kolinske lahko povem, da osnovne sindikalne organizacije obstajajo v vseh petih TOZD in da bo v najkrajšem času ustanovljena samostojna organizacija tudi v 300-članski delovni skupnosti skupnih služb. Bolj ali manj podobne so razmere v drugih kolektivih. Dogovoriti pa se bomo še morali, kako organizirati sindikat na ravni združenega podjetja, da bo tudi sam nastopal kot nosilec naprednih hotenj.

–mG

„Ta čas imamo v „Iskri" 21 delovnih org nizacij s 56 TOZD. Kakor po eni strani ugot ljamo, da je bil „prvi val" ustanavljanja TOZ morda preveč ozek in se bo število temelj organizacij v prihodnje prav gotovo precej p večalo, računamo, da utegne biti prihodnje š vilo TOZD blizu 70 – od tega samo v Kranju namesto dosedanjih 16 – pa je v razpravah združenem podjetju vse bolj prihajalo na pl da nismo dovolj dobro in predvsem ne uč kovito organizirani za uspešno samoupravno poslovno delovanje."

– Mislite, da so bile preveč močne „r drobljevalne" silnice in – na drugi strani „združevalne" prešibke?

„Na poenostavljen način bi lahko rekli tu tako. Morda smo v Iskri v pogledu samo upravnega in poslovnega vodenja in odločanj res preveč decentralizirani, kar prav gotovo ni prid učinkovitosti. Navsezadnje se le zavz mamo za to, da bi bilo samoupravljanje čimbo učinkovito . . .

Odločili smo se za to – in treba je povedat da je prav pri tem odločanju sindikat odigr zelo vidno vlogo – da bomo na osnovi specia zacije v proizvodnji ustanovili 6 delovnih org nizacij združenega dela, v katerih bodo TOZ združevale financiranje, komercialo, nadz kvalitete, zaščito industrijske lastnine, koord nacijo raziskovalnega dela, taktično planiran organiziranje ter kadrovanje, standardizacijo skrb za družbeni standard.

TOZD pa bodo na ravni SOZD združeval prodajo na domačem trgu, zunanjo trgovin koordinacijo in oblikovanje inovacijske politik koordinacijo in oblikovanje finančne politik bančne posle, organiziranje SOZD, oblikovan politike kvalitete in zanesljivosti, strateško pl niranje, stike z javnostjo, dejavnosti, ki ima značaj splošne dejavnosti za vse TOZD, koord nacijo in zaščito in nakupa industrijske lastnin standardizacijo in tipizacijo kot izhodišče rac nalizacije proizvodnje in nabave, industrijs

Sindikat nekaj pomeni...

V »Iskri« letos izvajajo obsežne in – tako zagotavljajo prav vsi – tudi pomembne vsebinske reorganizacijske spremembe, ki bodo prav gotovo imele velik učinek na poglabljanje samoupravnih odnosov v združenem podjetju in na rast poslovnih rezultatov. Za kaj pravzaprav gre pri »reorganizaciji«, kakor smo jo imenovali za uvod, smo poskušali zvedeti v pogovoru s predsednikom sindikalne konference združenega podjetja »Iskra« Jožetom Čebelo.

dokumentacijo, sodelovanje z raziskovalnimi i teresnimi skupnostmi in usmerjanje dela r iskovalcev k ciljem Iskre, koordinacijo izved razvojnega in znanstveno raziskovalne dela . . .

– Pravite, da boste v Iskri novi samoupra sporazum, ki bo utemeljil novo „shemo", lah podpisali 20. decembra letos. Boste uspeli takrat opraviti vse delo?

„Prepričan sem, da bomo! Ob tem mora vsekakor poudariti, da optimizem izhaja iz d sedanjih izkušenj. Morda ne bi prišli nikam če bi vso stvar prepustili samo poslovnikom. P rok za uspešnost dela je prav gotovo široko z snovana angažiranost družbenopolitičnih org nizacij in še prav posebej sindikata. Naj pove da imamo v vseh predvidenih DOZD akcijs odbore, ki so praviloma sestavljeni iz pre stavnikov treh struktur: samoupravne – pre sednik DS – družbenopolitične – predstavn sindikata ali ZK in poslovodne – po navadi d rektor. Akcijski odbori se praviloma sestaja enkrat tedensko in sproti bedijo nad izvajanje dogovorjenih priprav. Kakor je videti, je pr taka akcijska organiziranost najboljše zdravi za lomljenje odporov, ki bi se utegnili pojavi Vse nejasnosti pa tako ali tako sproti odpra ljamo z dogovori in izmenjavo mnenj."

– Na 8. kongresu slovenskih sindikatov sm slišali – ponovno – poudarjeno zahtevo, da i tegracijska povezovanja ne smejo mimo si dikatov. Kakšna je torej vaša vloga v povez vanjih med Iskro in Gorenjem?

„Najprej je treba reči, da pri omenjeni po vezavi ne gre za lahko delo. Iskra in Gorenje s se razvijala na povsem različen način, tako da j treba uskladiti tudi mišljenje in ne samo posl vanje ali organiziranost. Težave so bile in s še . . . morda smo še najdlje prišli v sindikatu kjer smo združili obe sindikalni predsedstv Vsekakor pa se zavedamo, da gre za proces, katerem je enkratno dejanje pravzaprav nemo goče."

I. T.

● Ob šestdesetletnici smrti Dimitrija Tucovića, najpomembnejšega voditelja srbskih socialistov v obdobju pred prvo svetovno vojno

SVETAL SIMBOL REVOLUCIONARJA

Bil je, kot so zapisali njegovi odbobniki in tovariši iz srbske socialno demokratske stranke, izredno pomemben bojevnik za ideje socializma na Balkanu, vedilki vodja srbskega in jugoslovanskega socialističnega delavskega gibanja.

V razmerah, ki so bile značilne za majhno in kapitalistično slabo razvito deželo, je Dimitrije Tucović uveljavljal srbsko socialno demokracijo v mednarodnih razmerah. Bil je pobudnik revolucionarne solidarnosti delavcev vsega sveta in hkrati organizator razrednega gibanja srbskega proletariata. Izhajajoč iz marksističnih pogledov na družbena dogajanja, v poldrugem desetletju svojega delovanja v socialistični stranki storil vse, kar je bilo v njegovi moči, da bi srbsko delavstvo izoblikovalo svojo razredno organizacijo na temeljih demokratičnega centralizma, enotnega vodstva in skupne akcije.

„Živel je in tudi zgorel," je leta 1954 v uvodu njegovih Zbranih spisov zapisal Moša Pijade, „v ognju bitke za delavsko stvar, ki ga je tudi sam prižgal."

Rodil se je 13. maja 1881. leta v vasi Gostilje, okraj zlatiborski, umrl pa je dobrih trideset let kasneje, 20. novembra 1914. leta, v kolubarski bitki, na Vrapčem brdu pri Lazarevcu, ko je branil svojo domovino pred napadi avstro-ogrske imperialistične armade.

In vsa leta, odkar je že kot dijak iskal in našel svojo življenjsko pot med socialisti, je nastopal proti vojni, obsojal imperialistične težnje in pozival delavce, naj vojno, ki jo je spočela gosposka, spremene v revolucijo proletarcev.

Njegovi življenjepisci so med drugim zapisali:

Otroška leta je preživljal v družini pravoslavnega duhovnika in njegova mati, podadija ali Mlada, kot so ji rekli, je skušala pomagati vaški in mestni revščini s hrano in dobrimi nasveti. Tako je mali Dimitrije že v otroštvu spoznaval, na čigavih plečih gradi komaj nastajajoča srbska buržoazija svoje blagostanje. Od tega spoznanja do vključitve v vrste socialistov je bila kratka pot.

Že kot dijak realne gimnazije v Užicu je postal socialist, in ko se je leta 1899 preselil v Beograd, je s pomočjo Dragovića, enega prvih voditeljev srbske socialne demokracije, postal marksist. Že leta 1901 je začel sodelovati v časniku „Radnički list" in bil je med mladimi socialisti, ki so ustanavljali prve razredne delavske organizacije. Potlej se je vpisal na pravno fakulteto diplomiral je leta 1906 in že drugo leto po prelomu stoletja je postal sekretar kluba visokošolcev socialistov in tajnik beograjskega delavskega društva. Ko so srbski socialisti v maju 1902. leta ustanovili tajno politično vodstvo razrednega delavskega gibanja, tako imenovani centralni odbor, so ga izvolili za njegovega člana. Po marčnih delavskih in študentovskih demonstracijah, ki jih je leto kasneje tudi sam organiziral, se je Dimitrije za kratek čas zatekel pred preganjanjem policije v tujino.

Iz podatkov, ki jih je objavila Enciklopedija Jugoslavije, je razvidno, da se je tedaj na ozemlju fevdalne Srbije komajda začela porajati buržoazija.

Leta 1900 je v 153 industrijskih podjetjih bilo zaposleno komaj 3.200 delavcev (v vsakem poprečno 21), deset let kasneje pa v 465 podjetjih kakih 16.000 delavcev (v vsakem poprečno 34). Vse do leta 1910, ko je srbska skupščina sprejela zakon o delavnicah, so bile razmere, v katerih so živeli proletarci, povsem neurejene. Delali so tudi po dvanajst in štirinajst ur na dan in bili so prepuščeni na milost in nemilost lastnikom proizvajalnih sredstev. Ob koncu leta 1908 je bilo v Srbiji zaposlenih 63.000 delavcev (v industriji, kot že rečeno, slabih 16.000) in le kakih 5 % je bilo organiziranih v sindikatih in v delavski stranki. Že dve leti kasneje se je število organiziranih delavcev podvojilo.

Poprej omenjeni zakon iz leta 1910 je priznal delavcem pravico do stavke; uvedli so arbitražo, prepovedali nočno delo žensk in otrok do petnajstega leta, omejili delovni čas na 10 ur, ustanovili delavske zbornice in zdravstveno zavarovanje za delavce. Določila tega zakona, ki ga je izbojeval organizirani proletariat, pa so spoštovali le redki lastniki delavnic in tovarn; zavoljo tega se je delavstvo vse bolj zatekalo k stavkam. Leta 1907 jih je bilo 23, tri leta kasneje pa 47. Več kot polovica stavk se je uspešno končala, se pravi, da so delodajalci sprejeli delavske zahteve.

Dimitrije Tucović je sodeloval v vseh teh bitkah, jih vodil in usmerjal. Po ustanovitvi srbske socialno demokratske stranke leta 1903 je bil med najpomembnejšimi marksisti v njenem vodstvu. Že tedaj je spoznal, kako pomembna je v delavskem gibanju sindikalna organizacija proletarcev in v referatu, ki ga je prebral na drugem kongresu „Radničkog saveza" leta 1904, je postavil temelje krajevnih sindikalnih organizacij posameznih strok, skupnosti strokovnih zvez in centralnega vodstva, ki naj bi zagotovilo razredno dejavnost te „najbolj množične delavske organizacije".

Skupni razredni interes vseh delavcev, pa naj so že organizirani ali pa še bodo, je takrat govoril na shodih v beograjskih tovarnah, terja tudi skupno akcijo delavske partije in sindikatov. In ta akcija bo učinkovita le tedaj, če bo partija živela med delavci, torej tudi in predvsem v sindikatih.

V tistih letih se je Dimitrije Tucović, kot delegat srbskih socialistov, začel uveljavljati v mednarodnih razmerah. Bil je na kongresu socialno demokratske stranke Hrvaške in Slavonije leta 1906 v Osijeku pa v Sarajevu na shodu bosenskih socialistov in v Trstu, na kongresu jugoslovanske socialno demokratske stranke.

Na šestem kongresu partije srbskih socialistov leta 1908 so ga izvolili za prvega sekretarja stranke, postal pa je tudi glavni urednik Radničkih novina.

V tem času se je delavsko gibanje v Srbiji hitro krepilo. Ob njegovi izvolitvi za prvega sekretarja je bilo v socialistični stranki 780 članov, tri leta kasneje pa že 2.889.

V marcu 1909. leta je Tucović postal član mednarodnega socialističnega biroja. Tega leta je sodeloval kot opazovalec na jugoslovanski socialistični konferenci v Ljubljani in vse bolj se je uveljavljal kot oblikovalec socialistične politike na Balkanu. Bil je organizator prve balkanske socialistične konference v januarju 1910. leta in pobudnik resolucije, v kateri so socialisti obsodili imperialistične apetite velesil in politiko buržoazije v balkanskih deželah ter zahtevali osvoboditev vseh narodov; njih svoboda pa naj bi temeljila na enakosti, bratstvu, demokraciji in internacionalizmu. Takrat je pisal:

„Vsi balkanski narodi si bodo izbojevali svobodo, toda ta svoboda nikakor ne sme postati privilegij in last nacionalnih buržoazij."

Izredno veliko svoje neizmerne ustvarjalne moči je posvetil organizacijski in vsebinski rasti razrednih sindikatov in urejanju odnosov med partijo in strokovno organizacijo delavcev. Kongresa srbske socialistične stranke in sindikatov sta že tedaj sprejela njegovo zamisel o ustanovitvi tako imenovane centralne instance, ki naj bi usmerjala in usklajala prizadevanja vseh delavskih organizacij v enotnem socialističnem gibanju. Zanj je bil sindikat razredna organizacija delavcev, ki se zaveda, da bo moč uveljaviti vse delavske zahteve šele tedaj, ko bo proletariat prevzel oblast. „Boj za delavsko oblast je torej naš cilj." Partijo pa si je zamišljal kot organizatorja, usmerjevalca in spodbujevalca razredne zavesti, ki lahko samo takrat, če bo „last delavcev", uresniči svoje zgodovinsko poslanstvo.

Na poti za dosego tega cilja pa je pomembna sleherna stopnica in vsak na novo organiziran delavec je še kako pomemben bojevnik na fronti, kjer so se izkoriščevalci in izkoriščani pomerili v odločilnem spopadu.

Dimitrije Tucović ni „sanjal" o socializmu. Zanj je bil socializem vsakdanji boj, „delavska stvar"; razumel je zakonitosti tedanje družbe in kljub težavam, ki so mu jih povzročale malomeščanske, sindikalistične, anarhosindikalistične in nacionalno socialistične frakcije v tedanjem vodstvu, je uspel ohraniti ideološko in politično enotnost delavskega gibanja, njegovo razredno in revolucionarno usmeritev.

Še zlasti pa velja omeniti mednarodno dejavnost Dimitrija Tucovića v letih pred prvo svetovno vojno, takrat, ko je druga internacionala, v kateri so prevladovale velike socialno demokratske stranke kapitalističnega Zahoda, zašla v vode oportunizma, malomeščanstva in razrednega izdajstva. „Socialistični mladenič z Balkana" se je na sestankih socialistične internacionale in mednarodnega socialističnega kongresa skupaj z Leninom in drugimi predstavniki boljševiške partije upiral tem težnjam in terjal, naj mednarodno delavsko gibanje podpre leninistično tezo: razredno organizirani delavci bomo na imperialistično vojno odgovorili z delavsko revolucijo. Socialno demokratska stranka Srbije je podprla Leninov odnos do vojne in je nasprotovala vojnim kreditom; Dimitrije Tucović pa je z vso svojo prepričevalno močjo socialističnega aktivista usmerjal srbske socialne demokrate v bitko za revolucijo, ki je tedaj, zaradi malomeščanske prevlade v vrhovih druge internacionale, bila vsaj začasno „obsojena na neuspeh".

Sredi tega boja za revolucijo doma in v svetu je Dimitrije Tucović kot častnik srbske vojske odšel na fronto in nekaj mesecev po izbruhu vojne, ki jo je tolikanj sovražil, v bitki na Kolubari padel.

Njegovo delo pa v naših zdajšnjih socialističnih prizadevanjih še živi in marsikaj, kar je tedaj, pred sedemdesetimi in več leti storil za delavsko stvar, je še sedaj tolikanj naše, kot nekoč.

Pravzaprav, moralo bi biti naše!

JANEZ VOLJČ

STARI GREHI SO ZMERAJ NAJDRAŽJI

Rešitev je le v dogovoru med železnico in združenim delom, dogovor pa bo lahko sklenjen le pod pogojem, da bo izhajal iz realnih možnosti

Nadaljevanje s 1. strani

bolj, ker ne gre za „majhne" številke. Predvidena izguba namreč po vrednosti dosega znesek, ki predstavlja četrtino proračuna SR Slovenije za letošnje leto oziroma je enaka sredstvom, ki jih bomo letos v Sloveniji zbrali na račun obdavčitve dohodka temeljnih organizacij združenega dela.

Ob razreševanju kateregakoli problema je vselej več možnosti, odločamo pa se po navadi za tisto, ki je izvedljiva s kar najmanjšimi stranskimi negativnimi učinki. Samoupravni organi Železniškega gospodarstva Ljubljana, organi samoupravne interesne skupnosti za železniški in luški promet ter še različni drugi dejavniki so v zadnjem mesecu dni, odkar se govori o tolikšni izgubi, že opozorili na več možnih rešitev, Ker vsi predlogi vsebujejo nekatere skupne elemente, da – denimo – višine izgube ne gre računsko zmanjševati na račun zniževanja stopnje amortizacije ali na račun življenjske ravni železničarjev, povzemamo preostale bistvene značilnosti teh predlogov.

Železniško gospodarstvo Ljubljana: Potrebni, predlagani in dogovorjeni dvigi prevoznih cen za pokritje stroškov poslovanja ŽG Ljubljana v letu 1974 niso bili uresničeni. Zato je potrebno, skladno z ustavnim določilom o kompenzaciji pokriti Železniškemu gospodarstvu Ljubljana izpad tarifnih dohodkov v višini, ki je na dan 7. 10. 1974 leta ocenjena na 563 milijonov dinarjev. Da bi delno sanirali letošnjo izgubo in se izognili negativnim gibanjem v prihodnjem letu, je treba takoj, to je s 1. XI. 1974 leta zvišati cene prevozov v notranjem potniškem in tovornem prometu za 20 %, s 1. januarjem prihodnjega leta pa še za 12 % oziroma za 32 %, če ne bo (in ni bilo, op. pisca!) uresničeno novembrsko zvišanje cen. Takšne zahteve postavlja ŽG Ljubljana ob upoštevanju napovedanega 25 % zvišanja cen v mednarodnem blagovnem prometu s 1. 1. 1975 leta. Če to ne bo uresničeno, bodo zahtevki za spremembo domačih cen višji. Razen vsega tega pa se ŽG Ljubljana zavzema za čimprejšen podpis družbenega dogovora o oblikovanju cen v železniškem prometu, saj bi s tem problematiko tarif vendar začeli urejati na dolgoročni osnovi.

Komite za promet in zveze pri Izvršnem svetu SRS: Dolgoročna rešitev je samo v modernizaciji železnic. Če bi danes imeli železnico modernizirano do take stopnje, kot menimo, da bi jo morali imeti, bi železniško gospodarstvo lahko rentabilno poslovalo ob sedanji ravni cen. Korak do dolgoročnega razreševanja problemov železnice nedvomno pomeni družbeni dogovor o oblikovanju cen prevozov. Komite se bo še nadalje zavzemal za to, da bi bil dogovor čimprej podpisan. Kratkoročno gledano pa je tako, da mora rešitev najprej iskati železnica sama skupaj z združenim delom. Oba partnerja, to je izvajalci in uporabniki storitev, naj bi se o tem pogovorili v samoupravni interesni skupnosti na železniški in luški promet.

Skupščina samoupravne interesne skupnosti SR Slovenije za železniški in luški promet:

Ena od možnosti je, da bi železniškemu gospodarstvu na osnovi veljavnega zveznega zakona vrnili 180 milijonov dinarjev letos plačanih davkov in prispevkov. Naslednja možnost je, da bi za pokrivanje izgube namenili tudi sredstva letos prenešenega državnega in republiškega kapitala ter skupnih rezerv. Tretja možnost pa je, da bi v ta namen porabili sredstva, ki jih zdaj vse TOZD plačujejo za modernizacijo železnice. Ker pa uresničitev teh možnosti lahko povzroči pretrese na drugih področjih, še zlasti pa zaviralno vpliva na potek modernizacije, bo posebna komisija do konca novembra preučila učinke predlaganih rešitev in poročala skupščini, ki naj bi tedaj presodila, ali velja izbrati tudi možnost, da bi izgubo v celoti ali delno pokrili na račun dodatne obremenitve gospodarstva, torej z zakonom. V tem primeru bi nadaljnje iskanje rešitev prenesli v Skupščino SR Slovenije, najprej pa v njen zbor združenega dela.

Formalistično vzeto so vsa navedena stališča zelo toga in bi jih lahko razumeli tudi tako, da je vsak izmed navedenih dejavnikov bolj ali manj prepričan, da mora rešitev poiskati nekdo drug! Vendar pa tak vtis vara!

Gre predvsem za to, da je treba pokriti velikansko izgubo tako rekoč že danes, da bi se jutri izognili še večji družbeni škodi. Če se, samo za hip, postavimo na formalistično stališče, da bi se taka in podobna vprašanja praviloma morala razreševati in tudi rešiti v okviru interesne skupnosti za železniški in luški promet, saj je bila ustanovljena tudi z namenom, da odloča o skladnem razvoju železnice v odvisnosti od potreb porabnikov, je prav gotovo nerealno pričakovanje, da bi ta skupnost na začetku svoje poti in svojega dela na mah uspela razrešiti probleme, ki so se kopičili skozi leta. Zato in pa zaradi morebitne večje družbene škode, ki bi še lahko nastala, je prav, če se bo – vsaj videti je tako – razreševanje tega problema očitno preneslo tudi v Skupščino SR Slovenije.

Nedvomno pa je pri vsem tem bistveno – da razprave vse bolj izzvenevajo k pozivu, da je rešitev za vsako ceno treba najti v združenem delu, skratka z dogovarjanjem in sporazumevanjem med železnico na eni in združenim delom in družbeno skupnostjo na drugi strani. Že danes pa je jasno, da bo dogovor možem le v mejah realnih možnosti. Vedeti namreč moramo, da – med drugim – inflacije še nismo obrzdali in da je njen vpliv na stroške poslovanja na železnici tolikšen, da bi se morali z novim letom odločiti – po neuradnih podatkih – že za 50 % zvišanje prevoznih cen, kar seveda ne bo brez hujših posledic v gospodarstvu in na drugih področjih. Če pa je tako, potem realne možnosti med drugim prav gotovo pomenijo tudi počasnejšo modernizacijo železnice v primerjavi s tem, kar smo načrtovali.

M. GOVEKAR

Delavci družbenih dejavnosti o svojem položaju

Raziskovalni center za samoupravljanje pri slovenskih sindikatih je pripravil sociološko študijo stališč ● Več kot tisoč delavcev, zaposlenih v osnovnih dejavnostih v šolstvu, zdravstvu, znanosti in kulturi o nekaterih, v sedanjem času perečih vprašanjih ● Na nekatera njihova stališča bomo opozorili danes in v prihodnji številki ● Celotno gradivo raziskave pa bo izšlo ob koncu tega meseca.

KAJ JE ŽE PRINESLA NOVA USTAVA

Materialni, kulturni in samoupravni razvoj socialistične družbe je vse bolj pogojen z odvisnostjo in usklajenostjo združenega dela v materialni proizvodnji in v družbeni nadgradnji. Ta soodvisnost in doseganje tega družbenega cilja terja samoupravnost v vzpostavljanju in oblikovanju odnosov zlasti prek svobodne menjave dela. Temeljno maerilo vrednosti rezultatov dela, opravljenega v „nematerialni sferi", so uresničeni interesi uporabnikov, presežena odtujenost obeh področij družbenega dela kot tudi prispevek tega dela k rasti produktivnosti materialnega delovnega procesa in k splošnemu družbenemu napredku. Obstoj recipročnega odnosa pomeni, da je dohodek, ustvarjen v proizvodnji materialnih dobrin, posredno ali neposredno posledica in rezultat vseh delovnih ljudi, tudi tistih, ki delajo v družbenih dejavnostih. Tako pojmovano ustvarjanje dohodka v gospodarskih delovnih organizacijah teoretično sicer ni sporno, v svojih praktičnih posledicah in rešitvah pa pogosto ostajamo nenačelni.

Zlasti povezovanje temeljnih organizacij združenega dela v gospodarstvu in v interesnih skupnostih ter družbeno dogovarjanje in samoupravno sporazumevanje teh dveh subjektov je oblika, ki zagotavlja uresničenje teh teženj. Združevanje sredstev pa je materialna osnova takšnega povezovanja interesov.

Z raziskavo smo poskušali oceniti uresničevanje tistega ustavnega določila, po katerem je družbeni in ekonomski položaj delavcev družbenih dejavnosti izenačen s položajem drugih delavcev. Na več anketnih vprašanj, s katerimi smo tako z občih kot s posebnih aspektov merili uresničevanje tega načela, smo dobili več nepričakovanih stališč in ocen. Na prvo vprašanje: „Ali menite, da bo z uveljavljanjem nove ustave zagotovljen enakopraven družben in materialni položaj delavcev iz vaše dejavnosti z drugim- delavci v gospodarstvu? smo dobili tele odgovore:

Odgovori	šolstvo	zdravstvo	znanost	kultura
da, v celoti	12,68	10,02	15,00	10,29
da, deloma	44,27	36,84	31,00	35,29
ne	30,59	30,82	37,00	44,11
ne vem	12,43	22,05	17,00	10,29
brez odgovora	0,00	0,27	0,00	0,00

Ustava brez dvoma prinaša kvalitativno nove opredeljene odnose v družbenem obravnavanju teh institucij kot tudi v obravnavanju delavcev, ki so v njih zaposleni. Da se ti odnosi danes uveljavljajo, čeprav postopoma, da so šele v prvi fazi uresničevanja, anketni odgovori jasno potrjujejo. Ocena postopnega uresničevanja ustavnih načel, ki so jo anketiranci vključili v svojo projekcijo uresničevanja teh ustavnih načel, je predvsem posledica začetnih težav pri organiziranju interesnih skupnosti, v vrsti nejasnosti, ki so se s tem pojavljale, pa tudi v nekaterih poenostavljanjih družbene potrebnosti dobrin, ki jih ustvarjajo delavci družbenih služb. Tudi dosedanje izkušnje, ne vedno ugodne, so pripomogle k posredovanim mnenjem.

NAGRAJEVANJE IN MNENJE O NJEM

Družbeni ugled negospodarskih dejavnosti in z njim povezan ugled, priznanost tistega, ki tovrstno delo opravlja, je pomemben dejavnik delovne zavzetosti, občutka odgovornosti in dolžnosti. To vprašanje načenjamo zato, ker smo dokaj pogosto priča stališčem o manjši vrednosti dela v družbenih dejavnostih. Zlasti med delavci v družbenih dejavnostih vlada stališče, da zanemarjamo načelo, po katerem je človekovo delo edina podlaga za prilaščanje proizvodov družbenega dela, da je le delo podlaga za upravljanje družbenih sredstev in s tem tudi podlaga za določanje človekovega materialnega položaja.

Z namenom, da ugotovimo stopnjo skladnosti med osebnim in družbenim vrednotenjem dela, ki ga opravljajo, smo se v raziskavi obrnili na anketirance z vprašanjem: „Kako vrednotite svoje delo v primerjavi z delom delavcev iste izobrazbene ali strokovne stopnje v gospodarstvu? " O velikosti nagrad za enako količino približno enako multipliciranega dela v gospodarstvu in v njihovi dejavnosti pravijo:

Naše delo je	šolstvo	zdravstvo	znanost	kultura
slabše nagrajeno	82,83	77,69	74,00	89,70
enako nagrajeno	11,19	9,27	11,00	5,88
boljše nagrajeno	2,73	11,00	9,00	0,00
ne vem	3,23	5,88	6,00	4,41
brez odgovora	0,00	0,00	0,00	0,00

Družbenoekonomski položaj delavcev, tudi tistih, ki delajo v družbenih dejavnostih, bomo spremenili kar najbolj celoviteje, če bomo mezdno podlago, na kateri se v precejšnji meri oblikujejo osebni dohodki, zamenjali s podlago, ki bo izpeljana iz ustavnih načel. Delavcem moramo dati možnosti, in to neposredne, konkretne možnosti, da bodo presegli zgolj svoje ekonomske interese in da bodo te interese povezali z interesi družbenega dela in družbene reprodukcije. Izpopolnjevanje samoupravnih družbenoekonomskih odnosov v teh dejavnostih se je začelo kasneje kot na področju materialne proizvodnje, vendar z jasno usmeritvijo k doslednejšemu povezovanju teh dejavnosti s področjem materialne proizvodnje.

Podatki kažejo, da se delavci v družbenih dejavnostih čutijo zapostavljene v socialno najbolj občutljivi točki – pri osebnih dohodkih, ker menijo, da se njihovemu delu ne priznava ustrezna pomembnost in funkcija v družbeni delitvi dela. Prisotnost takšnih stališč, posebno če so že dolg leta zakoreninjena v njihovi zavesti, ni ravno ugoden moment niti spodbuda za povečanje njihovih delovnih naporov, racionalizacij, kvalitete dela.

POKLIC IN OSEBNI DOHODKI

Da pa delovna morala pri večini teh delavcev ne temelji izključno na osebnih dohodkih, kažejo odgovori na naslednje anketno vprašanje: „Če bi se še enkrat odločili za poklic, ali bi zaradi osebnih dohodkov izbrali drugega? "

Odgovori	šolstvo	zdravstvo	znanost	kultura
da	27,61	32,58	23,00	22,05
morda	23,63	24,06	26,00	27,94
ne	44,27	38,09	46,00	47,05
ne vem	4,47	5,26	5,00	0,00
brez odgovora	0,00	0,00	0,00	0,00

Četrtina zaposlenih je po svojem stališču – čeprav je od stališča do akcije ponavadi precej daleč – prepričana, da je bil njihov izbor poklica zgrešen. To zaradi osebnih dohodkov. Tudi drugi motivi, ki so sicer pomembni in mnogi posebno intenzivno zaznavni, prav pri tovrstnem delu, so ostali pri tej četrtini podrejeni. To so zlasti zaposleni z nižjimi dohodki. Ker nimajo zadovoljivo urejenega materialnega statusa in življenjskega standarda, je težko pričakovati, še manj pa zahtevati, da bodo ob skromnih dohodkih videli samo strokovno zadovoljstvo, dobre odnose in druge nematerialne, psihične in socialne ekvivalente vloženega dela. Dobljene podatke pravzaprav lahko ocenimo za družbo spodbudne: ni bojazni, da bi prišlo do večje flukturacije teh delavcev in s tem do motenj v delovanju družbenega organizma.

RAZPONI V OSEBNIH DOHODKIH

V zadnjem času so vedno pogostejše kritične pripombe na politiko delitve osebnih dohodkov, ki vodi po nekaterih statističnih podatkih k vse večji uravnilovki. Vzrokov temu pojavu je več, od povsem objektivnih, v središču katerih je nezadržna rast inflacijske stopnje, do povsem subjektivnih političnih ocen. Šele 3. seja konference ZKS v letu 1971 je določneje opredelila to problematiko. Da smo se v polpretekli dobi srečevali z upravičeno kritiko pretiranih razponov, najbrž ni sporno. Tudi pretirani razponi so privedli do socialne diferenciacije, ki je ne moremo več šteti za socialistično.

Na vprašanje: „Kaj mislite o razponih v osebnih dohodkih v vaši ustanovi? " smo dobili tele odgovore:

Odgovori	šolstvo	zdravstvo	znanost	kultura
razponi so preveliki	12,43	27,31	12,00	23,52
razponi so primerni	66,16	36,34	41,00	47,05
razponi so premajhni	8,20	8,77	25,00	19,11
bodejo nekatere skrajnosti	8,95	19,79	19,00	8,82
ne vem	3,98	7,01	3,00	0,00
brez odgovora	0,24	0,75	0,00	1,47

Podatki zelo prepričljivo izražajo dejansko razpoloženje zaposlenih v družbenih dejavnostih. Obstajajo pa bistvene razlike v teh ocenah med dejavnostmi. Tako glede na sedanje razpone kot primerne (in s tem sprejemljive) 66,16 % zaposlenih v šolstvu in le 36,34 % zaposlenih v zdravstvu, če navedemo samo obe skrajnosti.

ALI JE MOŽNO OBLIKOVATI MERILA

Slabosti, s katerimi se srečujemo na področju nagrajevanja, zlasti nespodbudnost, po navadi pripisujemo nepopolnim objektivnim merilom in kriterijem, pri čemer se sklicujemo na mnenja, da takšnih meril sploh ni možno izoblikovati. To naj bi še posebej veljalo za nagrajevanja umskega, intelektualnega dela. Teh pomanjkljivosti in težav sicer ne zanikamo. Deloma jih danes odpravljajo samoupravni sporazumi o delitvi dohodka in osebnih dohodkov, ki so gotovo vnesli nove, objektivnejše in bolj razčlenjene prvine za nagrajevanje kot prejšnji sistem. Imajo pa sporazumi še več drugih šibkih točk. Tako samopravni sporazumi danes usmerjajo individualno delitev osebnih dohodkov predvsem s tem, da določajo najvišjo in najnižjo mejo izplačil. To nalogo so sporazumi izvedli, čeprav se danes zastavlja vprašanje, ali tudi dovolj smotrno. Ostaja druga, nič manj pomembna naloga, to je dograjevanje sporazumov, tako da bodo notranjo delitev osebnih dohodkov bolj kot doslej povezali z individualnimi delovnimi rezultati.

Anketiranci menijo o možnostih za oblikovanje meril za resnično nagrajevanje po delu tole:

Merila je moč oblikovati	šolstvo	zdravstvo	znanost	kultura
v celoti	13,93	27,06	10,00	26,47
deloma	59,95	49,62	70,00	54,41
ni moč	23,88	17,29	19,00	17,64
ne vem	2,33	5,76	1,00	1,47
brez odgovora	0,00	0,25	0,00	0,00

Tipičen odgovor „deloma" ni presenetljiv. Odgovori so odraz izkušenj in okvirov, ki jih sporazumi niso uspeli odpraviti.

Naj dodamo, da skoraj tri četrtine delavcev želi spremembe samoupravnih sporazumov, s katero bo sporazum praktično postal dokaj natančen pravilnik. To pa je možno doseči, če vključimo med delitvene kriterije le tiste, ki so znani že danes kot v celoti izmerljivi. To pa so delovna doba, izobrazba in delovno mesto. S obstoječimi načini delitve, kakršne omogočajo sporazumi, je zadovoljnih 12,68 % zaposlenih v družbenih dejavnostih. Med njimi so najbolj nezadovoljni v zdravstvu. Odgovori razkrivajo nezadovoljstvo z delitvijo osebnih dohodkov, poskušajo pa tisti, ki takšne predloge dajejo, vnesti več nekakšnega socialnega miru v delovne kolektive. To pa pomeni konec iskanja boljših, spodbudnejših, pravičnejših meril za nagrajevanje. Zastavlja se vprašanje, ali je res uspešna pot za doseganje družbenih ciljev. Če problemov ne morejo rešiti znotraj delovnih organizacij, jih tudi z zunanjimi modeli, v našem primeru s sporazumi dejavnosti, najbrž ne bodo mogli ustrezno rešiti.

PAVEL VINDIŠ

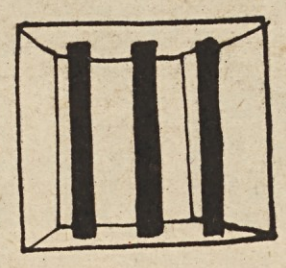

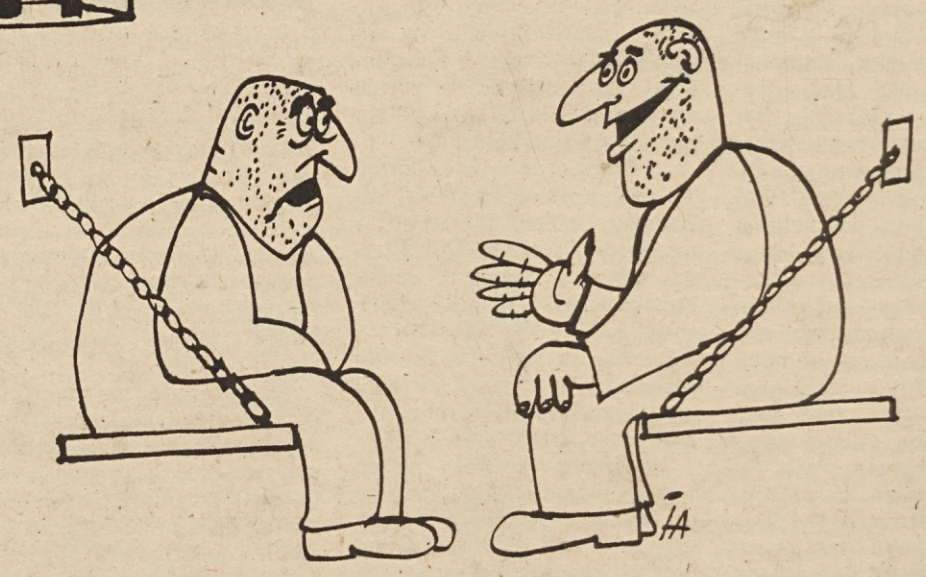

– Imam načrt za pobeg!
– Ne bodi neumen! Zunaj so zdaj strašne cene . . .

I. ANTIĆ

Izobraževanje ob delu – korektiv socialne neenakosti

Izobraževanje ob delu, ki postaja povsod v svetu enakopravni del vzgojno izobraževalnega sistema, omogoča zaposlenim, da slede hitremu razvoju znanosti, tehnike in družbenih odnosov. Pri nas razen tega pomeni širjenje možnosti izobraževanja ob delu tudi močan korektiv socialnih in geografskih neenakosti glede možnosti za izobraževanje v mladosti

Na oddelku tehniške srednje šole pri dopisni delavski univerzi

Mnogim delavcem, ki zaradi socialnih in geografskih razmer niso imeli možnosti v mladosti pridobiti svojim sposobnostim ustrezne poklicne izobrazbe, se šele z izobraževanjem ob delu odpirajo možnosti, da izpopolnijo svojo splošno in strokovno izobrazbo in da ob delu napredujejo. Upoštevati moramo tudi dejstvo, da starejša generacija zaradi stalnega večanja zahtev sodobne organizacija in spreminjanja strukture dela vse bolj izgublja prednosti, ki bi jih lahko imela zaradi zgodnejšega vstopanja na delo. Tudi tem izobraževanje ob delu omogoča, da po svojih sposobnostih in prizadevanjih svoje delovne izkušnje in prakso stalno bogate z novimi teoretičnimi in znanstvenimi dosežki.

DA NE BI SOCIALNIH RAZLIK ŠE POGLJABLJALI

Toda z neustrezno organiziranostjo, neurejenostjo ali neenako dostopnostjo lahko izobraževanje ob delu te razlike – socialne, geografske in generacijske – še poglablja.

Nekatere parcialne analize (denimo analiza strukture izrednih študentov na višjih in visokih šolah, ki jo je opravil republiški sekretariat za prosveto in kulturo x) pa tudi posamezne raziskave s tega področja, kažejo na nekatere težnje in posledice, ki niso v skladu z našimi proklamiranimi načeli razvijanja izobraževanja ob delu in sodobne kadrovske politike.

Izobrazba in strokovna usposobljenost sta osnovna pogoja za poklicno, družbeno in osebno uveljavljanje in napredovanje delavcev. Zato sodi pravica delavcev, da se strokovno izobražujejo in izpopolnjujejo ter da razvijajo svoje delovne, upravljalske in psihofizične sposobnosti med temeljne ustavne pravice. Te svoje pravice uresničujejo delavci v združenem delu. Organizacije združenega dela po svojih funkcijah prerastajo iz zgolj proizvodne skupnosti v proizvodno-socialno celoto. V njej se mora poleg proizvodno-ekonomske funkcije uveljavljati kot enakovredna tudi socialna in v njenem sklopu še posebej izobraževalna funkcija.

Vendar moramo ob tem ugotoviti, da so organizacije združenega dela za to funkcijo, žal, še vse premalo organizirane in strokovno usposobljene. To nam je pokazala tudi raziskava o socialni politiki v organizacijah združenega dela, ki jo je opravil Raziskovalni center za samoupravljanje pri republiškem svetu Zveze sindikatov Slovenije. V tej raziskavi smo ugotavljali angažiranost, organiziranost in usmerjenost organizacij združenega dela za kadrovsko in izobraževalno politiko ter posredno s tem možnosti izobraževanja zaposlenih ob delu. Od tega, koliko so organizacije združenega dela organizirane za opravljanje kadrovske in izobraževalne funkcije, kako imajo urejeno oziroma izdelano samoupravno normativo in načrte ter izoblikovano politiko izobraževanja, so v pretežni meri odvisne tudi možnosti za izobraževanje in napredovanje delavcev ob delu.

Z novim zakonom o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu je opredeljeno, da določajo delavci svoje pravice in obveznosti do izobraževanja s samoupravnimi sporazumi o medsebojnih razmerjih v združenem delu. Način uresničevanja posameznih pravic in obveznosti pa lahko urejajo s splošnim aktom, to je pravilnikom. Predpostavljamo, da bodo po novem zakonu vse temeljne organizacije združenega dela čimprej sprejele samoupravne sporazume in na tej osnovi tudi pravilnike o izobraževanju. Omenjena raziskava je namreč pokazala, da je imela take pravilnike doslej le dobra četrtina vseh anketiranih delovnih organizacij (27 %). Brez normativne urejenosti pa so odločitve o izobraževanju prepuščene zgolj naključju in individualni presoji.

PRAVILNIK O IZOBRAŽEVANJU IMA KOMAJ VSAKA ČETRTA DELOVNA ORGANIZACIJA

Za smotrno kadrovsko in izobraževalno politiko je temeljni dokument vsake delovne organizacije akt o sistemizaciji delovnih mest, ki mora biti izdelan tako, da lahko služi kot izhodišče za urejanje delovnih razmerij, izobraževanja, delitve osebnih dohodkov, varstva pri delu itd. Le 28,7 % anketiranih delovnih organizacij je navedlo, da ima v aktu o sistematizaciji navedene tudi izobrazbene zahteve za posamezna delovna mesta. Pravilnike o štipendiranju ima le 34 % delovnih organizacij, kar pa ne pomeni, da druge delovne organizacije nimajo štipendistov.

Odgovori anketiranih organizacij na vprašanje o normativni urejenosti izobraževanja potrjujejo omenjeno tezo, da je izobraževanje normativno parcialno in pomanjkljivo urejeno in da ga torej še ne obravnavamo enakopravno z drugimi področji dela v organizacijah združenega dela.

Še bolj zaskrbljujoči so podatki o načrtovanju izobraževanja. Brez srednjeročnih ali vsaj kratkoročnih načrtov izobraževanja, ki morajo biti sestavni del gospodarskega razvoja vsake organizacije združenega dela, si je težko zamišljati tako smotrno ekonomsko poslovanje kot tudi vodenje kadrovske politike v delovnih organizacijah. Zato je zelo zaskrbljujoč podatek, da ima le 20,2 % anketiranih delovnih organizacij izdelane načrte izobraževanja.

OSEBNA SPOSOBNOST IN ŽELJA PO IZPOPOLNJEVANJU

Z raziskavo smo hoteli ugotoviti, na osnovi česa omogočajo delovne organizacije svojim delavcem izobraževanje. Preseneča odgovor, da je kar 81,2 % delovnih organizacij odgovorilo, da omogočajo strokovno izobraževanje delavcev na osnovi osebnih sposobnostih in želja za izpopolnjevanje. Če je to zavestna politika delovnih organizacij, da omogočajo izobraževanje vsem delavcem po njihovih sposobnostih in osebnih nagnenjih, bi to lahko ocenili kot zelo humano in demokratično usmeritev izobraževalne politike. Vendar pa se ob podatku, da več kot tri četrtine delovnih organizacij nima izdelanih načrtov izobraževanja, da nimajo normativnih aktov, ki bi urejali to področje, nehote vsiljuje vprašanje, ali ni taka praksa delovnih organizacij bolj posledica slabe organiziranosti, nenačrtnosti in nesistematičnosti izobraževanja. To vprašanje je še posebej umestno, če primerjamo še podatek z ugotovitvami iz analize občinskih dogovorov o kadrovski politiki, v katerih določajo podpisniki, da bodo omogočali izobraževanje le tistim delavcem, ki si morajo pridobiti manjkajočo izobrazbo za delovna mesta, ki jih že zasedajo, oziroma tistim, katerih izobraževanje je v skladu z načrtom kadrovskih potreb delovne organizacije. Če pa ob tem upoštevamo še dejstvo, da je motivacija – interes za izobraževanje tem nižji, čim nižja je izobrazba, potem se taka na videz humana politika, ki gradi le na osebnem interesu in sposobnosti, v praksi kaj hitro sprevrže v dokaj nehumano in nedemokratično. V njej bolje odreže tisti, ki se bolje znajde, ki bolje pozna svoje pravice in možnosti. To pa pomeni nadaljnje poglabljanje socialnih razlik in neenakosti med delavci, prizadeti pa so zlasti tisti, ki nimajo dokončane niti osnovne šole in s tem praktično zelo majhne možnosti za nadaljnje izobraževanje. Čeprav je med zaposlenimi skoraj 40 % delavcev brez končane osnovne šole, je le 15,9 % anketiranih organizacij odgovorilo, da organizirajo same ali v sodelovanju z drugimi izobraževalnimi organizacijami osnovno splošno izobraževanje delavcev.

SREDSTVA NISO VEČ TAKO PEREČE VPRAŠANJE

Pri motiviranju delavcev za izobraževanje je izredno pomembno tudi to, kakšne pogoje nudijo delovne organizacije delavcem, ki se ob delu izobražujejo. Ustavno določilo, da imajo „občani ob enakih, z zakonom določenih pogojih pravico pridobivati znanje in strokovno izobrazbo na vseh stopnjah izobraževanja," je v praksi še pogosto kršeno, izpolnjevanje te ustavne pravice je namreč še vse preveč odvisno od mnogih objektivnih in subjektivnih pogojev, saj splošno zakonsko določilo zelo različno konkretizirajo in opredeljujejo v statutih in v samoupravnih aktih posameznih delovnih organizacij. Z resolucijo o osnovah kadrovske politike, ki jo je sprejela Skupščina SR Slovenije v novembru 1971. leta, in na njeni osnovi sprejetimi občinskimi dogovori o kadrovski politiki smo hoteli to raznolikost vsaj do določene mere poenotiti. Zato so zanimivi podatki raziskave o tem, kakšne pogoje že danes nudijo delovne organizacije zaposlenim delavcem, ki se izobražujejo ob delu. Iz odgovorov na to vprašanje je možno sklepati, da obveznosti, ki so jih delovne organizacije sprejele z družbenimi dogovori o kadrovski politiki, ne bodo bistveno bolj obremenile delovnih organizacij, ki so že doslej zagotavljale dokaj ugodne pogoje za izobraževanje svojih delavcev.

Podpis družbenih dogovorov pa tudi vsaj formalno zagotavlja, da se bo najboljša praksa prenesla in razširila na vse delovne organizacije. Pomoč delovnih organizacij za izobraževanje ob delu vključuje predvsem: plačevanje stroškov izobraževanja (74,4 % delovnih organizacij), plačane dopuste za izpite (72,3 %), mnogo manj delovnih organizacij pa daje pomoč za nabavo učbenikov (31 %), brezplačni dopust (17,5 %) idr. Le 2,1 % anketiranih delovnih organizacij je izjavilo, da nima možnosti pomagati delavcem, ki se izobražujejo.

Na osnovi teh odgovorov lahko sklepamo, da v delovnih organizacijah ni več tako pereče vprašanje sredstev in materialnih pogojev za izobraževanje, temveč je v mnogo večji meri problematična dostopnost izobraževanja, motiviranost zanj in načrtno usmerjanje ter vodenje kadrovske politike. Podatki iz raziskave namreč kažejo, da si je le 1,1 % od vseh zaposlenih pridobilo v letu 1972 srednjo, višjo ali visoko izobrazbo, kar je glede na neustrezno izobrazbeno strukturo zaposlenih izredno malo. (Pripomnim naj, da je v letu 1973 in 1974 po znanih podatkih mnogo več zaposlenih vključenih v izobraževanje v vseh vrstah šol – razen v osnovne).

OTROCI ZAPOSLENIH IMAJO PREDNOST

Iz raziskave je za obravnavano temo zanimiv še en podatek: od 721 vseh štipendistov, ki so jih v letu 1972 štipendirale anketirane delovne organizacije, je bilo 223 otrok staršev, ki so zaposleni v delovni organizaciji. Med temi štipendisti je 138 otrok, katerih starši so zaposleni v neposredni proizvodnji, in 85 otrok staršev iz posredne proizvodnje. Torej tudi po teh podatkih lahko sklepamo, da so v delovnih organizacijah deležni več pomoči pri izobraževanju tisti, ki so bolj motivirani tako za lastno izobraževanje kot za šolanje otrok, in manj tisti, ki bi jih morali tudi z večjo materialno pomočjo in bolj neposredno šele motivirati za izobraževanje.

Določilo družbenega dogovora o nalogah pri oblikovanju in izvajanju kadrovske politike v SR Sloveniji tudi te obveznosti močno poudrtuje.

Obvezuje namreč vse podpisnike, zlasti družbenopolitične organizacije v organizacijah združenega dela, da bodo skrbele zato, „da bodo imeli vsi delavci enakopravne možnosti za izobraževanje ob delu glede na sedanje in bodoče potrebe organizacij združenega dela" in da bodo pri tem upoštevali tako „delavčev odnos do dela in do delovne skupnosti kot tudi njegove osebne sposobnosti in nagnenja." TILKA BLAHA

Tečaj za varnost pri delu v idrijskem rudniku (Foto: A. Agnič)

x Prispevek Zvoneta Skandalije na simpoziju „Izobraževanje nujnost in način sodobnega življenja" v Mariboru, november 1971. leta

● DOGOVORI O URESNIČEVANJU SKLEPOV 8. KONGRESA SLOVENSKIH SINDIKATOV V ZASAVSKIH OBČINAH

Dosledno in odgovorno

Izpopolnjevanje akcijskih programov osnovnih organizacij sindikata s stališči 8. kongresa ● Vsak član sindikata mora poznati sklepe minulega kongresa ● Osnovna naloga: krepitev samoupravnih odnosov in skrb za politiko stabilizacije ● Delegati bodo poročali članstvu sindikata

Predsedstva občinskih svetov zveze sindikatov bodo te dni oblikovala osnovna izhodišča za seznanjanje vsega članstva s sklepi 8. kongresa. Opredelili bodo zlasti neposredne naloge, ki jih je treba začeti takoj uresničevati. Predvideno je, da se bodo zvrstila številna posvetovanja članstva sindikata, na katerih bodo o delu kongresa poročali delegati. Še ta ali najkasneje prihodnji mesec naj bi vsa vodstva osnovnih organizacij sindikata dopolnila svoje akcijske programe. V Zagorju ob Savi pa jih bodo dopolnili po končanih občnih zborih osnovnih organizacij sindikata, ki se bodo prav tako začeli v decembru letos.

V Zasavju posebej poudarjajo pomen nadaljnjega delovanja aktivov mladih delavcev v temeljnih organizacijah in organizacijah združenega dela. Mladi proizvajalci naj bi se v celoti seznanili s sklepi 8. kongresa slovenskih sindikatov, saj bodo iz njihovih vrst v prihodnje kadrovali ljudi za vodstva osnovnih organizacij in občinskih sindikalnih konferenc in svetov.

Zasavski sindikati začenjajo svojo akcijo izpolnjevanja kongresnih sklepov predvsem na področju krepitve delegatskih razmerij oziroma samoupravnih odnosov v povezavi z njihovimi nalogami za izboljšanje gospodarjenja in uresničevanja politike stabilizacije. Občinski sveti zveze sindikatov se zavzemajo, da bi vse osnovne organizacije sindikatov posvečale stalno pozornost vsem aktualnim vprašanjem gospodarjenja, zlasti pa vlogi temeljnih organizacij združenega dela. To svojo vlogo bodo morale utrditi, utrdile pa jo bodo, če bodo aktivirale vse članstvo, da bodo vsa sprejeta stališča in odločitve njihova stvar. Zato pa bodo morali občinski sveti razviti stalen sistem družbenopolitičnega in ekonomskega izobraževanja.

—m—

ZASAVSKI SINDIKATI ZA HITREJŠE URESNIČEVANJE USTAVNIH SPREMEMB

Prva naloga

Nepravilno in nevzdržno je, da v nekaterih zasavskih delovnih organizacijah osnovne organizacije sindikata zanemarjajo svoje dolžnosti pri uveljavljanju ustavnih sprememb ali pa se teh nalog lotevajo nepripravljeni in brez trdnih stališč. To je bilo posebej poudarjeno na minulih predkongresnih sindikalnih posvetovanjih tako v občinski kot v osnovnih organizacijah.

Sindikati se bodo morali zlasti upreti temu, da v tako imenovanih dislociranih obratih skoraj ničesar ne storijo za spreminjanje samoupravnega položaja zaposlenih. Spoprijeti se bodo morali s pojavi, ki so za zdaj sicer posamični, vendarle nevarni, da se namreč v teh ali onih temeljnih organizacijah združenega dela lotevajo ustanavljanja vseh svojih strokovnih in drugih služb, kar vse vodi k temu, da se bodo spremenile v podjetja, prav to pa je seveda v očitnem nasprotju z ustavnimi določili. Veliko več pozornosti bodo morali posvetiti vprašanjem in problematiki skupnih služb v organizacijah združenega dela in v delovnih organizacijah. Marsikje se namreč te še vedno vedejo in ravnajo kot nekdanje uprave podjetij, drugod pa so očitni poskusi, da bi skupne službe vendarle postale to, kar je zapisano v samoupravnih dokumentih in samoupravnih sporazumih.

Če kdo, potem so sindikati tista družbenopolitična organizacija, ki mora največ storiti za dejansko uresničitev stališč v zvezi z vlogo samoupravne delavske kontrole. Zmotno in napačno je mnenje, da je naloga sindikatov na tem področju končana s tem, ko so dosegli imenovanje ali izvolitev odborov samoupravnega delavskega nadzora. V marsikateri osnovni organizaciji sindikata šele zdaj utemeljeno ugotavljajo, da bodo morali tem odborom pomagati tako pri začetnem kot pri nadaljnjem delu. Pri tem se bodo morali spopasti tudi s stališči, da za pravo delo delavske kontrole ni pravih pogojev in možnosti, ker še nismo sprejeli več zakonov in predpisov s tega področja.

Prav tako imajo zdaj sindikati, kot poudarjajo v Zasavju, veliko odgovornost za izvolitev delegacij v samoupravne interesne skupnosti. Časa za to ni na pretek in v kandidacijskem postopku za izvolitev delegacij bodo morali sindikati storiti vse, da bi bili izvoljeni tudi mladi delavci in delavke.

—m—

● RAVNE NA KOROŠKEM

Dogovor o kratkoročnem delovnem programu

Neposredno po VIII. kongresu Zveze sindikatov Slovenije se bo sešlo predsedstvo Občinskega sveta Zveze sindikatov Ravne na Koroškem. Dogovorili se bodo za oblikovanje kratkoročnega akcijskega programa za delo sindikatov v Mežiški dolini.

Na tej seji predsedstva ravenskih sindikatov bodo sklepali še o organizaciji celodnevnega seminarja za vodstva osnovnih organizacij sindikata. V vseh osnovnih organizacijah sindikata bodo še letos občni zbori, zato bodo na seminarju govorili o organizacijskih in vsebinskih pripravah na občne zbori, prav tako pa tudi o novi organiziranosti. Po končanih občnih zborih osnovnih organizacij sindikata pa bodo organizirali drugi del seminarja za vodstva osnovnih organizacij; ta seminar bo namenjen izobraževanju sindikalnih aktivistov iz Mežiške doline.

(ma)

Seminar za sindikalni aktiv

Občinski svet Zveze sindikatov Slovenije Velenje in občinski odbori sindikatov posameznih dejavnosti so se odločili, da bodo neposredno po VIII. kongresu Zveze sindikatov Slovenije pripravili dvodnevni seminar za sindikalni aktiv Šaleške doline. Seminar bo v soboto in nedeljo, 16. in 17. novembra, v Dobrni. Na seminarju bodo govorili o osnovnih značilnostih VIII. kongresa Zveze sindikatov Slovenije, pregledali bodo kongresne resolucije in se dogovorili za njihovo uresničevanje. Na seminarju bo tekla beseda še o družbeni vlogi sindikatov in o aktualnih nalogah sindikatov, pa o organiziranosti sindikatov ter zveze sindikatov in o sodelovanju s samoupravnimi skupnostmi ter družbenopolitičnimi organizacijami. Spregovorili pa bodo še o nekaterih načelih in značilnostih delegatskega sistema in delegatskih razmerij, prav tako pa tudi o družbenem dogovarjanju, samoupravnem sporazumevanju in o samoupravnih interesnih skupnostih. Ena od tem na seminarju je tudi priprava in vodenje sestanka.

(vš)

NA LINIJI 323-554

● VELENJE

Delavska univerza Velenje je pripravila v sodelovanju z občinskim svetom Zveze sindikatov Velenje in komitejem občinske konference Zveze komunistov Velenje predavanje Franca Slapnika, diplomiranega ekonomista, o „konfliktih v delovnih organizacijah". Predvanje so pripravili za predsednike osnovnih organizacij sindikata, za sekretarje osnovnih organizacij zveze sindikatov ter za direktorje temeljnih organizacij združenega dela.

(vš)

● DRAVOGRAD

Predsedstvo Občinskega sveta Zveze sindikatov Dravograd pripravlja s sodelovanjem slovenjgraške delavske univerze „sindikalno šolo", v katero bodo vključili predsednike, tajnike in blagajnike osnovnih organizacij sindikata ter predsednike aktivov mladih delavcev.

V okviru „sindikalne šole" bodo obravnavali dokumente, sprejete na VIII. kongresu Zveze sindikatov Slovenije v Celju, ter se dogovorili za konkretizacijo nalog in za akcijo v vseh osnovnih organizacijah sindikata. V šoli bodo obravnavali še delegatski sistem, skupščinski sistem in delovanje samoupravnih interesnih skupnosti, delo aktivov mladih delavcev v osnovnih organizacijah sindikata, spregovorili pa bodo še o vodenju sestankov.

Predsedstvo Občinskega sindikalnega sveta Dravograd pa bo skupaj z izvršnim odborom občinske konference socialistične zveze Dravograd poskrbelo še za izobraževanje delegatov.

(ek)

Zahtevi sindikatov zadoščeno

Poslovni prostori v upravljanju tistih, ki v njih opravlj[illegible] svojo dejavnost

Skupščina SRS je ob koncu aprila letos sprejela zakon o poslovnih stavbah in poslovnih prostorih, ki je izšel v Uradnem listu SRS št. 18, 10. maja 1974. Zakon je veljaven od 18. maja letos naprej.

Z zakonom o poslovnih stavbah in poslovnih prostorih je v naši republiki v načelu rešen problem, za katerega rešitev so se dolga leta zavzemali sindikati, predvsem pa Sindikat delavcev storitvenih dejavnosti Slovenije oziroma Jugoslavije. S tem zakonom se, med drugim, ureja tudi vprašanje prenosa poslovnih stavb in poslovnih prostorov v osnovna sredstva delovnih organizacij, ki opravljajo svojo dejavnost v najetih poslovnih prostorih in za katere zato plačujejo najemnino. V takšnem položaju je bil doslej precejšen del delovnih organizacij s področja storitvenih dejavnosti (trgovina, gostinstvo, obrt) pa tudi z drugih področij gospodarstva, če so opravljale storitve (industrija obutve, mlekarne itd. itd.).

Dolgoletna prizadevanja sindikatov, da se z zakonom tudi na tem področju urede vprašanja, ki zadevajo osnovne ustavne pravice in dolžnosti delavcev, da sami odločajo o sredstvih in neposredno upravljajo s sredstvi, s katerimi ustvarjajo dohodek, da se ustvarjena sredstva ne odtujujejo, da nihče ne more ustvarjati dohodka mimo dela, so s tem zakonom končno le uspešno rešena.

Na osnovi določb prvega odstavka 37. člena omenjenega zakona se namreč „poslovne stavbe in poslovni prostori v poslovnih stavbah in v stanovanjskih hišah v družbeni lastnini, na katerih imajo pravico uporabe organizacije združenega dela, družbenopolitične skupnosti ali druge družbene pravne osebe, ki jih same trajno ne uporabljajo za opravljanje svoje dejavnosti, z dnem uveljavitve tega zakona prenesejo proti plačilu odškodnine v sredstva organizacije združenega dela, družbenopolitične skupnosti oziroma druge družbenopravne osebe, ki take prostore kot najemnik uporablja za opravljanje svoje dejavnosti, če ta s tem soglaša."

Po teh določilih velja torej obvezen prenos za vse imetnike pravice uporabe na poslovnih stavbah in poslovnih prostorih, če jih sami trajno ne uporabljajo oziroma če jih dajejo v najem. Zanje je to po zakonu obveznost, če s tem soglaša organizacija združenega dela, ki ima poslovno stavbo ali poslovni prostor v najemu.

V zadnjem odstavku tega člena je še navedeno, da se „za prenos pravice uporabe na poslovni stavbi oziroma na poslovnem prostoru na organizacijo združenega dela, družbenopolitično skupnost ali na drugo družbeno pravno osebo po določbah prvega odstavka tega člena smiselno uporabljajo določbe 5. do 10. člena zakona o razpolaganju z nezazidanim stavbnim zemljiščem (Ur. list SRS, št. 27-253/72)."

Ta določila urejajo vprašanje odškodnine, ki naj se, kot to določa prvi odstavek 5. člena navedenega zakona o stavbnih zemljiščih, smiselno uredi takole: „odškodnina za prenos pravice uporabe in neamortizirane naložbe v zemljišče se plača v nominalni vrednosti, ki jo je imetnik pravice upor[illegible] plačal po pogodbi ali po drugem pr[illegible]nem naslovu s tem, da se ta valori[illegible] po stanju na dan uveljavitve tega [illegible]kona."

Naj opozorimo tudi na to, da se [illegible] določilih drugega odstavka 1. čle[illegible] navedenega zakona predvideva skup[illegible] upravljanje s poslovnimi prostori v [illegible]novanjskih hišah, kar je po mne[illegible] Sindikata delavcev storitvenih de[illegible]nosti Slovenije primerna pot sodelo[illegible]nja z drugimi interesenti v stanova[illegible]ski hiši ali le-teh na širših teritorial[illegible] območjih za skupno upravljanje [illegible] zgradbami, skupno načrtovanje [illegible] daljnjega razvoja poslovnega prost[illegible] v okviru stanovanjske gradnje ipd.

Samoupravni položaj delegatov [illegible] organizacij združenega dela pa v sam[illegible] upravnih stanovanjskih skupnostih [illegible] more biti enakopraven položaju d[illegible]gih članov teh skupnosti, če poprej [illegible] izvedemo prenosa poslovnih prostor[illegible] v osnovna sredstva tistih organiz[illegible] združenega dela, ki opravljajo sv[illegible] dejavnost v najetih prostorih. Le [illegible] tako zagotovljenih pravicah neposre[illegible]nega upravljanja slehernega delavca [illegible] temi poslovnimi sredstvi je nam[illegible] možno zagotoviti tudi njihovo skup[illegible] upravljanje v okviru stanovanjs[illegible] skupnosti o vprašanjih, ki so v in[illegible] resu vseh članov teh skupnosti.

inles

Vprašanje prenosa poslovnih p[illegible]storov v osnovna sredstva tistih de[illegible]nih organizacij, ki v teh prost[illegible] opravljajo svojo dejavnost kot na[illegible]niki, je torej zakonsko rešeno. [illegible] ostaja še, da zakonske možnosti [illegible] primerno uresničimo. To so bile [illegible]tovitve republiškega odbora Sindik[illegible] delavcev storitvenih dejavnosti Slo[illegible]nije, ko je letos obravnaval uveljav[illegible]nje sindikalnih stališč v novi rep[illegible]liški zakonodaji.

Z namenom, da bi bile vse delo[illegible] organizacije o zakonskih možno[illegible] glede prenosa poslovnih stavb in [illegible]slovnih prostorov čim neposred[illegible] obveščene, kar je osnovni pogoj, d[illegible] te možnosti lahko tudi izkoristile, [illegible]javljamo najpomembnejša izhod[illegible] zakona o tem vprašanju. Pri konk[illegible] uporabi zakona pa je potrebno vs[illegible] tirane predpise podrobno preučiti, [illegible] bo le tako možno primerno uresni[illegible] zakonsko možnost za prenos pos[illegible]nega prostora v neposredno upra[illegible]nje delavcev, ki v teh prostorih op[illegible]ljajo svojo dejavnost.

M.

Pravna posvetovalnica DE

VPRAŠANJE:

Organizacija združenega dela me je zaradi uvedenega postopka za ugotavljanje kršitev obveznosti odstranila iz delovne organizacije. V času odstranitve — suspenza — sem prejemal polovico dosedanjega osebnega dohodka. Postopek je sedaj končan in mi je izrečen ukrep začasne razporeditve na drugo delovno mesto za dobo enega leta.

Zanima me, ali lahko zahtevam izplačilo preostale polovice osebnega dohodka?

G. P., Celje

ODGOVOR:

Začasna razporeditev delavca na drugo delovno mesto z omejitvijo, da lahko traja največ eno leto, je po čl. 54 zakona o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu ukrep, ki se sme izreči le za hujšo kršitev obveznosti. Po čl. 59 istega zakona ima delavec, ki mu ni izrečen ukrep za hujšo kršitev obveznosti, pravico do razlike oziroma preostale polovice osebnega dohodka. To obenem tudi pomeni, da delavec, kateremu je bil izrečen ukrep za[illegible] kršitve obveznosti, te pravice nima. Iz tega, da je delavcu izre[illegible] ukrep zaradi hujše kršitve obveznosti, namreč sledi, da je bila [illegible]časna odstranitev umestna oziroma utemeljena. Nasprotno, če [illegible] delavec obtožbe oproščen, ali mu je izrečen le ukrep zaradi la[illegible] kršitve. To pomeni, da odstranitev ni bila potrebna in ni bila u[illegible]meljena ter ima delavec v tem primeru pravico do polnega osebn[illegible] dohodka, kot bi ga prejemal, če bi ostal na svojem delovn[illegible] mestu.

M. LIPUŽ

KUPON DE — Pravna posvetovalnica

POLJAKI V GOSTEH KRAŠKO-OBALNIH SINDIKATOV

Prijetno s koristnim

Počitniški dom velenjskih rudarjev v Fiesi je bil letos prav na koncu turistične sezone (od 15. do 25. septembra), drugi dom skupini Poljakov iz Varšave in Krakova. Tu je namreč svoj dopust preživelo 41 članov sindikata kemičnih delavcev Poljske.

za lepšo in bolj čvrsto postavo
meibrosia®
p.l.d. Ljubljana
medex

Organizator in gostitelj pa so bili kraško-obalni sindikati, ki imajo že drugo leto prirejajo tovarniške obiske naših delavcev na Poljskem in Poljakov v Jugoslaviji.

Predsednika kraško-obalnih sindikatov Tihomila Javoršku smo zaprosili za krajši razgovor o tem sindikalnem sodelovanju.

– Kako to, da so ravno sindikati organizator in gostitelj poljskih delavcev?

– Na pobudo Sindikata kemičnih delavcev Poljske smo že nekaj let razpravljali o možnostih, da bi v okviru mednarodnega sodelovanja izmenjali skupine delavcev. Mi smo sprejeli organizacijo, na podlagi kriterijev, da bi naši delavci z najnižjimi osebnimi dohodki na podlagi brezdeviznega aranžmaja lahko preživeli dopust na Poljskem. Prve skupine so bile na obisku že lani.

– In kaj pravijo naši delavci, ki so bili v teh skupinah in seveda sami Poljaki?

– Oboji so izredno zadovoljni, ker v času dopusta organiziramo obiske zgodovinskih znamenitosti, oglede in razgovore o tovarnah. Tako jih neposredno seznanimo z našim delom, življenjem in samoupravno organiziranostjo. Zadnja letošnja skupina Poljakov je letos obiskala Pulo, Reko in Koper, ogledali pa so si tovarno MEBLO v Novi Gorici, TOMOS in AGRARIO v Kopru. Nekateri izmed njih pa so bili tudi v Kemični industriji IPLAS. V teh delovnih organizacijah so imeli izredno zanimive razgovore s predstavniki samoupravnih organov in družbenopolitičnih organizacij.

– Ali boste to sodelovanje in izmenjavo skupin še organizirali?

– V prihodnjem letu nameravamo te skupine številčno povečati na 100 delavcev. Tako na naši kot na njihovi strani je za takšen dopust izredno velik interes, tako da vsem nismo mogli ustreči.

Pa prisluhnimo še mnenju treh Poljakov, ki so bili pri nas v gosteh.

BARBARA MADEJSKA: V Jugoslaviji sem zdaj drugič. Zanima me predvsem kemična tehnologija in rada bi videla kakšno kemično tovarno. Obalno-kraški sindikat nam je omogočil, da smo veliko videli in se seznanili s številnimi delavci po vaših tovarnah.

KATARINA BIEGUNSKA: Nisem še bila pri vas. Na fakulteti sem poslušala predavanja o socialistično-samoupravni poti Jugoslavije. Seveda pa sem vse to želela videti v praksi. Zanima me predvsem, kako uspevate tako složno delati, živeti in biti organizirani, saj v Jugoslaviji živi več narodnosti. Iz razgovorov sem mnogo tega zvedela, kar mi bo zelo koristilo v poklicu.

JOZEF CERAN: Mnogo sem že potoval, a v Jugoslaviji še nisem bil. Pri nas bi želeli več gospodarskega sodelovanja z Jugoslavijo. Naše kemično združenje ima tudi počitniške domove in prav lahko bi bili vaši delavci naši gostje.

D. F.

Na povabilo Zveznega odbora sindikata gradbenih delavcev Jugoslavije se je minuli četrtek mudila v Sloveniji delegacija sindikata gradbenih delavcev IG Bau ZR Nemčije, ki jo je vodil njen predsednik Rudolf Sperner. Pred razgovori z jugoslovanskimi gradbinci in njihovim predsednikom Vladom Stijepovićem je predsednika Spernerja in njegove sodelavce sprejel predsednik RS ZSS inž. Janez Barborič (na naši sliki). V razgovoru je predsednik Sperner poudaril, da pomeni sodelovanje med nemškimi in jugoslovanskimi sindikati nasploh in sindikati gradbenih delavcev še posebej izredno pomembno postavko v mednarodnem sodelovanju nemških sindikatov. To tembolj, ker sta državi razvili veliko in uspešno gospodarsko in tehnološko sodelovanje, tako da sta gospodarstvi obeh držav v marsičem soodvisni. Sperner je tudi izrekel priznanje našim delovnim ljudem ob velikem napredku in vsem, kar so zgradili po letu 1958, ko se je zadnjič mudil v Ljubljani. O razgovorih med obema delegacijama bomo še poročali.

A. Š.

Na Nizozemskem kakih 12.000 Jugoslovanov

Položaj in zaščita naših delavcev, ki so začasno zaposleni na Nizozemskem, sta bila osrednja tema razgovorov delegacije zveze sindikatov Jugoslavije, ki jo je vodil predsednik sveta Mika Špiljak, in najvišjih predstavnikov nizozemskih organizacij. Kot je bilo rečeno v razgovorih, za sedaj ni nevarnosti, da bi odpuščali naše delavce, kljub temu da je trenutna stopnja nezaposlenosti na Nizozemskem največja po vojni. V tej državi je sedaj zaposleno blizu 12.000 Jugoslovanov, od katerih jih tretjina dela v okviru naših delovnih organizacij. Voditelji nizozemskih sindikatov so zagotovili, da se bodo še naprej zavzemali za enakopraven ekonomski in socialni položaj jugoslovanskih in tujih delavcev na Nizozemskem.

Priznanje našim izdelkom

V septembru in oktobru letos je bila v Stuttgartu razstava „Design v Jugoslaviji", hkrati pa tudi razstava nemškega designa. Razstavo je organiziral Design center iz Stuttgarta ter Design center iz Beograda. Posebna nemško-jugoslovanska žirija je izbrala eksponate za to razstavo. Razstava „Design v Jugoslaviji" je bila prva naša razstava v inozemstvu, design pa bomo razstavljali še v Pragi in Varšavi.

Na razstavi so sodelovali predstavniki iz vse Jugoslavije, in sicer 52 delovnih organizacij s skupaj 57 proizvodi, 80 diapozitivi in 7 fotoeksponati. Večina razstavljenih proizvodov je prav iz Slovenije. Od slovenskih podjetij, ki so razstavljela, so izstopale predvsem ISKRA, Meblo, Stol, Elan in Tovarna dekorativnih tkanin.

Na tistem delu razstave, kjer so razstavljali nemški proizvajalci, je bilo opaziti več izdelkov s področja elektronike, optike, pohištva, tekstilne industrije in drugega blaga. Lahko pa trdimo, da so naši razstavljeni izdelki povsem enakopravni nemškim. Po odmevih v nemških časnikih in televiziji lahko sklepamo, da je razstava dobro uspela in da je nemška gospodarska in kulturna javnost dobila pozitiven vtis o jugoslovanskem desingnu.

Kako pomagamo drugim?

dejavnosti sklada mednarodne solidarnosti ZSJ

Zaradi tradicionalne naklonjenosti načelom mednarodne delavske solidarnosti in pripravljenosti, da bi na vse možne načine podpirali in tudi konkretno pomagali vsem tistim, ki se bore za neposredne in zgodovinske interese ter pravice delavcev, je VI. kongres ZSJ med drugim sprejel dolok o ustanovitvi sklada mednarodne solidarnosti ZSJ. V ta sklad se od 1. 1. 1969 dalje steka po 0,72 % od vsakega dinarja plačane sindikalne članarine. To pomeni, da vsi člani ZSJ neposredno prispevajo za materialno pomoč delavcem in sindikatom, ki se bore za svobodo in neodvisnost svojih dežel, za gospodarske demokratične in sindikalne svoboščine.

Po petih letih obstoja in delovanja tega sklada, katerega delovanje in bodočo usmeritev bo XII. kongres Zveze sindikatov Jugoslavije, lahko ugotovimo, da se je v dejavnosti sklada ves čas izražala skrb in obveznost naših delovnih ljudi do delavcev in sindikatov dežel, ki so bile ali so še pod škornjem fašistične, vojaške ali kakšne druge diktature in v katerih so demokracija, svoboda in dejavnost sindikatov kakorkoli omejeni ali onemogočeni. Če vse to velja za vse pomoči sindikalnim in osvobodilnim gibanjem v Španiji, Grčiji in južnoameriških deželah, pa je hkrati treba omeniti tudi pomoč v materialu, v bojih in drugem, ki jo je sklad mednarodne solidarnosti ZSJ v navedenem obdobju dajal tudi osvobodilnim silam in sindikatom tako v Vietnamu kot v najrazličnejših drugih, predvsem afriških in azijskih deželah v razvoju.

To materialno pomoč pa je neskozi spremljala tudi skrb za usposabljanje bodočih sindikalnih kadrov in sploh za utrjevanje tako sindikatov kot osvobodilnih gibanj. V ta namen je sklad veliko prispeval tako s pripravo in tiskanjem brošur, knjig in drugega gradiva za navedene potrebe, kakor tudi z neposredno organizacijo različnih sindikalnih šol, tečajev in seminarjev, na katerih so sodelovali sindikalni delavci 31 dežel s treh kontinentov.

Če pa govorimo o bodoči usmeritvi in delovanju sklada, je pač treba opozoriti, da poglabljanje razlik med razvitim in nerazvitim svetom, vse močnejše in nenadzorovano delovanje nadnacionalnih družb, energetska in surovinska kriza ter vse večje pomanjkanje hrane tudi članstvu ZSJ nalagajo dolžnost, da s programom, vsebino in oblikami delovanja sklada mednarodne solidarnosti ne le predvidijo nadaljnjo aktivnost na navedenih področjih, ampak jo morajo – v odvisnosi od konkretnih razmer – tudi vsebinsko dopolniti in obogatiti.

Ž. R.

Zamujanje priložnosti

Gospodarsko sodelovanje med SZ in SFRJ

V Sovjetski zvezi in v državah SEV pripravljajo nov načrt petletnega razvoja, hkrati pa navezujejo poslovne stike tako z Evropsko gospodarsko skupnostjo kot z bližnjimi državami „iz tretjega sveta" (Indija, Egipt, Irak), da bi zvedeli za njihove potrebe v naslednjem planskem obdobju. To petletno obdobje gospodarske rasti SZ in držav SEV naj bi postalo petletka večje uspešnosti gospodarjenja ter boljših proizvodov. Za eno in drugo je SZ potrebna sodobna tehnologija, zato sovjetski gospodarstveniki iščejo najoptimalnejšo kombinacijo, kako in od kod bi jo uvozili ter odplačali s svojimi surovinskimi in energetskimi viri. Namesto klasičnega blagovnega trgovanja iščejo možnosti za dolgoročnejše poslovne sodelovanje ob uvozu inozemskega kapitala.

Tak način bi moral zanimati tudi nas – in to iz več razlogov! Jugoslovansko-sovjetsko gospodarsko sodelovanje se pretežno opira na tako imenovano klasično trgovanje ali kreditiranje ob pičlih dolgoročnejših skupnih poslih, naložbah in kooperaciji. V strukturi blagovne menjave prevladuje uvoz sovjetskih surovin in energetskih virov v Jugoslavijo ter izvoz potrošnega blaga iz Jugoslavije v SZ. Kot država, ki finančno ne more neposredno investirati v surovinske objekte SZ – tako kot druge članice SEV – se izpostavljamo nevarnosti, da ostanemo na koncu seznama sovjetskih dobaviteljev, še zlasti, ker bo morala SZ svoje potrebe po moderni tehnologiji vse bolj odplačevati Zahodu s surovinami in energetskimi viri. Zato si sovjetski gospodarstveniki tudi prizadevajo, da bi Jugoslavija surovinski deficit v izmenjavi s SZ uravnovesila z izvozom lastnih surovin (aluminij, baker), medtem ko uvoz našega potrošnega blaga vse bolj ogroža neposredna konkurenca z Zahoda ali pa sovjetska proizvodnja. Prav zaradi neposredne zveze Vzhod-Zahod je Jugoslavija v sovjetskem gospodarstvu vse manj most, prek katerega bi mi izvažali v SZ sodobno tehnologijo in blago široke porabe.

Ali se tega dovolj zavedamo?

V. O.

ŠVICA – POMEMBEN JUGOSLOVANSKI ZUNANJETRGOVINSKI PARTNER

Četrti na lestvici

V zadnjih štirih letih se je obseg zunanjetrgovinske izmenjave med Jugoslavijo in Švico povečal od 180 milijonov na 210 milijonov dolarjev, pri čemer je znašal (jugoslovanski primanjkljaj v trgovinski bilanci s to državo lani 102 milijona dolarjev (leta 1970 kakih 77 milijonov dolarjev).

Švica je s 14 kooperacijskimi pogodbami za Italijo, ZR Nemčijo in ZDA četrti jugoslovanski partner na področju proizvodnega sodelovanja. Švicarske neposredne naložbe v Jugoslaviji niso visoke, znašajo namreč vsega 10 milijonov dolarjev. Od skupno 125 licenc, kolikor jih je Jugoslavija najela zadnjih 14 mesecev v tujini, jih je 14 iz Švice.

Gospodarski odnosi s Švico so zadovoljivi, obstajajo pa možnosti, da se vrednost izmenjave blaga, storitev in drugih dobrin med obema državama poveča od 820 milijonov švicarskih frankov v lanskem, na najmanj milijardo frankov v letošnjem letu.

Lani je zunanjetrgovinska izmenjava med Jugoslavijo in Švico dosegla, kot rečeno, vrednost 820 milijonov frankov, pri čemer je na trgovinski promet odpadlo 600 milijonov, na denarna nakazila jugoslovanskih delavcev, zaposlenih v Švici, 188 milijonov ter na turistični promet 40 milijonov frankov.

NŽ.

Maloobmejni promet upada

Maloobmejna blagovna menjava, ki jo urejuje videmski sporazum, je v zadnjem času zašla v slepo ulico. Prejšnjo živahnost ji bo mogoče vrniti le, če se bodo predstavniki obeh držav dogovorili za spremembo kontingentov in postopkov izvozno-uvoznih poslov. Uvoz jugoslovanskega blaga v Italijo (lista A) se je v primerjavi z letom 1972 in 1973 zmanjšal za 76,4 %. Na tako občuten padec je vplivala popolna ukinitev uvoza svinjskega mesa in perutnine, skoraj 85-odstotno znižanje uvoza drugega mesa ter 98-odstotno zmanjšanje uvoza hlodovine in desk. Od 2,6 milijarde lir prometa v letu 1972 – dejansko gre za obdobje april 1972 – marec 1973, na katerega se nanašajo vsi kompenzacijski računi – se je promet v enakem obdobju v letu 1973 zmanjšal na 616 milijonov lir.

Olajšave pri uvozu blaga

Meja 300 dinarjev, za kolikor je lahko posameznik uvozil blaga brez carine, se bo v prihodnjem letu znatno povečala. Po enotni carinski stopnji 12,5 % bo mogoče uvažati blago v vrednosti več kot tisoč dinarjev, kar je bila doslej zgornja meja. Naši državljani, začasno zaposleni v tujini, bodo lahko brez carine uvozili blago tudi nad sedanjo mejo 10.000 dinarjev. Podobne olajšave bodo tudi pri uvozu kmetijskih strojev in orodja, carinske pristojbine pa bodo usklajene z razvojno politiko države.

Le delitev po delu!

Krsta Avramović, predsednik sveta ZS Srbije o nekaterih nalogah sindikatov v prihodnjem obdobju

Po oceni predsednika Zveze sindikatov Srbije Krsta Avramovića so bili v obdobju med IV. in V. kongresom sindikatov te republike doseženi pomembni rezultati v razvoju samoupravnih, družbenoekonomskih in proizvajalnih sil. Delavski razred je postal osnovni nosilec proizvodnje in družbenega dohodka. Vendar pa bi bili uspehi še veliko večji, če v tem obdobju ne bi bilo idejnih omahovanj in političnih oddaljevanj. Vse to pa je seveda neizbežno vplivalo tudi na sindikat, povzročilo je pasivnost znatnega dela članstva in organizacij ter nezadovoljstvo delavcev zavoljo šibke vloge in učinkovitosti sindikata. V nekaterih primerih so bile celo naravnost izrečene zahteve, naj bi funkcije sindikata omejili na ekonomske, klasične zaščitne naloge, kar pa bi nujno samo oslabilo organizacijo, njeno razredno enotnost, lahko bi sindikat celo razbilo v medseboj nepovezane skupine ter ga usmerjalo v posplošeno obravnavanje problemov, ne da bi temu sledila tudi povsem konkretna akcija.

V svojem referatu na V. kongresu srbskih sindikatov pa je Krsto Avramović poudaril, da imajo sindikati v sedanjih razmerah in v sedanji etapi naše revolucije pomembne naloge pri ustvarjanju pogojev, da bi delavski razred in delovni ljudje neposredno sodelovali v razvoju socialističnih samoupravnih odnosov v združenem delu in v celotni družbi. Uresničevanje ustave, sistem družbenega dogovarjanja in samoupravnega sporazumevanja ter uvajanje delegatskih razmerij – vse to je pogoj za hitrejši in skladnejši materialni in družbeni razvoj ter za izboljšanje osebnega in družbenega standarda. Zato se mora tudi sindikat bolje organizirati in biti odločnejši v idejnopolitični akciji. Slednje po mnenju predsednika srbskih sindikatov še posebej velja za temeljne organizacije združenega dela in za sindikalne organizacije v njih, saj se prav tu bije odločilna bitka za poglabljanje samoupravnih odnosov, za odločilen vpliv delavskega razreda in za hitrejši materialni in družbeni razvoj.

Znaten del svojega uvodnega referata pa je Krsta Avramović posvetil prizadevanjem za hitrejši ekonomski razvoj in za krepitev materialne osnove združenega dela, za skladen družbeni in gospodarski razvoj, za usklajevanje investicijske politike in porabe, za polno izkoriščanje delovnega časa in kapacitet, za povezovanje znanosti in dela. Kar pa zadeva pridobivanje in delitev dohodka ter delitev sredstev za osebne dohodke, morajo sindikati storiti vse, da bi delo in rezultati dela postali temeljni kriteriji naše politike in naših odnosov.

Zavoljo neusklajenih programov razvoja – je dejal na kongresu predsednik Zveze sindikatov Srbije – neurejenih cen in storitev, pa tudi zavoljo počasnega združevanja dela in sredstev, so nastajale in še vedno nastajajo različne prepreke, ki preprečujejo, da bi mehanizem dogovarjanja in sporazumevanja v polni meri pokazal svoje prednosti. V znatnem številu delovnih organizacij tako še vedno uporabljajo kot merila dela predvsem kvalifikacije, delovni staž in podobno, ne pa delovni prispevek pri ustvarjanju dohodka. Posledica tega je tudi zmanjševanje razponov v osebnih dohodkih med posameznimi kategorijami delavcev, kar destimulira strokovno in proizvodno delo. Zato je naloga sindikatov, da se v novih samoupravnih sporazumih zavzamejo za ustreznejše vrednotenje kvalificiranega proizvodnega in strokovnega dela ter za uveljavitev načela delitve po rezultatih dela.

Znaten del svoje aktivnosti v prihodnjem obdobju pa bo moral po besedah Krste Avramovića sindikat posvetiti stalni in stabilni rasti življenjskega standarda. Sindikati v Srbiji trdno stojijo na stališčih X. kongresa ZKJ in VII. kongresa ZK Srbije, da mora celoten razvoj voditi k boljšemu življenjskemu standardu vseh občanov in nikakor v razslojevanje na bogate in revne. Sindikati se bodo zato zavzemali, da bo vsak osebni dohodek, tudi tisti najnižji, dejansko zaslužen in da bo hkrati zagotavljal zadovoljevanje osnovnih življenjskih potreb.

Kako do zdrave gospodarske rasti

Pri roki je precej podatkov za ugodno oceno sedanjih gospodarskih razmer. Tako se je do konca julija skupna proizvodnja v državi v primerjavi z enakim obdobjem lanskega leta povečala za 9 %, pri čemer je znašala stopnja rasti industrijske proizvodnje kakih 10 %, gradbenih del približno 7 %, prometnih storitev pa blizu 9 %. Da je letošnji pridelek pšenice rekorden, že vemo, napovedujejo pa tudi dober pridelek koruze, sadja itd. Izračunali so še, da je zaposlenost narastla za nekaj več kot 4 %, delo pa išče 15 % več ljudi kot lani v enakem času.

Vendar pa se hkrati s temi ugodnimi rezultati vedno bolj zaostrujejo gospodarski problemi, s katerimi smo se srečevali tudi v minulih letih, med katerimi ima osrednje mesto visoka stopnja inflacije. Tako se poslabšuje likvidnost gospodarstva, povečuje se odtujevanje dohodka organizacij združenega dela pa tudi deficit plačilne bilance je znatno višji od predvidenega. To pomeni, da ne uresničujemo dosledno niti resolucije o družbenoekonomskem razvoju v letu 1974 niti protiinflacijskega programa, medtem ko smo pri oblikovanju celovitega družbenoekonomskega sistema šele na začetku poti. Takšne družbenoekonomske razmere vplivajo na to, da vse prepočasi uresničujemo ustavna določila o vlogi in položaju delavcev v združenem delu in v procesu družbene reprodukcije. Ob vsem tem je nujno, da z organiziranimi prizadevanji vse naše družbe, predvsem z odločno akcijo Zveze komunistov in drugih družbenopolitičnih organizacij ter z najširšo aktivnostjo delavskega razreda in delovnih ljudi pospešimo uresničevanje ustave in dogovorov, sprejetih na X. kongresu ZKJ.

Predsedstvi centralnih komitejev ZKS in ZKJ sta zato terjali od komunistov večjo dejavnost pri preobrazbi družbenoekonomskih odnosov, hkrati s tem pa uveljavitev takšnega družbenoekonomskega položaja delavcev v združenem delu, da bodo le-ti dejansko postali upravljavci celotne družbene reprodukcije. Tako naj bi do konca letošnjega leta izpeljali prvo fazo konstituiranja združenega dela po novi ustavi. Pri tem bi morali še posebno pozornost posvetiti konstituiranju samoupravnih interesnih skupnosti v gospodarstvu in v družbenih službah ter samoupravnih interesnih skupnostih, ki se uveljavljajo z zakonom. Vse te naloge pa moramo, razumljivo, uresničevati usklajeno in odločno, če želimo naglo izboljšati sedanje ekonomske razmere in pospešiti naš gospodarski in družbeni razvoj.

V. B.

MAKEDONIJA

Tekstilci v zagati

Zaradi podražitve surovin in kopičenja zalog so se obveznosti pri preksrbi obratnih sredstev v tekstilni industriji Makedonije znatno povečale. Nekatere tekstilne tovarne si ne morejo kupiti opreme, ki bi odpravila „ozka grla“ v proizvodnji ali zamenjala dotrajane stroje. Zato makedonski tekstilci predlagajo, naj bi zakonske obveznosti o preskrbi trajnih obratnih sredstev uskladili z novimi razmerami. Izhod iz neugodnega položaja je po oceni makedonskih tekstilcev možno doseči le z zmanjšanjem prevelikih zakonskih in pogodbenih obveznosti, ki v posameznih organizacijah združenega dela rastejo hitreje kot družbeni proizvod.

Vse večje zaloge

Delegati odbora zveznega zbora za družbenoekonomske odnose so v načelu sprejeli predlog za spremembo in dopolnitev zakona o ugotavljanju vrednosti zalog. Po predloženem zakonu naj bi OZD, ki imajo zaloge v skladiščih več kot eno leto, vrednost teh zalog ob koncu leta zmanjšale za 5 %, zalog, ki so starejše od dveh let, za 25 %, zalog, starejših od treh let, pa za 50 %.

Večina delegatov je poudarila, naj bi ne sprejeli linearnega ukrepa in naj bi zakonodajalec predvsem upošteval specifičnost posameznih panog. Pomočnik zveznega sekretarja za finance Straško Milošević je povedal, da so se v prvih petih mesecih letos zaloge v Jugoslaviji povečale za 33 % in da še rastejo. Tako je več kot dve tretjini družbenega proizvoda v zalogah, kar bistveno vpliva na reprodukcijo. Zakon naj bi spodbujal TOZD, da bi se bolj ukvarjale z vzroki kopičenja zalog. Vendar so delegati imeli tudi pomisleke k tako formuliranemu zakonu, češ da je inflacija tako velika, da so zaloge nujne in da tega problema ni mogoče rešiti samo z enim ukrepom.

Premog ostaja črno zlato

Čeprav so zmogljivosti jugoslovanskih premogovnikov izkoriščene z več kot 95 % in bodo premogovniki v državi letos nakopali več kot 45 milijonov ton premoga in lignita, vseh potreb po premogu le ne bomo zadovoljili. Pomanjkanje premoga občuti zlasti široka poraba, kjer naročniki zaman čakajo na dobavo tudi že plačanega premoga celo po več tednov.

Termoelektrarne in industrija v glavnem ne doživljajo težav pri oskrbi s premogom. Kot navajajo v združenju premogovnikov Jugoslavije, bodo jugoslovanski rudarji letos nakopali poldrugi milijon ton premoga več kot lani, ne da bi bile odprte kakršnekoli nove zmogljivosti.

V letu 1975 bodo potrebe po premogu še večje, ker bosta začeli v državi obratovati dve novi termoelektrarni. Proizvodnja premoga verjetno ne bo dohajala potreb, saj bodo jugoslovanski premogovniki prihodnje leto proizvedli v najugodnejšem primeru kakih 37 milijonov ton premoga. Da bi proizvodnjo premoga in lignita ustrezno povečali, bodo potrebne dodatne investicijske naložbe za modernizacijo premogovnikov in odpiranje nekaterih novih zmogljivosti, ki pa zahtevajo dolgotrajnejše priprave in znatnejša denarna sredstva. V ta namen je že pripravljen osnutek družbenega dogovora o nadaljnjem razvoju premogovnikov, h kateremu pa republike še niso izrekle soglasnosti.

NŽ.

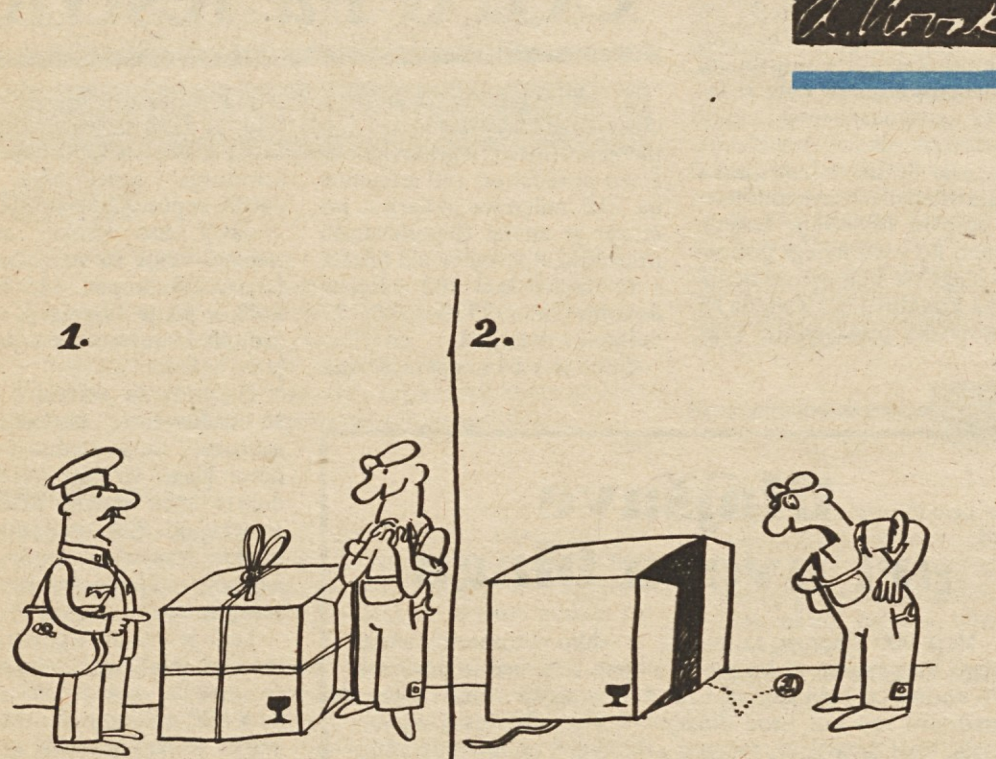

Delitev premoženja med TOZD

HRVAŠKA

Zaradi draginje manj stanovanj

V prvih dveh letih je bil dokaj ambiciozen načrt o solidarnostni gradnji 11.000 delavskih stanovanj v Zagrebu deležen nedeljene podpore vseh pristojnih dejavnikov glavnega mesta Hrvatske. Toda že sedaj se pojavljajo opozorila, da je program solidarnostne stanovanjske gradnje resno ogrožen. Cena ureditve kvadratnega metra gradbenega zemljišča se je povečala s kalkulativnih 250 kat na 1350 dinarjev, „stroški gradbene operative pa so se v dveh letih povečali za 36,5 %. Mestni sindikalni svet v Zagrebu meni, da vrtoglavo in tudi neupravičeno naraščanje cen resno ogroža to pomembno akcijo.

TE DNI SO REKLI

FRANC ŠETINC, sekr… IK predsedstva CK ZKS, … govoru ob otvoritvi obra… Metalne v Krmelju:

Neodgovorni posamezniki … rijo glasove o tem, češ da pri… deti od tako zbrane pomoči … nimajo. Da je ta nepomembn… dana v obliki majhnih kredit… ali pa je sploh ni. Širijo se gov… rice o tem, da hočejo nekat… uporabiti ta sredstva za dru… namene. Govorijo o tem, da b… porabljen velik del tako zbran… sredstev za dnevnice, kil… metrino itd.

Proti takšnim in podobnim … poskusom sejanja nezaupanja v … akcije solidarnosti moramo k… najodločneje ukrepati. Tudi ko… lektivov, ki so odklonili pomoč… ker so nasedli takim govoričenj… ne smemo pustiti v prepričanju, … da so ravnali prav, zlonamern… informacije pa moramo p… ganjati.

Doslej smo zbrali deset mi… jard, čeprav znaša škoda, k… vemo, 60 milijard din. Vse škod… seveda še dolgo ne bomo mo… nadomestiti, a storiti mora… vsaj tisto, kar zmoremo. To, … sedaj dajemo, res ni velika ž… v primerjavi z nesrečo Kozj… cev.

Ko primerjamo zbrano p… moč in škodo, ne smemo p… zabiti, da je 2000 stanovanjsk… hiš tretje in četrte kategor… izmed katerih bi vsak potrebo… od 10 do 20 milijonov ali sku… 30 milijard dinarjev. Doslej … bili dani krediti 900 družina… predvsem tistim, ki so res b… vsega. Med njimi je bilo 151 d… žin, ki jih je bilo treba do… sedno rešiti, če smo hoteli, da … bi ostale pod milim nebom.

BERISLAV ŠEFER, p… predsednik ZIS, v razgovo… z novinarji tednika „NIN…

Če bi skušali naš gospod… položaj v letu 1974 oceniti … ustaljen način, bi morali r… dobro je. Tudi v analizah m… narodnega monetarnega skl… OECD in drugih mednarod… organizacij so nas pozitivno o… nili. Nekateri naši inštituti, … spremljajo osnovne smern… naših gibanj, optimistično u… tavljajo, da je težnja k upadu … izginila in da je na njeno m… stopil nekakšen pozitivni vzp…

Od kod te pozitivne ocen…

Poglejmo sestavne dele … stališč: ves svet je v recesiji, … nas pa proizvodnja raste. Ra… tudi zaposlenost, saj zap… slujemo tudi tiste delavce, ki … vračajo iz tujine. Res je, … imamo primanjkljaj v plači… bilanci, vendar pa zaradi t… primanjkljaja nismo resn… okrnili naših deviznih rezerv, … večali pa smo blagovne rezerv… Povečali smo tudi standard, s … novanjsko izgradnjo, znat… sredstva smo vložili tudi v dr… beni standard.

Inflacija je sama po sebi … vražnik številka ena tudi za … daljnji ritem rasti, saj se pod n… nim vplivom že zdaj top… realne vrednosti dosedanje ra… Če bi se takšna gibanja na… ljevala, bi zmanjšanje realn… povpraševanja lahko začelo o… jevati prodajo, s tem pa tudi p… izvodnjo.

MIODRAG TRIFUNOVIĆ, … sekretar za pravosodje S… Srbije, v razgovoru z no… narjem Politike:

Osnutek zakona o sodišč… združenega dela predvideva pr… vzem nekaterih dosedanjih p… stojnosti ustavnega, rednega … gospodarskega sodišča. Sodiš… združenega dela bodo reševa… vsa vprašanja medsebojnih … nosov delavcev v združen… delu, vzpostavljanja in pr… nehanja delovnega razmerja, p… vic in dolžnosti iz združene… dela; torej tisti del poslov red… sodišč, ki zadevajo delov… spore. Vprašanja položaja, org… niziranja in konstituiranja … meljnih organizacij, ki jih je d… slej reševalo ustavno sodišč… bodo tudi sodila v pristojnost … teh novih sodišč, prav tako p… tudi reševanje prem… ženjsko-pravnih odnosov ter r… delitve pravic, dolžnosti in sre… stev TOZD. Tudi ta sodiš… bodo dvostopenjska. V pr… stopenjska sodijo osnovna s… dišča, ki bodo pokrivala d… ločene regije, po nekaterih pr… logih področja temeljnih g… spodarskih zbornic. Kot pr… stopenjsko sodišče je predvide… tudi posebno sodišče, ki bo r… ševalo spore samoupravnih i… teresnih skupnosti. Drug… stopenjsko sodišče pa se bo im… novalo sodišče združenega d… Srbije.

– Poglej tule piše, da se bo treba konkretno dogovoriti o akcijskem programu dela.
– Kakšnega dela?
– Konkretnega akcijskega dela.
– Naj mi povedo, kje naj zagrabim, ampak tako, da bom razumel, pa bo . . .

I. ANTIČ

OBDRAVSKI KLICAJ

Komunalne bolečine

Če bi merili lokalpatriotizem po tem, kako kritičen odnos imajo občani do lastnih komunalnih problemov – potem so Mariborčani zelo slabi lokalpatrioti! Najbrž nikjer drugje toliko ne zmerjajo svoje komunale kot prav v Mariboru – pa vendar so Mariborčani znani kot zagrizeni lokalpatrioti! Potemtakem bi torej morali sklepati, da kritični odnos ne izključuje ljubezni – nasprotno – morda se celo drug drugega spodbujata!

Dobrohotnemu poslušalcu bi svetoval, naj se postavi kot tihi opazovalec na enega ozkih hodnikov, ki posamič prepuščajo številne obiskovalce osrednje tržnice na Vodnikovem trgu v Mariboru. In če bo tam samo malo napel ušesa – bo slišal, kako malo laskavo mnenje imajo Mariborčani o mestni komunali, o načinu gradenj in gradbenikih nasploh in posebej! In medtem ko delavci pri izkopavanju podhoda in polaganju kanalov in drugih vodov polagoma in samo v eni izmeni napredujejo v delu, bi se moralo odgovornim grdo kolcati, kajti ne le en Mariborčan je lahko drugje videl, da delajo na tako prometno izpostavljenih gradbiščih po vsem svetu v treh, ali vsaj v dveh izmenah, z maksimalnim številom ljudi in orodja! Kaj je potem bolj razumljivo, kot da se tak – še tako pohleven občan, medtem ko se stiska med deskami in blatom, da bi prišel vendarle kako do tržnice – v pravični jezi razpeni. Prav posebej še zaradi tega, ker se nikomur od odgovornih ne zdi vredno razložiti ljudem, zakaj morajo ta dela potekati tako počasi . . . Očitno, ti odgovorni niso nikomur odgovorni!

Nekoč je veljalo kot malenkostno, če se je občan razburjal zaradi lukenj v cestnem asfaltu ali na pločnikih. Nekoč smo morali najprej obnoviti porušene tovarne, razbite stanovanjske bloke, podrte mostove. Zdaj so ta glavna dela obnove po vojni že davno končana – toda na cestah, na pločnikih zijajo z vso potrebno flegmatičnostjo luknje v asfaltu, med katerimi vozijo avtomobili slalom, v katere padajo pešci – oboji v nenehnem začudenju, kako to, da ravno naše mesto ne premore skupine treh ali dveh delavcev, ki bi krožili po ulicah in sproti krpali, kar je krpanja potrebno.

Še ni tako dolgo, kar so hodile delegacije naših komunalcev v tujino študirat in naročat semaforje za križišča. Semaforje smo dobili in kolikor toliko celo funkcionirajo – čeprav pogosto sredi najbolj gostega prometa s posebnim smislom za humor mežikajo rumene lučke kot znak voznikom, naj se znajdejo, kot se vedo in znajo. Vendar bi to človek še nekako razumel, da tisti, ki odgovarjajo za semaforje – spet ta grda beseda „odgovarjajo“ – pač ne morejo uganiti, kdaj je promet gost in kdaj moraš na popolnoma praznem križišču potrpežljivo čakati na zeleno luč! Ne moremo pa razumeti, da ti, ki urejajo delo semaforjev – da ne bomo rekli spet odgovorni – še vedno ne uspejo urediti zelenega vala na eni sami cesti – in to glavni transverzalni cesti skozi Maribor? !

In tako bi lahko kar naprej našteval manjše, večje in tudi smrtne grehe naše komunale, pri katerih ne veljajo celo tako dobro preizkušeni izgovori, kot so denar, pomanjkanje ljudi in podobno. Na pomanjkanje sodelovanja, občutka odgovornosti in – tudi ljubezni do našega mesta se je namreč le težko izgovarjati! Koliko drobnih, pa tudi velikih razburjenj, jezic in žalosti bi prihranili ljudem, če bi jim znali – če že ne pomagati – pa vsaj razložiti, zakaj tega niso naredili. In če Mariborčani kaj zamerijo – tedaj zamerijo tistim odgovornim tak neodgovoren odnos do javnosti . . .

In vse to ne zaradi veselja do zmerjanja – ampak iz ljubezni do svojega mesta!

–ečko

PODOBE NAŠEGA ČASA

Budno spremljanje stvari

Končno, po dolgih letih izgrajevanja fundamentalnih pogledov in ustreznih platform, je le napočil čas vsesplošne akcije, čas dejanj, skratka sedanji politični trenutek. Ni več tozda, ki bi ne imel akcijskega programa, kako realizirati želene premike, ni več terena, ki bi ne bil angažiran za budno spremljanje stvari. Le pri nas še nismo imeli akcijskega programa. Vse do četrtka. V četrtek pa smo imeli sestanek tudi na našem terenu. Miha, ki takšne sestanke vodi, je rekel:

– Tovariši, končno je napočil čas, da se gre v akcijo. V akcijo pa ne moremo brez akcijskega programa. Vendar se moramo pri tem zavedati, da je značaj naših nalog tak, da jih ni mogoče v celoti konkretizirati in operacionalizirati v akcijskem programu. To nalaga tudi drugim organizacijam dolžnost, da dopolnijo svoje akcijske programe in vključijo vanje ustrezne naloge. To je hkrati priložnost, da kritično preverimo uresničevanje nalog v že sprejetih akcijskih programih in začnemo razpravo o politični odgovornosti nosilcev posameznih nalog. Taka usmeritev je toliko pomembnejša, ker je potrebno težišče dela prenesti na preverjanje uresničevanja naših konceptov in stališč. Pri tem bo treba največjo pozornost posvetiti sprejemanju stališč in sklepov za odpravljanje ovir in odporov doslednejšega uresničevanja naše politike. Za uspešno uresničevanje nalog akcijskega programa je nujno treba okrepiti tudi obojestransko povezanost naših organizacij in vodilnih organov. Zato je potrebno dosledno uresničiti že sprejete dogovore o stalnem medsebojnem informiranju o realizaciji nalog akcijskih programov in o aktualnem dogajanju ter pri tem delu angažirati vse naše člane. Kot vidite, tovariši, nas ne čaka majhna naloga. Realizirati jo bomo lahko le, če bomo imeli dober akcijski program. Dogovoriti se moramo torej o tem, kakšen naj bo naš akcijski program.

Odpiram razpravo o našem akcijskem programu! Kdo želi besedo?

Besedo je prvi želel Polde. Rekel je:

– Tudi jaz mislim, da je napočil čas, da se gre v akcijo. Skrajni čas! je rekel odločno in spet sedel.

– Tudi mi bomo izpopolnili svoje akcijske programe in vključili vanje ustrezne naloge, se je akcijsko zavezal Tine. – Skrajni čas je že, da to storimo . . .

– To bo za nas priložnost, da prenesemo težišče našega dela na realiziranje naših konceptov in stališč v praksi, je sodil Štefan. Potem je še resno dodal: – Pri tem bo treba največjo pozornost posvetiti sprejemanju stališč in sklepov za odpravljanje ovir in odporov doslednejšega uresničevanja naše politike.

Za besedo je zaprosil tudi Tone: – Nujno je treba okrepiti obojestransko povezanost naših organizacij in vodilnih organov, je dejal. – Brez takšne povezave si žagamo vejo, na kateri sedimo.

Tudi jaz sem se želel vključiti v tok stvari in sem rekel:

– Treba bo uresničiti že sprejete dogovore o stalnem medsebojnem informiranju o realizaciji nalog iz akcijskih programov in o drugem aktualnem dogajanju.

– Tako je! Mi vsi spodbudno prikimajo. Budno bo treba spremljati stvari.

Ni kaj, posloviti se bo treba od prežvekovanja besed, začelo se je resno delo: napočil je čas dejanj! In vsi smo si edini: res že skrajni čas.

VINKO BLATNIK

KOZERIJA

Naš človek na samotnem otoku

Emil Kovač, kapitan čezoceanske ladje „Bizovik“, je včeraj zjutraj, spričo viharja, ki je divjal na morju, nekoliko spremenil smer svoje plovbe, in ko se je veter polegel in se je morje umirilo, je zagledal samotni otoček in na njegovi peščeni obali človeka, povsem podobnega staremu Robinzonu iz povesti Daniela Deffoja. In, kot se je kasneje izkazalo, je bil ta samotar naše gore list, Ljubljančan Peter Podgornik, ki je na čereh ob obali tega otoka pred kakimi dvemi desetletji doživel brodolom.

Kapitam Kovač je o tem nepričakovanem srečanju koj poročal po ladijskem radiu delavskemu svetu svojega podjetja na našo obalo naslednje:

Je čil in dokaj mladeniško razpoložen starček. Kaže, da je bil svoje čase aktivist, kajti prvo, kar nas je pobaral, je bilo: „Bi mi lahko povedali, kaj je v teh dolgih letih storil sindikat po vprašanju afirmacije samoupravljanja? “ Iz tega vprašanja je moč razbrati, da je bil nekoč plačan sindikalni odbornik, kajti le-ti so govorili v takšnem jeziku. Njegova preteklost pa je za zdaj še zavita v temo, saj se je tudi sam le megleno spominja. Ve za samoupravljanje, vseh kasnejših gospodarskih in družbenih reform pa ne pozna. Se pravi, da je doživel brodolom kmalu po letu devetnajstopetdesetem.

O Podgornikovi aktivistični preteklosti govori tudi vse njegovo kasnejše pripovedovanje. Ko nam je razkazoval, kaj je v dolgih letih napravil, da bi si uredil življenje kar najbolj znosno, je hkrati razlagal nekako takole: „Tole mizo sem si stesal takrat, ko sem sprejel pravilnik o delitvi pridelkov“, ali pa: „tale kozji hlev sem zgradil takrat, ko sem sprejel gospodarski načrt za področje obiranja sadja.“

Skratka, vso svojo aktivnost je uredil s statutom in še z enaindvajsetimi samoupravnimi akti, ki temelje na solidarnih statutarnih sklepih.

Pa kljub temu, kot je samokritično presodil, ni povsem zadovoljen s svojim minulim delom. Sprejel je več sklepov, kot jih je izpolnil in neuresničene zamisli je vsako leto obnavljal in hkrati sklepal, da se bo popravil, da bo bolj dosleden in bolj delaven, pa vse skupaj ni nič pomagalo.

In ko je minuli petek pobral letino, ki mu jo je obrodila njivica na obali, in ni bila tolikšna, kot je pričakoval, ker ni storil vsega, kar bi kot umen kmetovalec moral narediti, se je tolikanj ujezil sam nad seboj, da je zelo resno precenil vse svoje dejavnosti in sklenil, da se bo enkrat za vselej popravil. Stare in neuresničene dobre namene je oblikoval v sedemnajst delovnih nalog in določil je roke za njih izpolnitev, in ko sem ga povabil, naj z našo ladjo zapusti samotni otok, je mojo ponudbo – odklonil. Dejal je, da bo najprej postoril vse, kar se je namenil; ponj pa naj pridemo šele čez nekaj let.

Emil Kovač je ob koncu svojega sporočila vprašal delavski svet podjetja, kaj naj stori: naj Podgornika pusti na otoku, ali naj ga s silo spravi nazaj na ladjo. Predsednik delavskega sveta je o zadevi obvestil najvišje forume in danes zjutraj je kapitanu čezoceanske ladje „Bizovik“ sporočil njihovo mnenje:

„Omogočite mu, tovariši, da uresniči naloge, ki si jih je zadal!“

JANEZ VOLJČ

Sodobne znanstvene dosežke vsem invalidom

Invalidom, tako vojnim kot delovnim, moramo zagotoviti enakopraven položaj v vsej državi. Možnost rehabilitacije in pot do sodobnih protetičnih in ortotičnih pripomočkov danes ni za vse enaka, za tiste iz Slovenije in tiste iz Črne gore. Kako najti pot do enakopravnosti, ki je tudi invalidom po ustavi zagotovljena? O tem sta na skupni seji v začetku preteklega tedna v Ljubljani in na Bledu razpravljala zvezni komite za zdravstvo in socialno politiko ter komite za vprašanje

V čevljarski delavnici zavoda ni serijske proizvodnje. Ortopedske čevlje izdelujejo le po naročilu in izdelki so prilagojeni potrebi posameznega invalida.

borcev in invalidov NOV skupaj s predsedstvom SUBNOR.

Skupno delo obeh komitejev je prav gotovo pomembna novost, ravno tako pa tudi to, da so seje vsakokrat v drugi republiki oziroma v drugem kraju, da se člani istočasno seznanijo s problemi oziroma dosežki posamezne republike. Prav na ta način laže odločajo in koordinirajo odločitve za vso državo. Prav tako imajo možnost vplivati na posamezne zdravstvene oziroma rehabilitacijske dejavnosti po republikah in prenašati izkušnje iz ene v drugo.

Ker število delovnih oziroma civilnih invalidov stalno narašča, je bil eden od sklepov komiteja, da je treba materialni položaj civilnih invalidov izboljšati, za kar doslej ni bilo dovolj storjenega oziroma so se ti problemi različno reševali po posameznih republikah.

Na skupni seji obeh komitejev, ki je bila na Bledu, je bil izrečen zanimiv predlog, naj bi se s problemi delovnih invalidov še posebej ukvarjali sindikati, ki naj bi spodbudili formiranje samoupravnih interesnih skupnosti s tega področja. Invalidi so sicer povezani po posameznih društvih z ozirom na ozek vzrok invalidnosti. Društva pa, ki bi povezovala vse invalide, ni. Prav zato bi bila samoupravna interesna skupnost, ki bi povezovala invalide, proizvajalce protetičnih in ortotičnih pripomočkov ter plačnike, nujnost, ki bi lahko izboljšala položaj invalidov. Komiteja sta prav tako obravnavala problem, ki je pereč za rehabilitacijsko dejavnost v vseh republikah, to je vprašanje kadrov, saj zanje v večini primerov nimamo niti ustreznih šol. Kadrov pa manjka povsod. Še posebej bomo to lahko razumeli, če vemo, da je, recimo, v Zavodu za rehabilitacijo invalidov v Ljubljani in seveda njeni proizvodnji rehabilitacijskih pripomočkov zaposlenih več kot 50 različnih poklicev in vsi morajo biti visokokvalificirani. Prav zato so na seji posvetili kadrovski politiki precej časa in besed.

Na seji obeh komitejev, ki je bila na Bledu, so govorili predvsem o rehabilitaciji invalidov in to na podlagi poročila, ki ga je dal rehabilitacijski zavod za usposabljanje invalidov iz Ljubljane. Naj ob tej priložnosti dejavnost tega zavoda oziroma delovne enote, ki proizvaja ortopedska in ortotična pomagala, predstavimo nekoliko podrobneje.

Prva leta po vojni je bilo najpomembnejše vprašanje, kako nuditi vojnim invalidom najosnovnejšo pomoč v protetičnih pripomočkih. Tedaj je bilo vprašanje količine in ne kvalitete. Takrat so zato zrasla številna obrtna in polindustrijska podjetja po vsej državi. Ko pa so zadostili prvim potrebam, so se ta podjetja znašla pred dejstvom, da morajo razvijati predvsem kvaliteto in uvajati dosežke drugih držav, ali pa preusmeriti proizvodnjo.

Razvijanje proizvodnje in uvajanje najnovejših dosežkov sta pred 20 leti narekovala tudi združitev Zavoda SRS za rehabilitacijo invalidov in ortopedskega podjetja SOČA v Ljubljani. Združitev medicinske, aplikacijske in proizvodne baze je omogočila intenzivnejši razvoj Zavoda. 50-letna tradicija na področju tehnične ortopedije v Sloveniji pa je kaj kmalu omogočila razvoj na ravni najrazvitejših dežel.

Zavoljo znanstvenih raziskovanj na področju protetike in ortotike se je k ljubljanskemu Zavodu za rehabilitacijo invalidov priključilo sedem inštitucij iz Slovenije in ostalih republik. Skupaj so ustanovili REC – rehabilitacijski engeenering center. Izsledki oziroma proizvodi, ki jih danes Zavod za rehabilitacijo izdeluje, posebej še njihovi elektronski ortotični pripomočki, so jih uvrstili v sam vrh svetovne proizvodnje. Tako svojih izdelkov ne prodajajo le doma, temveč v vse države srednje Evrope in tudi v ZDA. Prav teh izdelkov gre kar 90 % v izvoz.

Zavod je sedaj organiziran v tri programske delovne enote, in sicer v enoto medicinske in profesionalne rehabilitacije, enoto protetike, ortotike in opreme ter enoto znanstveno-raziskovalnega dela. Skupaj je v zavodu zaposlenih 344 delavcev, samo v enoti protetike, ortotike in opreme pa je zaposlenih 161 delavcev. Glavni proizvodi te enote so predvsem ortopedski pripomočki in oprema, kjer je glavni proizvod invalidski voziček v različnih izvedbah, specialne bolniške postelje in ostala transportna sredstva za invalide.

Svoj program ta delovna enota vsako leto širi, še posebej imajo v srednjeročnem programu, ki ga pripravljajo, pomembno mesto prav elektronski ortotični pripomočki. Prav tako načrtujejo izpopolnitev novega sprejemnega centra, šolo hoje, merilnih kabin in prostorov za informativne preglede.

Dejstvo je, da je Zavod za rehabilitacijo invalidov v Ljubljani v svojih raziskavah in dejavnostih s pomočjo strokovnjakov iz vse države daleč pred ostalimi podobnimi inštitucijami v Jugoslaviji. S predlagano uveljavitvijo pravice invalida, da bi iskal pomoč v tistem zavodu, ki ga bo izbral sam, pa v Ljubljani pričakujejo dvoje. Prvič to, da bodo morali znatno povečati proizvodnjo in svoje usluge, drugič pa, da bodo ostale podobne inštitucije v državi morale slediti njihovemu napredku in tako uresničiti sklep o enakopravnem položaju vseh invalidov v državi.

S povečanjem in seveda nenehnim razvojem proizvodnje protetičnih in ortotičnih pripomočkov pa pričakujejo povečano povpraševanje po njihovih uslugah tudi iz sosednjih držav.

A. AGNIČ

Na razstavi so zbranim članom obeh komitejev in novinarjem demonstrirali delovanje elektronskih stimulatorjev na posameznih pacientih

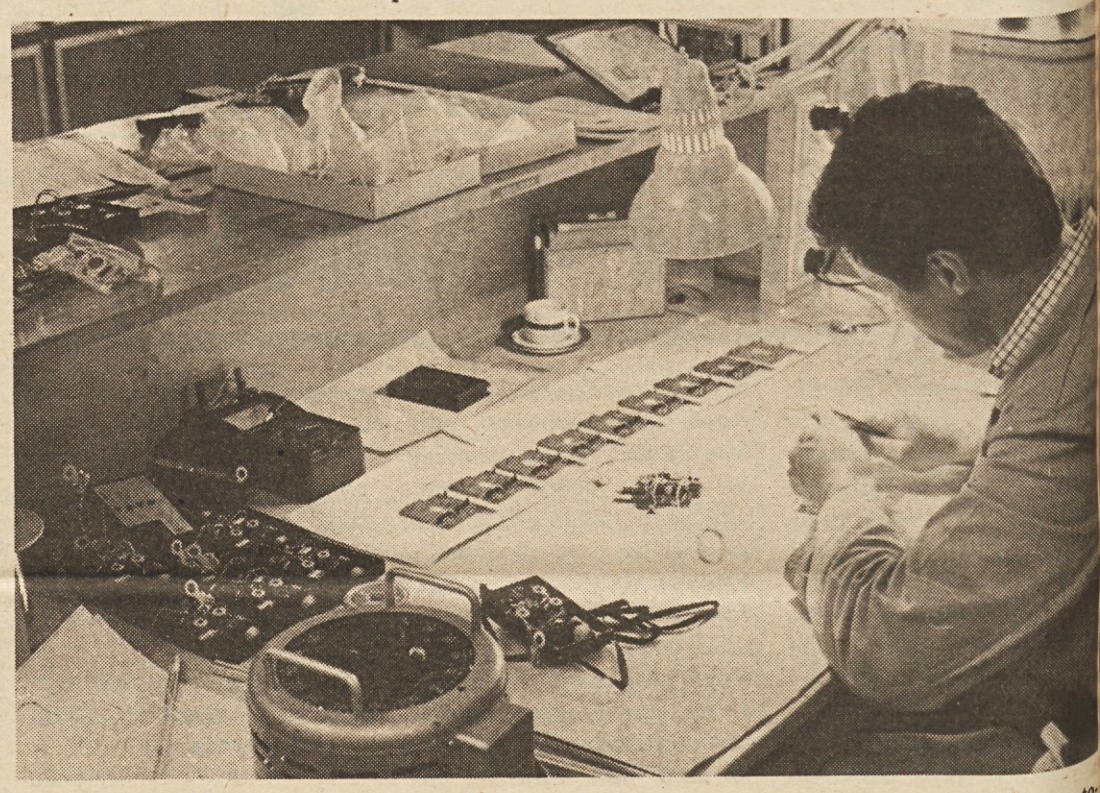

Za serijsko proizvodnjo elektronskih stimulatorjev je potrebno veliko priprav in raziskav. Ko „prototip" brezhibno deluje in ga tudi medicinsko potrdijo, gre v serijsko proizvodnjo. Elektronski stimulatorji, ki jih delajo v Zavodu za rehabilitacijo invalidov v Ljubljani, so po kvaliteti na svetovni ravni tovrstne proizvodnje

Med izdelki zavoda so bile razstavljene tudi estetsko in funkcionalno narejene zgornje in spodnje okončine za invalide.

Ob zasedanju obeh zveznih komitejev so pripravili v Zavodu za rehabilitacijo invalidov v Ljubljani nazorno razstavo vseh protetičnih in ortotičnih pripomočkov za invalide, ki jih izdelujejo v delovni enoti zavoda na podlagi izsledkov sedmih znanstvenih institucij združenih v REC.

Za vpliv »Glasbene mladine« v delavski sredini

Prvega in drugega novembra je bila na Reki II. tematska konferenca Glasbene mladine Jugoslavije. Pod naslovom „Programske naloge Glasbene mladine v delavskih sredinah" je skušala najti možnosti za učinkovito vključitev organizacije v splošne premike v naši družbi, ki naj bi ob jasno definiranih spremembah omogočili kar najširšemu krogu, predvsem neposrednim proizvajalcem, dostop do kulturnih dobrih. Glasbena mladina je vsekakor usmerjena v delo z mladimi, zato se je doslej v glavnem omejevala na stike z osnovnimi in srednjimi šolami, spet navadno tam, kjer je mogla k sodelovanju pritegniti glasbene pedagoge. Zanemarila pa je, marsikdaj zaradi pomanjkanja sredstev, mladino v neposredni proizvodnji, ki tudi v poklicnih šolah ni deležna estetske vzgoje in s tem usmeritve v pravilno vrednotenje vsega, umetniško zrelega in tudi quasi umetniškega, kar nam nudi vsakdanje okolje s sredstvi javnega obveščanja, predvsem radio in televizija.

Organizacije Glasbene mladine v Srbiji in na Hrvaškem, ki letos praznujejo že dvajsetletnico delovanja, so si ob tolikšni tradiciji uspele zagotoviti vpliv in odmevnost in s tem nujnost svoje prisotnosti v najrazličnejših sredinah, kjer je nujno dodatno glasbeno izobraževanje in načrtno usmerjanje v vrednotenje glasbe in umetnosti nasploh. Izredno plodna diskusija na tematski konferenci je tako na določen način potrjevala upravičenost zaključkov, postavljenih na II. kongresu Glasbene mladine Jugoslavije leta 1971, ki so zahtevali največjo resnost in študijsko odgovornost v pripravi programov za mladino, predvsem delavsko, kmečko in tuši študentsko mladino, kamor dotlej Glasbena mladina še ni dovolj uspešno segala. Navdušenje mladih diskutantov, njihove želje in izražanje nujnosti za še večjo prisotnost kulturnih dobrin v njihovem vsakdanjem življenju in delu je nedvomno pokazalo, da je bila pot Glasbene mladine pravilna.

Glasbena mladina Slovenije je doslej prav na področju kulturnega osveščanja mladih delavcev storila premalo. Ni le golo opravičilo, da so bile posredi finančne in s tem tudi kadrovske težave. Premagovala pa je poleg tega še vse težave, s katerimi se nujno srečuje mlada organizacija. Decembra letos bo namreč šele pet let, odkar je bila organizacija v Sloveniji ustanovljena. V precejšnji meri, pa najbrž vseeno še ne dovolj, je v najširše plasti uspela prodreti s svojim glasilom, časopisom Glasbena mladina, ki bo tudi v bodoče ena njenih najuspešnejših možnosti in oblik delovanja. Glasbena mladina je še vedno edini slovenski strokovni glasbeni časopis in hkrati v Jugoslaviji edina publikacija v organizaciji.

Ob njem pa je še veliko bolj pomembna živa prisotnost Glasbene mladine s koncerti, klubskimi predavanji, dobro pretehtano in z vso resnostjo pripravljeno animacijo, ki naj bi mladim pomagala premostiti težave pri uvajanju v svet glasbe in njenih pojmov, v pridobivanju mladih za privržence umetnosti in ne nazadnje v pristaše ideje in gibanja Glasbene mladine. Vsekakor je delovanje v tej smeri ena od temeljnih nalog organizacije, ki naj kar najširšemu krogu mladih omogoči dostop do umetniških vrednot.

METKA ZUPANČIČ

ZAKAJ TAKO?

Pismo matere - delavke

V času priprav na 8. kongres ZSS je predsednik tov. Janez Barborič prejel pismo matere-delavke. Vsebina pisma nas opozarja, kako prav je, da so se sindikati na kongresu zavzeli za postopno uvajanje celodnevne osnovne šole, ki bo v marsičem razbremenila starše, predvsem pa otrokom delavcev omogočala enakopravnejše pogoje za napredovanje in vstop v življenje.

– Gre za človeka in njegovo osebno srečo v prihodnosti, piše mati-delavka. Te se nihče ne dotakne in ni važna. Piše, govori se in zahteva samo delo. Kako bomo vzgojili srečnega človeka, če naša osnovna šola nima pametnega programa in za naše jugoslovanske razmere prilagojena.

Že ob vstopu v šolo prve tedne zahtevajo od otrok, da znajo napisati stavke in gladko brati. Nova matematika je nesmiselno igračkanje, s katerim zapravljajo dragocen čas. Medtem ko so v Nemčiji ta poizkus opustili, smo ga pri nas za njimi pobrali. Dajmo času čas! Vsaka nezrela stvar ni dobra in ne izzveni. Tako se tudi otrok ne bo razvil v skladno uravnovešeno in srečnosebnost, če bo bombandiran v šoli z nerazumevajočim znanjem, pri starših pa bo doživljal karanje in nezadovoljstvo. Učitelji učenca le informirajo z astonavtsko učenostjo, naprej pa naj se starši mučimo, ko pridemo z dela. Saj bomo vsi ponoreli! Kam to vodi? V varstvu je preveč otrok, da bi učiteljice z vsemi delale. Ob tem otrok izgubi veselje do šole, postane nezainteresiran, otrok osami, če ne uspeva. To vodi v socialen in psihološki problem. Naj bo šola stvarna, naj zahteva malo in tisto dobro. Nobenega prehoda ni od nežnega otroštva do pismenosti. Včasih je to trajalo celo leto (cel 1. razred), sedaj pa zahtevajo že na začetku znanje! Odkod? ! Človek se ne čudi, če nekateri starši mrzlično uče otroke brati in pisati ter šteti in računati pri štirih letih. To je ukradeno otroštvo. Prehitevanje v prometu se pogosto kruto maščuje. Kaj pa pri vzgoji in izobraževanju? ! Kdo bo odgovoren za nesrečne osebnosti, za potepuštvo, brezdelnost, huliganstvo, zanemarjenost itd., ki iz takih okoliščin izhaja?

Učitelja ne zanima, kako bo prišel otrok do znanja, zato pa se mi državljani vprašamo, kdo za to odgovarja, ali moramo res otrokovo osebno srečo na kocko postavljati zato, da si šolniki lovorike ustvarjajo? Ne reforme v šoli po vsej sili! Da, ampak prilagoditi na odgovarjajoče in dosegljive pogoje. V tretjem razredu se gredo matematiko iz egipčanskih časov. Verjetno je še sam ne razume vsak, ki to predava. Kako naj se znajde tretješolček med vsemi razpredelnicami kot kak ekonomski analitik. Dajmo času čas. Pazimo na zdravje, ki je človeku edini največi zaklad! Če bo šlo to neovirano dalje, potem se bo človekova življenjska doba precej znižala, četudi se trenutno tudi standard znižuje.

Naj sindikat kaj ukrene! Laže je za bogate, ki so zmožni plačevati inštruktorje. Kaj bomo delavci res vedno in povsod zadnji, le pri delu prvi?

V nadi, da se bo kaj ukrenilo, Vas pozdravlja – P. M.

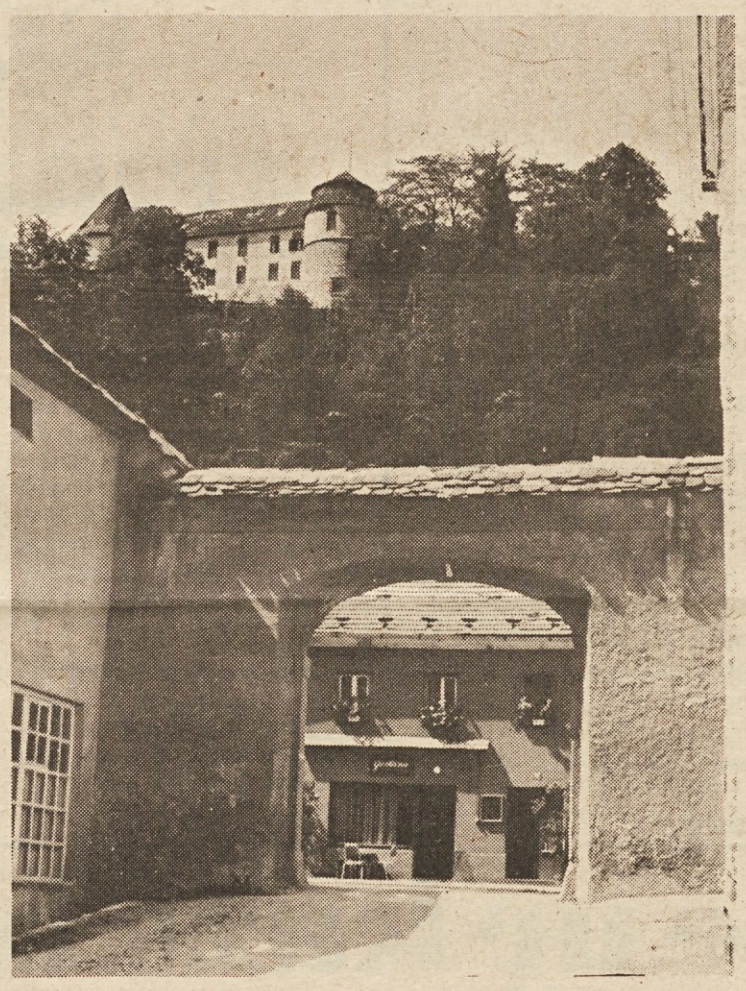

Ne samo v mozirski občini, o kateri piše avtor našega podlistka „Najprej štalca, potem kravca", tudi drugod imajo težave s prostori za kulturno udejstvovanje. Imamo pa na Slovenskem tudi številne lepe gradove, ki so povsem neurejeni, ali pa služijo vsemu drugemu, le kulturi ne. V slabem stanju je tudi grad v Sevnici (na sliki), kjer pa so uredili vsaj otroško likovno galerijo.

● KOPER

Na štipendije čaka 100 otrok

Kraško-obalni svet Zveze sindikatov in Obalno društvo kadrovskih delavcev sta minuli torek povabila na razgovor predsednike osnovnih sindikalnih organizacij tistih organizacij združenega dela, ki še niso pristopile k samoupravnemu sporazumu o štipendiranju učencev in študentov, vodje kadrovskih služb vseh OZD in člane obalnega društva kadrovskih delavcev.

Na obalnem področju je namreč podpisalo ta samoupravni sporazum nekaj čez 70 organizacij združenega dela. Število zaposlenih v teh OZD pa še ne obsega dve tretjini skupnega števila zaposlenih delavcev, kar je za veljavnost sporazuma pogoj. Zaradi tega še ni možno na obali zbiranje sredstev za štipendije in tudi ne podeljevanje le-teh, čeravno čaka nanje več kot 100 otrok naših delavcev. Akcijo za pristopanje k sporazumu bo torej treba zelo pospešiti.

S. G.

● KRANJ

Planiranje izobraževanja

Center za funkcionalno izobraževanje in svetovanje pri Visoki šoli za organizacijo dela v Kranju prireja konec tega mesec in v decembru dva seminarja: vsebinsko področje prvega je planiranje izobraževanja, področje drugega pa andragogika. Seveda si lahko le želimo, da bo čimveč organizacij združenega dela poslalo na te seminarje svoje strokovnjake, ki se ukvarjajo s to problematiko.

IZ OBČINE V OBČINO, OD TU IN TAM — POSKUS REPORTAŽNO-KOMENTIRANEGA PISANJA O KULTURNEM ŽIVLJENJU V OBČINAH

NAJPREJ ŠTAL'CA – POTEM KRAV'CA

V Mozirju sem bil pred nedavnim prvič. To je lep kraj v Zgornji Savinjski dolini, kjer lahko obiskovalec kmalu opazi, da krajani skrbno urejajo okolico svojih hiš in da zelenice in cvetje niso nobena redkost. Zato gre zasluga prizadevnemu hortikulturnemu društvu in najbrž tudi občanom, ki imajo smisel za lepo in torej tudi za kulturno, saj je nemogoče ločiti smisel za urejanje okolja od smisla za kulturno estetiko. To pa tudi pomeni, da bi se kulturno-prosvetne organizacije morale skupaj s turističnimi in hortikulturnimi društvi bolj zavzemati za lepo okolje, saj, denimo, ne more vsega odtehtati še tako kvalitetna prireditev v še tako urejenem kulturnem domu, katerega okolica pa je zanemarjena. Mislim, da ni treba iti predaleč in niti ne v zakotni kraj, da bi mogli videti kulturne objekte, ki jih namesto zelenic in rož „krasijo" koprive, nepokošena trava in papir ter razni drugi odpadki.

Sicer pa sem se to pot predvsem nameril pisati o kulturnem prostoru, ki je očitno prvorazredni problem. In zato bom o tem vprašanju pisal tudi še v prihodnji številki.

Profesor Kuhar, tajnik izobraževalne skupnosti v Mozirju in predsednik ZKPO in temeljne kulturne skupnosti te občine, je po mojem zadel žebljico na glavico, ko je ob mojem obisku v tem kraju dejal, da je potrebna najprej štal'ca, potem pa krav'ca. Razume se, da je s tem mislil, dje treba za uspešno kulturno delovanje predvsem primerno usposobiti kulturne objekte, čepravno je seveda mogoče marsikaj storiti tudi v ne dovolj ustreznih prostorih. To potrjujejo številni primeri, ko delovni ljudje in občani aktivno kulturno delujejo na raznih področjih, pa čeprav že leta opravljajo to v skrajno slabih prostorih. So pa tudi primeri, in tudi teh ni tako malo, ko vlada pravo kulturno mrtvilo v krajih, ki imajo velike, lepe in funkcionalno urejene kulturne objekte. Sicer pa moramo biti tudi samokritični, kadar gre za urejanje in vzdrževanje kulturnega prostora.

Žal imajo v marsikaterem kulturno-prosvetnem društvu in tudi v marsikateri občinski ZKPO prav mačehovski odnos do kulturnih objektov in se ponekod niti toliko ne potrudijo, da bi popravili streho, žlebove in drugo, kar včasih niti ne terja veliko denarja in dela, če se stvari urejajo sproti.

V mozirski občini pa je redek primer v naši republiki, da so zadnji dve leti predvsem z lastnim denarjem usposobili skoraj vse kulturne in zadružne domove. Teh pa je kar 11, kar vsekakor ni malo za dolino, kot imenujejo območje občine. Že pred leti so ugotovili, da je treba čimprej nekaj storiti, da bi ohranili, kar se ohraniti da. Seveda niso dolgo razmišljali, ampak so zavihali rokave in sedaj so zagotovljeni osnovni pogoji za hitrejši razmah kulturne ustvarjalnosti. S to se v preteklosti ravno niso mogli pohvaliti, čeprav v marsičem prednjačijo pred drugimi, celo večjimi občinami.

Največje težave s prostorom imajo še vedno v Mozirju, kjer načrtujejo ureditev kulturnega središča, ali drugače povedano: v kulturnem domu, v katerem je kino dvorana, bi radi v sedanjih skladiščnih prostorih zadruge, ki so pod dvorano, uredili prostore za potrebe matične knjižnice in kluba, nemara pa še za druge namene.

Matična knjižnica, ki naj bi bila nekak mentor zunanjim knjižnicam in njim za vzgled, imajo sedaj na voljo samo 2.000 knjig, še ne dolgo tega pa je imela le 800 knjig. Seveda pa se knjižnica zaradi neustreznega prostora ne more hitreje razvijati. Zato je nujno, da dobi čimprej ustreznejši prostor. Morda bodo odgovorni dejavniki v Mozirju le uvideli, da je primerneje pod kino dvorano pridobiti prostor tudi za knjižnico, kot urediti kavarno, kar sedaj menda načrtujejo. Kavarn imamo v naši ljubi domovini kar dovolj, premalo, daleč premalo pa imamo primerno urejenih prostorov za kulturno udejstvovanje, ki seveda ni dobičkanosno, od njega pa običajno glava ne boli, od alkoholizma pa kar pogosto. Pa ne samo posameznike, ampak vso našo družbo!

V mozirski občini bodo imeli pri urejanju kulturi namenjenega prostora še dosti nalog. Tako beležijo padec števila obiskovalcev v kinematografih, predvsem zaradi neurejenega ogrevanja dvoran. Ljudje ob televiziji, kakršenkoli že je njen program, niso pripravljeni gledati še tako dobrih filmov v hladnih dvoranah.

V Mozirje se bom v teh zapiskih še vračal, saj se lahko pohvalijo še z nekaterimi imenitnimi rečmi, recimo z gledališko karavano, ki je, žal, skoraj omagala in z drugim, o žemer bo beseda tekla v prihodnjih nadaljevanjih. Do takrat pa na svidenje prijazni Mozirčani!

TONE ŠTEFANEC

Prihodnjič: V SLOGI JE MOČ

KOMENTATORJEV STOLPEC

Spodbuda za izvoz — kaj pa stabilizacija?

Zadnja tiha devalvacija dinarja (za 7 %, tako da je treba za ameriški dolar poslej plačati 17,25 din), ki so jo uradni krogi imenovali precej bolj umetelno „zvišanje ravni tečajne intervencije“, je kajpada poslabšala položaj dinarja tudi nasproti drugim svetovnim valutam.

Zlasti zaradi neugodnega gibanja izvoza in hkratnega naraščanja uvoza v zadnjih mesecih je bila nedavna tiha devalvacija sicer nujen ukrep, ki bo izvozno orientirano proizvodnjo spet spodbujal k povečevanju izvoza, katerega obseg in vrednost sta v močnem deficitu. Vendar pa je vsaka devalvacija, kot vemo, dvorezen meč, nekakšno zdravilo, ki koristi pri eni bolezni, pri drugi spet škoduje.

Zadnja tiha devalvacija dinarja (imenujmo ta pojav z ustrezno besedo) je bila nujna posledica vse večjih razlik med cenami, ki jih naše gospodarstvo dosega v izvozu, ter cenami, ki jih mora plačevati za uvožene surovine, opremo in končne izdelke. Hkrati smo z zadnjo devalvacijo plačali davek nenormalno visoki domači inflaciji in ne nazadnje tudi naraslim stroškom za uvoz energije, predvsem surove nafte. Brez ovinkarjenja lahko ugotovimo, da je bilo zadnje razvrednotenje naše nacionalne valute neizogibno tudi zaradi pričakovanih večjih možnosti pokritja primanjkljaja v jugoslovanski plačilni bilanci, ki se je zaradi neugodnih zunanjetrgovinskih gibanj že julija letos povzpel na milijardo dolarjev.

Zdaj, ko smo navedli vse razloge, ki so narekovali prilagoditev vrednosti dinarja realnemu tečaju, je prav, da ugotovimo še negativne učinke, ki jih je in jih še bo povzročila ta, v gospodarskih krogih v splošnem že dalj časa pričakovana in zaželena valutna operacija. Najprej velja zapisati, da je julijsko in oktobrsko drsenje dinarja znižalo njegovo vrednost skupno za 12 odstotkov in ne za 7 odstotkov, za kolikor se je nazadnje razvrednotil dinar. Upoštevati je treba namreč, da je bila vrednost dinarja pred julijskim padcem precej višja kot tedaj, ko je dinar postal „drseča valuta“.

Omenili smo, da bo tečajna intervencija Narodne banke oziroma tiha devalvacija dinarja spodbudno vplivala na izvoz, ker bodo izvozno usmerjeni proizvajalci za enake količine izvoznih proizvodov poslej prejemali več dinarskih sredstev. Prav v tej, sicer pozitivni spremembi, pa tiči nevarnost, da bo za pokritje primankujočih dinarskih sredstev (ki jih bodo dodatno deležni izvozniki) potrebna dodatna denarna emisija, za katero se bo treba seveda tudi dodatno zadolžiti v inozemstvu.

Zanimivo je, da zlasti pretežni izvozniki sodijo, da je bila zvišana raven tečajne intervencije dinarja za 7 odstotkov še nezadostna glede na visoko rast cen v državi in inozemstvu. Po drugi strani pa je tisti del industrije in gospodarstva, ki je v znatni meri odvisen od uvoza surovin in repromateriala, prizadet, ker kljub večjim spodbudam za izvoz ne bo mogel nadomestiti podražitev uvoznega blaga. Spričo tega lahko domnevamo, da bo zadnje razvrednotenje dinarja, najsi je bilo še tako nujno zaradi spodbujanja izvoza, učinkovalo brez dvoma inflatorno, ker bo „uvozno orientirana“ industrija skupaj z drugimi dejavnostmi, ki uvožene surovine in repromaterial potrebujejo pretežno ali celo izključno za proizvodnjo, namenjeno večidel domačemu trgu, še povečala pritisk na cene na domačem trgu. Prek domačih cen bodo skušali kompenzirati „tečajne razlike“ seveda tudi tisti proizvajalci oziroma izvozniki, ki sodijo, da je nedavno zvišana raven tečajne intervencije dinarja za 7 odstotkov še nezadostna.

Nadaljnja negativna plat zadnje tihe devalvacije dinarja so seveda tudi dražji devizni krediti. Zanje in tudi za odplačevanje že najetih deviznih posojil bo treba odslej odšteti več že tako primanjkujočih dinarskih sredstev, kar bo skupaj z domačimi podražitvami surovin in reprodukcijskega materiala še dodatno poslabšalo likvidnost v gospodarstvu in hkrati tudi strukturo sredstev, s katerimi razpolagajo organizacije združenega dela.

Za zaključek bi lahko še poudarili, da je bila zadnja tiha devalvacija dinarja neljuba, a nujna posledica letošnjega divjanja zlasti cen v proizvodnji. Te so se v letošnjem devetmesečnem obdobju zvišale kar za dve petini in so potemtakem nekajkratno presegale stopnjo rasti industrijskih cen v tujini.

NANDE ŽUŽEK

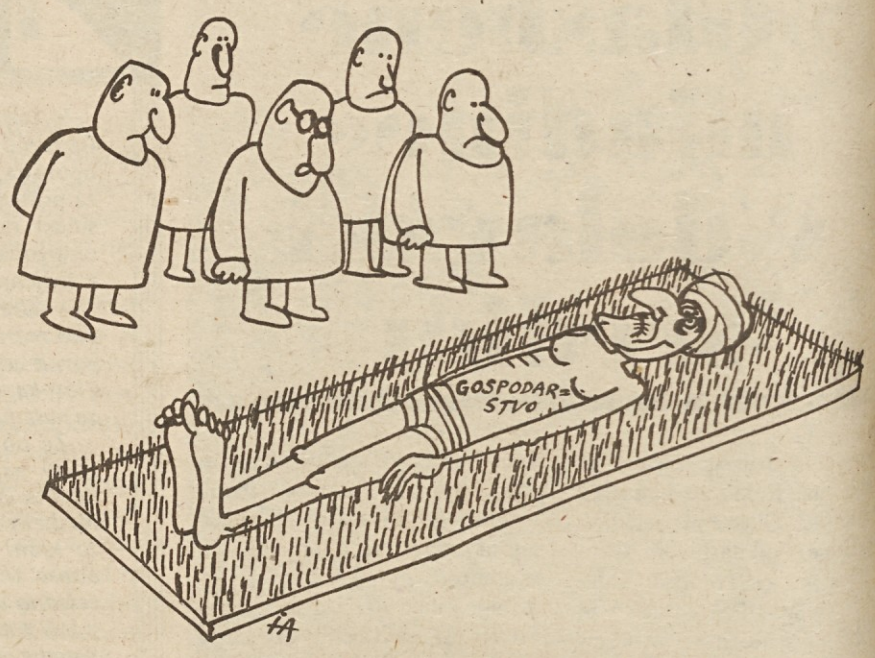

Že res, da mu ni ravno pretirano prijetno, ampak lahko se tolažimo s tem, da je fantastično vzdržljiv . . . – I. Antič

ZDRUŽEVANJE ŠKOFJELOŠKEGA GOSPODARSTVA

Škodljiva trma majhnih

V pripravah na srednjeročno programiranje v gospodarstvu dajejo v škofjeloški občini velik poudarek povezovanju delovnih organizacij. Prepričani so namreč, da je to eden izmed osnovnih pogojev za uspešen nadaljnji razvoj gospodarskih dejavnosti, ki so sedaj še vse preveč razdrobljene. Posebno v zadnjem času so pri tem že napravili nekaj pomembnih korakov, na nekatere pa se prav sedaj pripravljajo.

Doslej se je 5 delovnih organizacij v občini že povezalo v SOZD s sorodnimi partnerji. Tako sta Iskrini tovarni v Železnikih in Retečah vključeni v združeno podjetje Iskra, Kladivar iz Žirov v SOZD strojne industrije Slovenije, orodno kovaštvo Poljane v SOZD kovaške industrije v naši republiki, Alples pa v Slovenijales.

Sedaj, ko so v teku živahne priprave na ustanavljanje sestavljene organizacije gorenjskega gozdarstva in lesne industrije, imajo precej dela tudi v Alplesu, Jelovici in škofjeloškem obratu ljubljanskega Gradisa, ki se vključujejo v to povezavo. Podobno je v Transturistu in kranjski Creini.

V podjetjih tekstilne in[illegible]strije so za sedaj še vsak za[illegible] Vendar pa so se v Goren[illegible] predilnici že odločili za pove[illegible]vanje s sorodnimi podjetji [illegible] SOZD. Tudi v Kroju se do[illegible]varjajo z drugimi konfekcij[illegible]mi podjetji v naši repub[illegible] medtem ko bo v Šeširu in O[illegible]teže najti kakšne vezi. V Alp[illegible] pa so se za sedaj zadovoljil[illegible] članstvom v združenje čevlj[illegible]ske industrije Slovenije.

Medtem ko so večja podj[illegible] v občini že precej povezan[illegible] drugimi partnerji ali pa se p[illegible] sedaj pripravljajo na to, je [illegible] manjših čutiti manj pripra[illegible]nosti za združevanje, čeprav [illegible] katera nimajo dosti možnosti [illegible] nadaljnji razvoj. Za to so po[illegible] kod kriv vodstva podjetij, ki [illegible] še vse premalo zavedajo tega, [illegible] se jim z združevanjem dela [illegible] sredstev odpirajo boljše m[illegible]nosti za razvoj v prihodnje [illegible] trdnejša socialna varnost za[illegible]slenih.

Značilen primer za to [illegible] obrtno podjetje Poliks v Ži[illegible] ki se ukvarja s kleparsko in č[illegible]ljarsko dejavnostjo. S sedanj[illegible] delovnim programom ter s s[illegible] bo strojno opremo in šibko [illegible]drovsko zasedbo komaj še ži[illegible]tari. Delavci so se na zboru si[illegible] že odločili, da čevljarsko dej[illegible]nost priključijo Alpini, ven[illegible]ves postopek okrog združit[illegible] zavlačujejo in zapletajo.

Tudi mala čevljarna Ra[illegible]tovec v Železnikih bo mora[illegible] prej ali slej navezati tesnejši st[illegible] z večjim partnerjem. Etiketa [illegible] Žirov sicer trdno stoji, ven[illegible] bi bilo zanjo koristno, če bi [illegible] povezala s Termopolom iz S[illegible]vodnja in embalažno-grafičn[illegible] podjetjem iz Škofje Loke, [illegible] imata podoben proizvodni p[illegible]gram.

Tudi v gradbeništvu bi b[illegible] treba v Škofji Loki povezati p[illegible] katere dejavnosti. Gre predvs[illegible] za obrtne storitve, ki jih se[illegible] razvija vsako podjetje po sv[illegible] zato ni usklajenosti in prih[illegible] do nesmotrnih podvojit[illegible] zmogljivosti. Razen tega u[illegible]tavljajo, da storitvena obrt v[illegible] bolj prerašča v proizvodn[illegible] obrtni delavci pa prehajajo [illegible] industrijsko proizvodnjo. [illegible] radi tega vedno bolj čutijo p[illegible] manjkanje obrtnikov. Meni[illegible] da bi se temu v precejšnji m[illegible] izognili prav z združitvijo obr[illegible]ne dejavnosti v občini pod e[illegible] streho.

GOSPODARSKI POLOŽAJ V SLOVENIJI V LETOŠNJEM SEPTEMBRU

Z ničimer se ne kaže hvaliti

Ob koncu devetih mesecev se jasneje kot doslej oblikujejo tendence letošnjega razvoja v slovenskem gospodarstvu. Položaj je takle:

Industrijska proizvodnja je v septembru zabeležila 13,1-odstotno povečanje nasproti lanskoletnemu mesečnemu poprečju. Če pa primerjamo fizični obseg industrijske proizvodnje v septembru z avgustom letos, vidimo, da je le-ta porastla za 5,8 %. To je normalen trend, ker so sezonski vplivi v zvezi z letnimi dopusti odstranjeni, ker je v zadnjih 18 letih proizvodnja v septembru nasproti avgustu 12-krat porastla in 6-krat padla. Izmed posameznih panog je v letošnjih devetih mesecih nasproti istemu obdobju lani največji porast v elektroindustriji (24 %), kemični (22 %), lesni (18 %), papirni (17 %) in grafični industriji (16 %). Padla pa je v tej primerjavi proizvodnja tobaka (za 11 %) ter proizvodnja premoga za 3 %.

NA PRVEM MESTU – NELIKVIDNOST

Problematika industrijskih podjetij se kaže v septembru, kot sledi: oskrba z domačim reprodukcijskim materialom je bila nekoliko boljša kot v avgustu in sicer je 58 odstotkov industrijskih podjetij imelo dobro oskrbo, 37 odstotkov slabo in 5 odstotkov kritično. Podobna je bila oskrba z uvoženim repromaterialom, in sicer so podjetja poročala, da je bila v 57 odstotkih dobra, v 41 odstotkih slaba in v 2 odstotkih zelo kritična. Oskrba z električno energijo je bila skoraj povsod dobra. Isto velja z razpolaganjem s prometnimi sredstvi. Še vedno pa je slabo stanje pri naročilih za tuji in delno tudi za domači trg. Najslabše stanje pa smo v letošnjem letu dosegli septembra v likvidnosti, to je stanju plačanih računov. Samo 25 odstotkov podjetij izkazuje dobro, 65 odstotkov slabo in 9 odstotkov kritično stanje. Podobno stanje vidimo pri kreditih za obratna sredstva, kjer je le 45 odstotkov industrijskih organizacij zadovoljivo oskrbljeno, 51 odstotkov slabo in v 4 odstotkih industrijskih organizacij je s krediti za obratna sredstva kritično.

Zaloge izdelkov so v industriji porastle v devetih mesecih nasproti istemu obdobju lani za 12,1 odstotka, in sicer najbolj pri proizvodnji predmetov za široko potrošnjo za 21,5 odstotka, produktivnost dela pa za 5,5 odstotka.

POVEČANJE NA RAČUN CEN

Gradbena proizvodnja je v septembru nasproti avgustu letos po vrednosti sicer višja za 10 odstotkov, po številu opravljenih ur pa za 6 odstotkov nižja. V devetih mesecih letos je dosegla vrednost gradbenih del 5.440 milijonov din, to pomeni za 51 odstotkov več, kot v istem obdobju preteklega leta, temu povečanju pa nedvomno botrujejo cene gradbenega materiala, ki so v obravnavanem obdobju „poskočile“ v trgovini na drobno za 35,3 odstotka, v trgovini na debelo pa kar za 40,2 odstotka.

Pri prometu je opaziti sezonski padec oziroma stagnacijo. V letalskem prometu je število prepeljanih potnikov padlo v septembru nasproti avgustu za 65 odstotkov, železniški promet pa je ostal na ravni preteklega meseca. Povečal se je le promet na cestah (potniški kilometri) za 10 odstotkov.

Trgovina je predvsem v prodaji na drobno stagnirala in je promet manjši za 4 odstotke. Trgovina na debelo pa je v septembru nasproti avgustu povečala svoj promet za 13 odstotkov. V zunanjetrgovinski menjavi septembra smo dosegli nekaj boljši uspeh, in sicer se je izvoz povečal nasproti avgustu za 16 odstotkov, uvoz pa se je zmanjšal za 15 odstotkov. Vendar pa je zunanjetrgovinska menjava v Sloveniji še vedno v velikem deficitu in imamo 8.524 milijonov dinarjev zunanjetrgovinskega primanjkljaja, v Jugoslaviji pa je vsota dosegla že 45.969 milijonov din v devetih mesecih letos.

KAKO PA CENE IN OSEBNI DOHODKI?

V septembru so bile maloprodajne cene za 2 odstotka višje, kot so bile letos v avgustu. Devetmesečno poprečje pa kaže, da so se le-te dvignile za 25,8 % nasproti istemu obdobju lani. V tej primerjavi so se najbolj dvignile cene sezonskih vrtnin, saj so za 2,3-krat višje, kot so bile v istem obdobju lani. Ne zaostajajo pa tudi druge cene v devetih mesecih letos, ko so industrijski proizvajalci dvignili cene svojim proizvodom za 29,5 odstotka nasproti devetim lanskim mesecem. Podobno je tudi v trgovini na debelo, kjer so se v obravnavanem obdobju dvignile cene za 32 odstotkov, v gostinstvu za 19,9 odstotka, medtem ko so življenjski stroški porastli za 23,3 odstotka. Morda bi bilo tudi zanimivo prikazati tabelarični prikaz gibanja cen v posameznih časovnih obdobjih.

V indeksih:

	IX-74 / ø 73	IX-73 / VIII-74	I–IX-74 / I-IX-73	IX-74 / XII-73	I–IX-74 / XII-73
Cene na drobno	135,4	102,0	125,8	122,1	110,6
Cene na debelo	148,1	102,7	132,0	135,7	118,1
Cene industrijskih proizvajalcev	153,4	105,5	129,5	142,4	117,4
Cene v gostinstvu	127,0	102,6	119,9	117,3	108,6
Cene živ. stroškov	128,5	101,3	123,3	115,6	108,3

Če dobro pogledamo tabelo, niso zaskrbljujoče številke v prvi koloni, marveč dejstvo, da se cene dvigajo iz meseca v mesec. Tako vemo, da so se cene industrijskim proizvodom dvignile v juliju nasproti juniju za 7,9 odstotka, v avgustu nasproti juliju za 6,2 odstotka in v septembru nasproti avgustu za 5,5 odstotka. To pa pomeni, da so industrijski proizvajalci dvignili cene v treh mesecih za 19,6 odstotka. Osebni dohodki se sicer (predvsem v nekaterih področjih) dvigajo, vendar še vedno niso kos dvigovanju cen. Poprečnemu slovenskemu delavcu je bilo v septembru izplačano, obračunano pa za avgust 2886 din, kar v osemmesečni primerjavi pomeni za 24,8 odstotka več kot lani. Med panogami so bili najvišji osebni dohodki septembra izplačani v projektivi, in sicer 5.265 din, v zračnem prometu 4.481 din, v višjem in visokem šolstvu 4.147 din, v pomorskem prometu 3.919 din, v zbornicah 3.848 din, v mestnem prometu 3.805 din, v premogovnikih 3.763 din, v poslovnih združenjih 3.677, v družbenih organizacijah 3.554 in v republiških državnih organih 3.552 din.

JANEZ KMET

Nova betonarna v Otiškem vrhu

V gramoznici v Otiškem vrhu pri Dravogradu je Gradbeno podjetje Dravograd že pred leti uredilo betonarno. Ker se je v zadnjih letih obseg del, ki jih opravlja dravograjsko Gradbeno podjetje, precej povečal, beton pa kupujejo tudi druge gradbene organizacije združenega dela na Koroškem, so se odločili, da bodo postavili v Otiškem vrhu novo betonarno.

Novo betonarno bodo uredili do prihodnjega leta, na uro pa bodo proizvedli 60 kubičnih metrov betona. Zmogljivosti nove betonarne, katere postavitev bo veljala okrog 5 milijonov dinarjev, bodo tolikšne, da bo lahko zadostila vse potrebe koroške gradbene operative. Ker je v Otiškem vrhu gramoza za betone dovolj, so v Dravogradu prepričani, da bodo lahko zadovoljili vse zahteve gradbenih podjetij iz občin Ravne na Koroškem, Dravograd in Slovenj Gradec, pa tudi iz Radelj ob Dravi, kljub temu da so nekatere gradbene organizacije združenega dela v zadnjem času uredile lastne betonarne, seveda manjših zmogljivosti.

Omeniti velja, da Gradbeno podjetje Dravograd v Otiškem vrhu pri Dravogradu že nekaj časa razvija tudi proizvodnjo izdelkov iz betona. Tako izdelujejo razne betonske oblikovance, pred dvema letoma pa so začeli tudi s proizvodnjo betonske strešne opeke „Trajanke", po kateri je na tržišču veliko povpraševanje in je niti ne morejo narediti toliko, kot je vseh zahtev. (ek)

POVEZOVANJE ILIRIJE IN VEDROGA

Pot naprej je le ena

Obe delovni organizaciji sta premajhni, da bi lahko v vse hujši domači in tuji konkurenci uspevali v bodoče vsaka sama zase ● Analize so pokazale, da je najbolj smotrna oblika povezave v OZD z dvema TOZD – Ilirijo in Vedrogom

V kratkem se bosta delovna kolektiva Tovarne kozmetičnih in kemičnih izdelkov Ilirija in tovarne kozmetičnih in kemičnotehničnih izdelkov Vedrog iz Ljubljane na referendumu odločala o združitvi obeh podjetij v organizacijo združenega dela Ilirija-Vedrog, v kateri bosta obe sedanji samostojni podjetji imeli status TOZD. V teku je že javna razprava o gradivu, na podlagi katerega naj bi se člani obeh kolektivov laže pravilno odločali, 22. novembra pa bo referendum.

Akcija za povezovanje obeh podjetij pa je v teku že dobro leto. Že decembra minulega leta so bili razgovori v obeh kolektivih tako daleč, da sta obe podjetji sklenili samoupravni sporazum o tesnejšem povezovanju in združitvi v organizacijo združenega dela. Že tistikrat se je namreč jasno videla potreba po uskladitvi in specializaciji razvojnih in proizvodnih programov, po skupnem nastopu na trgu in pred bančnimi institucijami ter po postopnem povezovanju dela skupnih strokovnih služb. Obliko povezovanja so tistikrat še puščali ob strani, čeprav je bilo že jasno, da sta možni pravzaprav le dve obliki povezave: v sestavljeno organizacijo združenega dela ali v OZD, ki bi imela dva ali več TOZD.

Pri razčiščevanju pogledov in dogovarjanju o načinu dela v prihodnje pa so predstavniki obeh podjetij vse bolj ugotavljali, da bi cilje, ki so si jih zastavili, dosegli hitreje v tesnejši navezanosti, se pravi v organizaciji združenega dela. Sredi minulega leta sta se kolektiva zedinila, da strokovne službe pripravijo gradivo, v katerem bo pojasnjen pomen in prednosti takšne oblike povezave pred drugimi načini sodelovanja.

Ne bi podrobno navajali vseh ugotovitev, ki jih vsebuje gradivo za javno razpravo glede koristi enotnega nastopa obeh podjetij tako doma kot na tujem, omeniti pa je treba, da obe podjetji utesnjuje v razvoju stiska s prostorom. Rešili bi se je s skupno naložbo v nove proizvodne zmogljivosti. Razvoj pa je, kot kaže, osnovni moto povezave. Dosedanje glavne proizvodne usmeritve obeh tovarn, v katerih sta že do sedaj med vodilnimi proizvajalci v Jugoslaviji, zlasti Ilirija, bo mogoče s skupnimi močmi laže razvijati in jim tako ob vse večji konkurenci domačih in tujih enakih izdelkov zagotavljati mesto na trgu, ki ga imajo. Nemara pa bi bilo mogoče prodajo še povečati. Pri tem mislimo predvsem na izpopolnitev izbora kozmetičnih izdelkov za nego obraza, telesa in las, na nadaljnji razvoj kemičnih izdelkov in izpopolnitev proizvodnega programa sredstev za čiščenje in nego predmetov v gospodinjstvu, povečati bi veljalo najbrž tudi proizvodnjo sveč, pa tudi nekaterih surovin, ki jih obe podjetji uporabljata pri izdelovanju svojih izdelkov. Pri tem, poudarjajo v obeh podjetjih, bi kazalo združiti delo in sredstva še z drugimi organizacijami združenega dela, ki že imajo izkušnje pri izdelovanju takšnih izdelkov.

Poudariti velja, da obe podjetji kljub določenim težavam, ki so kajpak zmanjševale poslovni uspeh tudi pri večini drugih gospodarskih organizacij, dobro poslujeta, da pa sta obe delovni organizaciji, posebej pa še Vedrog, tako po številu zaposlenih kot po doseženem celotnem dohodku in ostanku dohodka med manjšimi podjetji. V tej proizvodni panogi, kjer je konkurenca domačih in tujih proizvajalcev vse hujša, pogoji gospodarjenja pa vse ostrejši, je razumljivo, da dve sorazmerno majhni in torej za velike partnerje dokaj nepomembni delovni organizaciji ne morete pomeniti toliko, kot bo enotno podjetje, ki pa povedano resnici na ljubo, še vedno ne bo med večjimi tovrstnimi podjetji pri nas. Zategadelj kajpak ni čudno, da se v razpravah o povezavi obeh kolektivov še pred odločilnim dejanjem porajajo zamisli, da bi se veljalo ozreti za primernimi partnerji tudi še kam drugam. rb

TRBOVELJSKI RUDIS SE TUDI LETOS UVELJAVLJA NA TUJIH TRŽIŠČIH

Bolj organiziran nastop

naši izvozni usmeritvi imajo pomembno mesto tudi storitve in delo naših delovnih organizacij pri graditvi investicijskih objektov in naprav v tujini ● Rudis se je tako organiziral, da je danes veliko bolj usposobljen prevzemati gradnjo pomembnejših industrijskih in drugih objektov

Članice trboveljskega Rudisa lanos gradijo največ objektov v Nemški demokratični republiki. Mariborska Hidromontaža, ljubljanska Tehnika in Obnova sodelujejo pri gradnji elektroenergetskih objektov, samostojno pa gradijo tudi več industrijsko-gradbenih objektov. Ob sprejemanju letošnjega gospodarskega načrta je Rudis predvidel, da bo razmerje med deli doma in v tujini 40:60. Po podatkih o devetmesečnem gospodarjenju pa se je razmerje še za 3 % izboljšalo v korist realizacije v tujini. Od 67 milijonov din doseženega celotnega dohodka v devetih mesecih znaša vrednostna realizacija v tujini nad 415 milijonov din. Dinamika sodelovanja Rudisovih članic pri graditvi objektov v tujini je letos zelo dobra. Doslej so v Nemški demokratični republiki presegli predvideno realizacijo za 45 %, v Zvezni republiki Nemčiji za 30 % in v Švici za 24 %.

V Zahodni Nemčiji sodeluje Rudis pri graditvi rudarsko-industrijskih objektov, prav tako v Švici, kjer rudarska gradbena dejavnost Zasavskih premogovnikov sodeluje pri graditvi ceste skozi Sentgothardski predor. Ni pa Rudis letos realiziral svojih načrtov v Alžiriji, vendar kaže, da bo prihodnje leto spet sodeloval pri gradnji nekaterih rudarskih in drugih naprav. Nekatere možnosti ima Rudis tudi v deželah tretjega sveta oziroma v državah v razvoju.

Leta 1975 bo Rudis zagotovo največ gradil v Nemški demokratični republiki, kjer so si Rudisove članice nedvomno pridobile velik ugled zaradi solidnosti poslovanja in spoštovanja dogovorjenih rokov gradenj objektov. Rudis bo še ta mesec sestavil svoj gospodarski načrt za leto 1975. Predvidevajo še večjo vrednostno realizacijo, kot jo bodo dosegli letos, pa tudi razmerje med deli doma in v tujini bo ostalo najmanj 40:60, čeprav so pogoji prevzemanja del v tujini tu in tam povezani z nekaterimi težavami. Vendar je ustanovitev republiškega sklada za kreditiranje izvoza in del v tujini v pomoč tudi Rudisu. –m–

Odprli so vrata — v izvoz

V letošnjem letu si je kamniški SVIT zagotovil prodajo svojih polirnih past za pohištveno industrijo v Sovjetski zvezi. Prvi kamion z 20 tonami polirne paste za naročnike v Moskvi, Krasnodaru, Rostovu in Vilni je odpeljal v začetku septembra. Enemu prvemu kamionu skoraj vsak teden sledi po eden, kajti izvozec iz Sovjetske zveze je naročil kar 500 ton polirnih past. Ta izdelek potrebujejo v pohištveni industriji za površinsko obdelavo pohištva z visokim sijajem. Tudi domača industrija, posebno Brest, Treska in Slovenijales – obrat Idrija so z novim izdelkom zadovoljni, saj bodo tako prihranili precej deviz, ki so jih doslej morali dajati za uvoz polirnih past.

Kolektiv SVIT računa, da bo letos izvozil svojih izdelkov za 16 milijonov dinarjev, kar je trikrat več kot lani. Polovica izvoza je namenjena trgu s konvertibilno valuto, polovico pa bodo prodali na vzhod. Za drugo leto pričakujejo, da bodo v Sovjetsko zvezo prodali že več kot 2.000 ton polirnih past, zato bodo proizvodnjo mehanizirali in tehnološko še izpopolnili.

V kamniškem SVITU pa je tudi izvoz elektroporcelana postal rentabilen, saj so pri tujih kupcih dosegli zelo ugodne cene. Izdelki kolektiva SVIT so cenjeni in iskani, še posebej v Avstriji in v Nemčiji.

JESENIŠKI ŽELEZARJI V BOJU Z INFLACIJO

Prvi znaki uspešnosti

V jeseniški železarni so julija sprejeli poseben program, s katerim so po TOZD in v skupnih službah določili ukrepe v boju proti inflaciji. Po treh mesecih ugotavljajo, da so nekaj nalog iz tega protiinflacijskega programa že opravili, nekaj pa jih bodo skušali uresničiti do konca leta.

Pri eni poglavitnih nalog – izpolniti proizvodni plan, za sedaj še zaostajajo. Med drugim so se obvezali, da bodo izdelali 500.000 ton jekla. V devetih mesecih ga je priteklo iz peči 365.000 ton, kar je sicer za 3 odstotke več kot lani, toda to je šele 73 odstotkov letne obveznosti. Sedaj ocenjujejo, da zstavljeni cilj še vedno lahko dosežejo, vendar morajo na dan izdelati po 1560 ton jekla. Pri tem jim bo v pomoč peta ŠM peč v jeklarni, ki je pričela obratovati 1. oktobra. Seveda pa bo potrebno zagotoviti dovolj grodlja, ki ga imajo iz domačih plavžev premalo. Slabše kaže pri blagovni proizvodnji, saj je po količini približno enaka lanski, medtem ko so načrtovali višjo. Pravijo, da sedanjega zaostanka do konca leta ne bodo mogli nadoknaditi.

V prizadevanju, da v proizvodnji znižajo porabo surovin in energije, so jeseniški železarji že dosegli nekatere dobre rezultate. Tako so na plavžu znižali porabo koksa na 652 kilogramov na tono grodlja, v devetih mesecih pa je povprečje 684 kilogramov, medtem ko je bilo še lani 731 kilogramov. V SM jeklarni so znižali porabo mazuta pod lansko povprečje in pod letošnjo planirano mejo. To je uspelo tudi valjavcem na blumingu, kjer so v septembru porabili 23,7 kilograma mazuta na tono jekla, medtem ko so v programu predvidevali 24 kilogramov. Prvi podatki tudi kažejo, da so izboljšali izplen v obratih hladne predelave.

Močno si prizadevajo, da bi zmanjšali zastoje, ki precej vplivajo na stroške proizvodnje. Tu je videti napredek predvsem v obratih hladne predelave. V bluming valjarni so zaradi popravil v januarju stroji stali kar 31 odstotkov obratovalnega časa. V septembru so uspeli zastoje skrajšati na 23 odstotkov, letošnje povprečje pa je za dva odstotka nižje kot lani.

Precej pozornosti so posvetili oskrbi s surovinami in reprodukcijskim materialom. Ugotavljajo, da tu sprejetih nalog niso povsem uresničili, predvsem zaradi vzrokov zunaj železarne. Najteže je s koksom, ki ga doma ne morejo dobiti dovolj in so vezani na uvoz iz Poljske. Podobno je s starim železom, ki ga uvažajo iz Sovjetske zveze. Kljub temu je nabavni službi nekako uspelo zagotoviti dokaj redno oskrbo s surovinami in reprodukcijskim materialom, ob tem da so zaloge zmanjšali na minimum. Da bi se prihodnje leto temu izognili, so se pričeli dogovarjati s tujini partnerji o sklenitvi dolgoročnih pogodb za prodajo surovin, oziroma zamenjavo za izdelke.

V protiinflacijski boj so vključili tudi ukrepe na finančnem področju. Tu za sedaj pomeni največji uspeh hitrejše obračanje obratnega kapitala in sicer od 1,91 na 2-krat letno. Za uspeh štejejo tudi to, da so povprečno plačilno dobo pri kupcih obdržali pod 60 dnevi in sicer 51 dni, kar jim je precej pomagalo, da so ostali likvidni. Sklenili so, da bodo od slabih kupcev, te že dobro poznajo, odslej zahtevali ob podpisu pogodbe garancijo za pravočasno plačilo.

Ob vsem tem pa jeseniški železarji ugotavljajo, da so naredili še premalo pri izpolnjevanju pogodbenih obvez, tako po količini kot tudi kvaliteti ter pri poslovnosti in odnosu do kupcev. Tu so naloge dolgoročnejše, zato prve rezultate lahko pričakujejo ob koncu leta. Skupaj s tistimi obveznostmi iz proizvodnje in drugih področij jim je do konca leta ostalo še dovolj nalog, zato se bodo morali še bolj zavzeti, da jih bodo uresničili. –ik

DEJAVNOST PODRUŽNICE LJUBLJANSKE BANKE V SLOVENJEM GRADCU

Osebne dohodke na knjižico

Slovenjgraška podružnica Ljubljanske banke, ki deluje na območju štirih koroških občin, to je Dravograd, Radlje ob Dravi, Ravne na Koroškem in Slovenj Gradec, si prizadeva, da bi poslovanje kar najbolj približala občanom. Zato tudi ni naključje, da so v zadnjem času uredili nove prostore za enote v Mežici, Črni na Koroškem, Radljah ob Dravi in nazadnje še v Dravogradu. V novih prostorih ekspoziture Ljubljanske banke v Dravogradu, ki so jih predali svojemu namenu nedavno tega, so uredili tudi pionirski kotiček. Motorizirani turisti, ki potujejo skozi Dravograd, pa bodo lahko kar iz avtomobila opravljali bančne posle.

Na Koroškem je vse več organizacij združenega dela, ki izplačujejo osebne dohodke na hranilne knjižice. Od 17.000 zaposlenih jih že blizu 13.000 prejema osebne dohodke na tak način in v zadnjem letu dni so tako „privarčevali", se pravi pustili na hranilnih knjižicah, okrog 29 milijonov dinarjev. Iz tega denarja pa so odobravali organizacijam združenega dela kratkoročna posojila za obratna sredstva ter za nekatere druge namene.

V Dravski, Mežiški in Mislinjski dolini želi slovenjgraška podružnica Ljubljanske banke zainteresirati prav vse zaposlene, da bi prejemali osebne dohodke na hranilne knjižice. In ker nekatera večja urbana naselja na Koroškem še niso vključena v mrežo poslovnih in organizacijskih enot, je izvršilni odbor slovenjgraške podružnice Ljubljanske banke sklenil, da bo odprl novo ekspozituro na Muti ob Dravi, ki je 1. novembra že začela z delom. V začetku decembra pa bo začela z delom še nova agencija v Mislinji. Začeli pa so tudi že s pripravami za ustanovitev bančne agencije v Vuzenici v Dravski dolini. (An)

Gorenje kmalu v Rogatcu

Minuli teden so imeli v Rogatcu slovesnost – položili so temeljni kamen za novo tovarno Gorenja. Računajo, da bo nova tovarna zgrajena sredi prihodnjega leta, v njej pa bodo izdelovali hladilniške kondenzatorje in izdelke iz plastičnih mas. Predvidevajo, da bo v prvi fazi zaposlenih 60 ljudi, ko pa bo proizvodnja stekla normalno, pa bodo dobili zaposlitev še novi delavci. Celotna investicijska vrednost znaša 30 milijonov dinarjev, bruto produkt pa naj bi v prvi fazi bil 35 milijonov dinarjev, kasneje računajo, da bi se povečal na 100 milijonov dinarjev. Računajo, da bo poskusna proizvodnja stekla že ob koncu julija 1975. Celotna proizvodnja bo namenjena matičnemu podjetju, tovarni Gorenje v Velenju, nova tovarna v Rogatcu pa bo samoupravno organizirana kot TOZD Gorenje-Velenje.

Na slovesnosti, ki je bila tako za tamkajšnje prebivalce kot za kolektiv Gorenja velik dogodek, je spregovoril predsednik mladinske organizacije Gorenja, Jože Krebl, ki je med drugim dejal, da je temeljni kamen, ki ga polagajo v Rogatcu, samo eden v kratki zgodovini rasti velike družine Gorenja. Je odraz zavesti samoupravljavcev, da kot razviti sadove svojega dela vgrajujejo tam, kjer delavoljni ljudje nimajo teh pogojev. Listino o izgradnji nove tovarne v Rogatcu je Jože Krebl skupaj s prvim kamnom vzidal v temelje nove tovarne.

H. J.

TRANSTURIST IN CREINA SE ZDRUŽUJETA

Večja ekonomska in socialna varnost delavcev

Te dni so bili v škofjeloškem Transturistu in kranjski Creini končani zbori delavcev, na katerih so glasovali o združitvi obeh delovnih organizacij. Za ta korak se je odločila večina zaposlenih, zato sedaj nadaljujejo s pripravami na ustanovitev nove organizacije združenega dela. Predvidevajo, da bodo samoupravni sporazum o tem podpisali ob koncu leta.

Akcijo za združitev obeh največjih prometnih podjetij na Gorenjskem so začeli že pred leti, vendar je tedaj zaradi neuspeha na referendumu padla v vodo. Ko so se zaradi nove ustave in zahtev tržišča po močnejših organizacijah v turizmu in prometu sedaj pokazale drugačne razmere in možnosti, so se na pobudo medobčinskega sveta ZKS za Gorenjsko pred pol leta znova lotili priprav na integracijo. Tokrat prizadevanja niso bila zaman.

Od združitve si obetajo koristi predvsem zaradi večje ekonomičnosti poslovanja in kreditne sposobnosti novega podjetja. To bodo dosegli z boljšo izkoriščenostjo osnovnih in obratnih sredstev, večjo produktivnostjo in rentabilnostjo poslovanja. Skupno bodo vodili enotno razvojno politiko in enotno nastopali na tržišču, skupaj bodo vodili enotno kadrovsko politiko in delitev dela. Prednosti bodo tudi v večji ekonomski in socialni varnosti delavcev in večji skrbi za njihovo rekreacijo.

V turistični agencijski dejavnosti bodo v novem podjetju dali večji poudarek stacionarnemu, zdravstvenemu, poslovnemu, izletniškemu in delavskemu turizmu, uveljavljali pa bodo tudi kmečki turizem. V gostinstvu bodo predvsem dopolnjevali sedanje zmogljivosti, v prihodnje pa si bodo prizadevali za nadaljnje povezovanje na Gorenjskem. Tudi pri žičnicah bodo najprej skušali doseči boljšo izkoriščenost sedanjih naprav na Voglu, Pokljuki, Starem vrhu in Krvavcu ter jih izpopolniti.

V potniškem prometu pričakujejo prednosti zaradi smotrnejšega pokrivanja potreb na Gorenjskem in povečane izkoriščenosti združenega voznega parka. To velja tudi za tovorni promet, kjer nameravajo več pozornosti posvetiti specialnim prevozom. Ob turistični in prometni dejavnosti pa bo v novem podjetju imela pomembno mesto tudi proizvodnja kmetijskih strojev in opreme ter obnova avtomobilskih gum in servisna dejavnost.

Združena delovna organizacija bo po svoji moči in razvitosti ena največjih prometno-turističnih v naši republiki. Imela bo okoli 1800 zaposlenih, ki bodo letos ustvarili blizu 350 milijonov dinarjev celotnega dohodka. To ji bo omogočilo tako vodilno vlogo na Gorenjskem kot tudi pomemben vpliv na prometno, turistično in gostinsko dejavnost v Sloveniji. Seveda pa se ne bodo omejili le na Gorenjsko, marveč bodo delovali tudi v obmorskem predelu in tako krepili vezi med dvema turistično najbolj privlačnima regijama – Alpami in morjem.

Nova delovna organizacija bo imela v svojem sestavu 14 TOZD in skupne službe, v katerih bo združevala skupne naloge in opravila. Za njen sedež so določili Škofjo Loko, novo ime pa bodo izbrali iz obilice predlogov, ki so jih dobili na javni natečaj. –ik

Kakršno delo, takšna delitev!

Na podlagi sklepov nedavnih sej predsedstev centralnih komitejev ZKJ in ZKS bodo morali komunisti skupaj z delavci temeljito preučiti način ustvarjanja in razporejanja dohodka v vsej njegovi celovitosti, tako v skladu z družbeno dogovorjenimi stališči in opredelitvami ter z veljavnimi samoupravnimi sporazumi, kakor tudi na podlagi programov razvoja TOZD in gospodarske politike.

Razumljivo, da morajo delavci celovito odločati o razporejanju celotnega dohodka na del za razširitev materialne osnove združenega dela, na del za bruto osebne dohodke, iz katerih krijejo svoje osebne in skupne potrebe, ter na sredstva za razerve. Podatke o tako opredeljeni delitvi so jim dolžne zbrati in posredovati strokovne službe organizacije združenega dela. Še zlasti pa je pomembno, da delavci odločajo o delitvi vseh delov bruto osebnih dohodkov skupaj, saj dosedanja zamegljenost v delitvi preprečuje, da bi imeli pregled nad svojim bruto osebnim dohodkom in nad rezultati svojega dela.

Predsedstvo CK ZKS je še posebej zadolžilo komuniste v organih družbenopolitičnih in interesnih skupnosti, da morajo hkrati z oblikovanjem izhodišč družbenoekonomske politike v naslednjem letu pripraviti tudi program in osnove za financiranje skupne in splošne porabe, da bi bilo v enotnem procesu mogoče že do konca tega leta sprejeti ustrezne dogovore in predpise. Zagotoviti je treba, da bi še letos sestavili družbene dogovore za območja ter v njihovo vsebino po enotnem postopku vključili tudi dogovarjanje o skupni porabi.

Delitev je tesno povezana z delovnimi uspehi, zato bodo morali delavci v temeljnih organizacijah združenega dela oceniti investicijske programe in ugotoviti, če so zagotovljena sredstva za njihovo uresničitev ter ali programi prispevajo k odpravljanju strukturnih neusklajenosti v Sloveniji in v Jugoslaviji.

Zelo pomembno je tudi stališče predsedstva CK ZKS, da morajo delavci v temeljnih organizacijah združenega dela dobiti temeljit vpogled tudi v našo izvozno in uvozno politiko. To je namreč osnovni pogoj, da bodo delavci lahko na podlagi sedanjih mednarodnih ekonomskih tokov in naše vključenosti vanje izoblikovali ustreznejšo razvojno politiko in opredelili svoje vključevanje v mednarodno delitev, povezovanje dela in v blagovno menjavo, upoštevajoč pri tem bistveno spremenjene razmere v svetu.

V. B.

TOVARNA KOVINSKE OPREME MARIBOR

PRIMAT

25 let razvoja in napredka

Maribor sodi med najpomembnejša industrijska središča ne samo v Sloveniji, marveč tudi v Jugoslaviji. Že pred II. svetovno vojno sta se močno razvila zlasti kovinska in tekstilna industrija. Nova Jugoslavija pa je odprla nove, nekoč neslutene možnosti industrijskega razvoja.

Dne 21. marca 1974 je minilo 25 let, odkar je bila ustanovljena združena delovna organizacija PRIMAT. Nastala je z združitvijo štirih manjših obrtniških delavnic kovinske stroke: tovarne blagajn, tovarne nožev, mestne izdelovalnice tehtnic in izdelovalnice pisarniških potrebščin. Podjetje je dobilo naziv IKI – industrija kovinskih izdelkov. V začetku je bilo zaposlenih le blizu 200 delavcev. Podjetje je poslovalo v štirih krajevno ločenih obratih. Vsak obrat je imel lastno proizvodnjo, ki je bila zelo raznovrstna – od nožev, tehtnic, kovinskega pohištva – pa do kovinske galanterije. Leta 1960 se je podjetje konsolidiralo. Preselilo se je v novozgrajene delovne prostore v Industrijski ulici. Sredstva za izgradnjo je združena delovna organizacija zbrala s prodajo dveh delavniških prostorov, del iz lastnih sredstev, nekaj s prosotovoljnim delom, del sredstev pa je prispevala gospodarska banka v Ljubljani.

Vzporedno z izgradnjo novih delovnih prostorov so izvedli tudi spremembe v proizvodnem programu. Opustili so proizvodnjo decimalnih tehtnic, kovinske galanterije in izdelkov s področja birotehnike, leta 1965 pa še proizvodnjo vseh nožarskih izdelkov. Na novo so uvedli sodobno proizvodnjo opreme za notranji transport in izdelavo opreme za skladišča. Obseg proizvodnje se je zaradi ugodnih razmer na tržišču začel naglo večati in novi prostori so postali pretesni. Zato je podjetje ustanovilo obrat v Lendavi, kamor so preselili del proizvodnje. Lendavski obrat je začel redno poslovati 1965. leta in se uspešno razvija v sodobno industrijo. V tem obratu so se odločili za proizvodnjo sodobne skladiščne opreme in paletizacije.

Dve leti kasneje so opravili še eno pomembno investicijo, nabavili so najsodobnejšo opremo za površinsko zaščito – lakirnico, kar jim je omogočilo nadaljnje povečanje proizvodnje. Ta je nenehno naraščala, rezultati poslovanja so se izboljševali. Podjetje se je začelo močneje pojavljati na tujih tržiščih.

Od leta 1960 izvažajo del proizvodnje v evropske države in države Bližnjega vzhoda.

Po fizičnem obsegu proizvodnje je združeno podjetje:

– na prvem mestu v Jugoslaviji na področju proizvodnje bencinskih ročk;

– na prvem mestu v Jugoslaviji na področju opreme za mehanizirane pralnice perila;

– na prvem mestu v Jugoslaviji na področju izgradnje visokoregalnih skladišč.

Še nekaj je pomembno za leto 1969. Tovarni kovinske opreme PRIMAT se je pripojila tovarna opreme za pralnice in gospodinjstvo HIMO v Mariboru, ki je bila v sestavi združenega podjetja EM Maribor. Na ta način se je proizvodni program podjetja razširil na: kovinsko pohištvo, pralno tehniko in opremo za notranji transport in skladiščenje.

Tudi v Primatu so pristopili k uresničevanju ustavnih dopolnil. Delavci v posameznih proizvodnih obratih so se v začetku 1973. leta odločili in sprejeli sklepe o ustanovitvi temeljnih organizacij združenega dela. Dne 14. aprila 1974 so pooblaščeni predstavniki podpisali samoupravni sporazum o združevanju TOZD v združeno delovno organizacijo PRIMAT Maribor, ki predstavlja močno, sodobno organizirano in učinkovito podjetje.

Združeno podjetje nenehno skrbi za strokovno izobraževanje svojih delavcev in za ustrezno kadrovsko politiko. Močan poudarek daje kolektiv dopolnilnemu šolanju in izobraževanju že zaposlenega kadra. Z dopolnilnim izobraževanjem preko kovinarskega šolskega centra, ekonomske šole, visoke tehniške šole, VEKŠ, višje prav[illegible] ne šole in preko drugih izobraževalnih zavodov pridobiva [illegible] obrazbo precej članov delovne skupnosti. Prav tako omogoča [illegible] združena delovna organizacija [illegible] članom delovne skupnosti udeležbo na seminarjih in tečajih [illegible] združeno podjetje štipendira [illegible] študentov na višjih in visokih šolah ter 7 študentov na srednjih šolah. Za svoje delavce je [illegible] kolektiv podjetja od leta 19[illegible] kupil 166 stanovanj, razen tega so članom kolektiva dali posojila za gradnjo individualnih hiš.

Združeno podjetje se nagl[illegible] razvija, razširja svoje zmogl[illegible] vosti in modernizira svojo pro[illegible] izvodnjo. Ima dobre perspek[illegible] tive ne le pri prodaji svojih [illegible] delkov doma, marveč tudi [illegible] tujih tržiščih, saj ima kooper[illegible] cijske odnose z inozemskimi partnerji, in sicer: s firmo Wa[illegible] ner iz Zvezne republike Ne[illegible] čije (elektroviličarji), s firmo Duto iz Italije (varnostna opre[illegible] ma), s firmo Elektrolux Wasc[illegible] tor iz Švedske (pralna tehnik[illegible] in z Združenjem proizvajalce[illegible] pralne tehnike iz Poljske.

Ob jubileju – 25. obletnici so člani kolektiva ponosni [illegible] dosežene rezultate kljub nek[illegible] terim občasnim težavam v [illegible] nulem obdobju. Želijo, da b[illegible] bila tudi prihodnja leta uspešn[illegible] za nadaljnjo rast podjetja, [illegible] želja pa ima trdno delovno [illegible] materialno osnovo, zato ni bo[illegible] jazni, da se ne bi uresničila.

E. P.

Steze za TRIM rastejo v Sloveniji kot gobe po dežju, pa tudi ljubiteljev tovrstne rekreacije je vse več. Je že tako, da je razvedrilo v naravi prijetnejše in obenem tudi bolj koristno od onega v zaprtih prostorih. Naš posnetek smo napravili na prvi stezi za TRIM na desnem bregu Drave v Mariboru (Foto: A. Ul.)

V NOVEM MESTU SO PODELILI PRIZNANJA NAJUSPEŠNEJŠIM UDELEŽENCEM DŠI 74

SGP Pionir in »Krka«

Pred dnevi so v Novem mestu svečano zaključili letošnje sindikalne športne igre, ki se jih je udeležilo 26 moških in 6 ženskih ekip. Če lahko pohvalimo udeležbo moških, pa nikakor ne moremo biti zadovoljni z aktivnostjo žensk na športno-rekreativnem področju in na dosedanjih sindikalnih športnih igrah v Novem mestu. Velika večina delovnih organizacij na tem območju namreč pozablja na to, da tudi zaposlene ženske potrebujejo aktivno razvedrilo in da šport in rekreacija nista le stvar moških, temveč vseh zaposlenih, mlajših in starejših in seveda obeh spolov!

Moški so se letos pomerili v malem nogometu, odbojki, tenisu, balinanju, plavanju, atletiki, krosu, namiznem tenisu, kegljanju, streljanju in šahu, ženske pa v odbojki, plavanju, atletiki, streljanju, kegljanju in namiznem tenisu. Možnosti za rekreacijo je bilo torej več kot dovolj in nekatere delovne organizacije so to tudi dobro izkoristile. Seveda, še zdaleč ne vse!

V skupni konkurenci so se tudi letos najbolje odrezali športniki SGP Pionir, ki so zbrali 346 točk. Slede: 2. Tovarna zdravil Krka 323, 3. Novoteks 311, 4. Industrija motornih vozil 277, 5. Lesni kombinat „Novoles" 228, 6. Družbene službe Novo mesto 195, 7. Društvo upokojencev Novo mesto 115, 8. Športno društvo Železničar 106, 9. Kovinar Novo mesto 102, 10. Iskra Novo mesto 86, 11. JLA Novo mesto 85, 14. Iskra Šentjernej 65, 15. Kmetijska zadruga Krka Novo mesto 65, 16. Novomontaža Novo mesto 52, 17. Iskra Žužemberk 47, 18. Cestno podjetje Novo mesto 45, 19. Splošna bolnica Novo mesto 41, 20. Kremen – Elektro Novo mesto 40, 21. Trgovsko podjetje Novotehna 39, 22. Opekarna Zalog 27, 23. Prosveta Novo mesto 25, 24. Čevljarstvo „Bor" Dolenjske Toplice 20, 25. Avtopromet Gorjanci Straža 19 in 26. Industrija obutve Novo mesto 9 točk.

V ženski konkurenci pa je ekipni vrstni red naslednji:

1. Tovarna zdravil Krka Novo mesto 237 točk, 2. SGP Pionir Novo mesto 216, 3. Lesni kombinat Novoles Straža 213, 4. Tekstilna tovarna Novoteks 100, 5. družbene službe Novo mesto 50 in 6. Industrija motornih vozil Novo mesto 28 točk.

Rezultati v posameznih športnih panogah:

Plavanje – ženske ekipno: 1. Krka 135 točk, 2. Pionir 111, 3. Novoles 104 točke itd.

Plavanje – moški ekipno: 1. Pionir, 2. Družbene službe, 3. IMV, 4. Novomontaža, 5. Krka, 6. Novoles, 7. Novoteks itd.

Atletika – ženske ekipno: 1. Krka 350 točk, 2. Novoles 348, 3. Pionir 276 itd.

Atletika – moški ekipno: 1. Krka, 2. Novoteks, 3. Pionir, 4. IMV, 5. Kovinar, 6. Novoles, 7. Novomontaža itd.

.Streljanje – ženske ekipno: 1. Pionir 463 krogov, 2. Krka 437, 3. Novoles 335, 4. IMV 162 krogov itd.

Streljanje – moški ekipno: 1. Krka 639 krogov, 2. Pionir 636, 3. Novoles 593, 4. Gozdno gospodarstvo 525, 5. Železničar 514, 6. IMV 505, 7. Novoteks 455, 8. Društvo upokojencev 429, 9. Opekarna Zalog 375 krogov itd.

Borbene igre – ženske: 1. Krka 547 točk, 2. Pionir 506, 3. Novoles 496, 4. Novoteks 464 točk.

Borbene igre – moški: 1. Novoteks 1035 točk, 2. upokojenci 989, 3. Pionir I 978, 4. Gozdno gospodarstvo 955, 5. Iskra I Novo mesto 951, 6. IMV 946, 7. Krka I 932, 8. Novoteks II 901, 9. Novoles 900, 10. Železničar 889, 11. JLA 883 itd.

Odbojka – ženske: 1. Družbene službe, 2. Novoles, 3. Krka, 4. Pionir, 5. Novoteks, 6. Iskra Novo mesto.

Odbojka – moški: 1. Novoteks, 2. Novoles, 3. Iskra Žužemberk, 4. Pionir, 5. Družbene službe, 6. Krka, 7. Iskra Novo mesto, 8. IMV, 9. JLA, 10. Kovinar, 11. Cestno podjetje in 12. Novomontaža.

Tenis: 1. Pionir, 2. Družbene službe, 3. Novoteks, 4. IMV, 5. Novoles, 6. Železničar in 7. Krka.

Šah: 1. Krka, 2. Družbene službe, 3. Cestno podjetje, 4. IMV, 5. JLA, 6. Prosveta, 7. Kremen, 8. Novoteks, 9. Iskra Novo mesto, 10. Iskra Šentjernej, 11. Pionir, 12. Gozdno gospodarstvo, 13. Železničar, 14. Iskra Žužemberk, 15. Novoles itd.

Mali nogomet: 1. Iskra Šentjernej, 2. Pionir, 3. Krka, 4. IMV, 5. Novoteks, 6. KZ Krka, 7. JLA, 8. Novotehna, 9. Iskra Novo mesto, 10. UJV, 11. Novoles, 12. Splošna bolnica, 13. Kremen – Elektro, 14. Cestno podjetje itd.

Šaleška planinska pot

Planinskim transverzalam in poti na Slovenskem se je pridružila nova – Šaleška planinska pot, ki so jo odprli ob prazniku občine Velenje ter ob 25-letnici Planinskega društva Velenje in 70-letnici Šaleške planinske podružnice. Priložnostno slovesnost ob odprtju Šaleške planinske poti so pripravili v Šaleku pri Velenju in ob tem poudarili, da so to novo planinsko pot uredili ob pomoči Temeljne telesno kulturne skupnosti Velenje in Temeljne kulturne skupnosti Velenje, seveda ob sodelovanju najbolj vnetih velenjskih planincev.

Pobudo za ureditev Šaleške planinske poti je dalo Planinsko društvo Velenje, ki ga je mogoče uvrščati med najmnožičnejša pri nas, saj ima zdaj blizu 1.600 članov, med katerimi prevladujejo mladi. Je pa velenjsko planinsko društvo tudi izredno prizadevno in delovno.

Velenjski planinci so že zdaj popeljali v planine na tisoče prebivalcev središča Šaleške doline. Zraven drugega so organizirali tudi več množičnih izletov na Triglav, pa tudi na druge dvatisočake. Z ureditvijo Šaleške planinske poti, ki je dolga okrog 130 kilometrov in ima 21 kontrolnih točk, pa se zdaj skušajo velenjski planinci oddolžiti bližnjim goram. Ta nova planinska pot vodi po obrobju Šaleške kotline in bo izredno zanimiva, tako zaradi kameninskega sestava tal in rastja, kot tudi zaradi živalstva in rastlinstva. Tisti, ki se bodo podali na Šaleško planinsko pot, da bi si nabrali novih moči in ohranili stik z naravo, bodo spotoma na več krajih srečali ostanke stare slovenske kmečke arhitekture, ki se na razdalji samo nekaj kilometrov prepletajo z utripom sodobnega mesta Velenje. Popotniki pa bodo obiskali še več krajev, znanih iz časov ljudske revolucije, tako Paški Kozja, Graško goro – Goro jurišev, znano iz časov pohoda XIV. divizije na Štajersko, pa Žlebnikovo domačijo v Sentvidu nad Zavodnjami, kjer je februarja 1944 končal življenjsko pot pesnik, revolucionar in narodni heroj Karel Destovnik-Kajuh.

To novo planinsko pot so simbolično odprli mladi velenjski planinci. Velika želja vseh, ki so dali pobudo za ureditev poti in tudi pomagali pri delih, posebej še pri označitvi, namreč je, da bi postala Šaleška planinska pot posebej še pot mladih, na kateri bi spoznavali sadove dela ljudi Šaleške doline, pot, na kateri se bodo vzgajali in hkrati s spoznavanjem narave začeli spoznavati tudi same sebe. Nasploh pa naj bi ta nova pot na Slovenskem, ki jo je mogoče prehoditi v 4 do 5 dneh, postala ena od stalnih oblik vzgoje mladega rodu ter krepitve njegove vztrajnosti in odpornosti. Slehernemu, ki jo bo obiskal in prehodil, pa naj bi vlila nov optimizem in voljo do življenja.

Planinsko društvo Velenje je hkrati z otvoritvijo poti, ki se začne v šaleku pri Velenju, zadnja, enaindvajseta kontrolna točka pa je na velenjskem gradu, izdalo posebne izkaznice za vse tiste, ki se bodo podali na Šaleško planinsko pot. Tisti, ki bodo obiskali kraje po obrobju Šaleške doline in v izkaznici zbrali vseh 21 žigov, bodo dobili spominsko značko poti – silhueto gradu Šalek pri Velenju. Sicer pa pripravlja Planinsko društvo Velenje izdajo vodnika po Šaleški planinski poti. (vš)

Smučarji so letos že zgodaj prišli na svoj račun. Marsikje je namreč snežna odeja že dovolj debela za prijetno smuko, zato tudi ni več daleč čas, ko bodo delovne in druge organizacije spet poskrbele za rekreacijo na snegu.

● MARIBOR

Nova akcija TRIM

Slovenski akciji „kolesarimo" se je pridružil tudi Maribor. Komisija za športno rekreacijo OS ZSS in TTKS Maribor sta organizirala množično kolesarjenje po Mariboru in bližnji okolici pod geslom „krepimo telo – zato na kolo."

Lepo izpeljana proga, dolga 45 km, je imela 8 kontrolnih ozioma startnih mest, ki so zajela vse večje KS na področju Maribora.

Na dan prireditve je slabo vreme z grozečimi črnimi oblaki nad Pohorjem ter dežjem skoraj onemogočilo celotno akcijo. Kljub deževju se je organizator odločil, da akcijo uresniči. Na startu se je zbralo več kot 1300 udeležencev, ki so dobre volje odpeljali na krožno pot.

Na progi je bilo staro in mlado, sportniki, upokojenci, delavci, pionirji, gasilci in cele družine. Marsikomu se je tako mudilo, da je sukal pedala kot na dirki. Drugi so med progo počivali, vsi ki so prišli na cilj, pa so prejeli lične kolajne „TRIM kolesarja", izdelek mariborske Livarne.

Ob dobri volji smo na cilju opazili tudi najstarejšega udeleženca, Andreja Cotiča, starega 83 let in nekaj mesecev, ki je izjavil: prijetna pot, kar še enkrat bi jo mahnil po njej. Ob tem je ljubeče pogledal svojega 25 let starega „konjička", s katerim je prevozil progo.

Številne družine so prišle tudi iz oddaljenih krajev, kot denimo iz Lovrenca, Ruš, Šentilja itd. Posebno vztrajnost je pokazal tudi 70 % vojni invalid Franc Kobale, ki je tako kot drugi uspešno prevozil progo.

Vsi udeleženci so izrazili željo, da prireditev ne bi bila enkratna. Organizator že sedaj razmišlja o akciji za prihodnje leto, ki naj bi bila za dan mladosti 25. maja. Še to: letos bo na Pohorju smučarski maraton, tako da bo tudi Maribor dobil svoj „pohorski maraton".

J. R.

Spet novi organizatorji rekreacije

Zveza za športno rekreacijo in telesno vzgojo Partizan je v sodelovanju z Zvezo sindikatov Slovenije, šolskim centrom za telesno vzgojo Ljubljana in ob pomoči Visoke šole za telesno kulturo organizirala letos kar dva tečaja za organizatorje rekreacije. Znano je namreč, da so potrebe po šolanih organizatorjih rekreacije iz leta v leto večje, saj je vse več delovnih in telesnovzgojnih organizacij, ki posvečajo pozornost tudi aktivnemu razvedrilu in ne le tekmovalnemu športu.

Obeh tečajev, ki sta bila v poletnih mesecih v „Gozdni šoli" Partizana v Mozirju, se je letos udeležilo 69 ljudi. Največ udeležencev je bilo iz delovnih organizacij, zavodov in ustanov, nekoliko manj pa iz društev Partizan. Ob tem je vsekakor zanimiv podatek, da se je omenjenih dvotedenskih tečajev udeležilo tudi petnajst predstavnikov JLA.

Od 69 udeležencev tečajev je kar 68 ljudi uspešno opravilo predpisane izpite. Na slovesnosti, ki je bila minuli teden v Domu sindikatov v Ljubljani, so prejeli novi organizatorji rekreacije diplome, obenem pa je stekla beseda tudi o delu v prihodnje. Tradicija na tem področju dela je pri nas še namreč več kot skromna, zato bo sodelovanje vseh, ki se ukvarjajo z rekreacijo zaposlenih, še toliko bolj dobrodošlo.

Seveda je v Sloveniji kljub številnim tečajem še vse premalo šolanih organizatorjev rekreacije. Zato si slovenski sindikati in drugi močno prizadevajo, da bi pritegnili v tečaje čim večje število ljudi, saj praksa potrjuje, da je dosedanje šolanje na tem področju obrodilo prav lepe rezultate.

S kolesom po Mislinjski dolini

Temeljna telesnokulturna skupnost Slovenj Gradec je pripravila v mesecu dni že tretjo manifestacijo rekreativne dejavnosti v Mislinjski dolini. Po uspelem prvem „tednu trima" v Slovenj Gradcu z blizu 1.000 udeleženci in z organizacijo „tedna trim" še v krajevni skupnosti Mislinja so pripravili te dni v okviru akcije „trim – šport za vsakogar" kolesarjenje po Mislinjski dolini.

Žal organizatorjem, temeljni telesnokulturni skupnosti Slovenj Gradec, vreme ni bilo naklonjeno, saj je prireditev motil dež. Tudi zato se je na 24 km dolgo pot od Slovenj Gradca skozi Podgorje in Šmiklavž do Dovž in od tam naprej do Šmartnega ter skozi Legen nazaj do stadiona v Slovenj Gradcu podalo le nekaj nad 300 kolesarjev. Med udeleženci akcije „kolesarjenje po Mislinjski dolini" so bili v večini mladi, najstarejši udeleženec pa je bil 61-letni Ivan Barl iz Slovenj Gradca. Na pot so se kolesarji podali na štirih startnih mestih, in sicer na stadionu v Slovenj Gradcu, Podgorju, Dovžah in Šmartnem. Vsi, ki so prevozili progo, so dobili kolajno „trim-kolesar".

Temeljna telesnokulturna skupnost Slovenj Gradec pripravlja za prihodnje leto še več manifestacij rekreativne dejavnosti, nasploh pa si bo prizadevala, da bo obiskalo progi za trim v Slovenj Gradcu in Mislinji kar največ občanov, zlasti še članov delovnih kolektivov.

(An)

ŠESTNAJSTIM TEMELJNIM ORGANIZACIJAM ZDRUŽENEGA DELA PODJETJA »VIATOR« SE BO KMALU PRIKLJUČILA ŠE TEMELJNA ORGANIZACIJA ZDRUŽENEGA DELA ZA POTNIŠKI PROMET – PREVALJE

POLNOČNI DOGOVOR

Želje, da bi se delavci v potniškem prometu pri temeljni organizaciji združenega dela podjetja Viator v Prevaljah osamosvojili, pravzaprav ni nova. Lepi delovni uspehi in zaupanje v svoje delo in sposobnosti so šoferje in sprevodnike že dlje časa navdajali z željo po tem, da bi se postavili na lastne noge, da bi se odcepili od tovornega prometa in delavnic ter začeli na svoje.

Ivan Vodovnik

In želja po lepšem jutrišnjem dnevu je tudi botrovala minulemu polnočnemu sestanku v Prevaljah. Na pobudo ljudi v potniškem prometu je bil namreč med soboto in nedeljo natančno ob polnoči delni zbor delovnih ljudi, na katerem bi se naj dokončno dogovorili o postopku za ustanovitev nove temeljne organizacije združenega dela.

Polnočnega sestanka se je udeležila velika večina ljudi, ki delajo v potniškem prometu, to je v enem izmed treh obratov temeljne organizacije združenega dela Viatorja v Prevaljah. Seveda so se sestanka udeležili med drugimi tudi IVAN VODOVNIK – direktor temeljne organizacije, RADO KREUZER – predsednik zbora delovnih ljudi, IVO KRČ – pomočnik generalnega direktorja podjetja Viator, MAJDA JOVAN – sekretar sveta Zveze komunistov pri Viatorju, in IVAN ŽAGAR – sekretar občinskega komiteja zveze komunistov.

PRAVICO IMAJO, DA SE SAMI ODLOČIJO

Peticijo oziroma pismeno zahtevo s kratko obrazložitvijo za omenjeni delni zbor delovnih ljudi je podpisala večina šoferjev in sprevodnikov „prizadetega obrata". Prepričani so bili, da tako ne gre več, da so dovolj močni in seveda sposobni za to, da se postavijo na lastne noge in se s tem poslove od svojih prijateljev, od kolegov, ki delajo v tovornem prometu, pa od sodelavcev v delavnicah in ne navsezadnje tudi od skupnih služb.

In želje po tem koraku jim nihče ni mogel kratiti. Polno pravico do samoodločanja jim daje namreč naša ustava, naša zakonodaja.

„Temeljna organizacija združenega dela Viatorja v Prevaljah ima tri obrate in skupne službe. Z vajenci šteje 272 zaposlenih. Po številu ljudi je najmočnejši obrat potniškega prometa, šteje namreč 97 delavcev, pa tudi po letnem dohodku je na prvem mestu, saj znaša kar 27 milijonov dinarjev. Skratka, gre za močan obrat, ki pa ni na prvem mestu le po dohodku, temveč tudi po investicijah. Letos si je na primer omislila enota potniški promet, ki razpolaga z 52 avtobusi, 5 novih vozil. Investicija je bila večja od možnosti poslovne enote, zato so ji druge priskočile na pomoč . . ," nam je med drugim povedal IVAN VODOVNIK.

NEKATERA VPRAŠANJA BREZ ODGOVOROV

Kot že rečeno: najpomembnejša točka dnevnega reda minulega polnočnega sestanka je bila „razprava o vlogi delavcev potniškega prometa pri ustanovitvi temeljne organizacije združenega dela – potniški promet". Kljub nekoliko vroči krvi nekaterih udeležencev sestanka je bila razprava dokaj konstruktivna, pa čeprav ni odgovorila na nekatera bistvena vprašanja v zvezi z ustanovitvijo nove temeljne organizacije združenega dela. Premalo je bilo številk, izračunov, premalo potrebnih primerjav in s tem odgovorov na številne probleme, ki jih bo prinesla odcepitev.

No, ne glede na to, je bilo vsem, ki so prisostvovali sestanku, jasno, da gre za kolektiv, ki je dobro seznanjen s svojimi dolžnostmi in pravicami, za kolektiv, ki je solidno informiran o dogajanjih pod domačo streho in o dogajanjih drugod. To med drugim potrjujeta tudi že ustanovljeni temeljni organizaciji združenega dela „Hoteli Koroška" in „Avto servis" Slovenj Gradec. Skratka, če je treba ponekod siliti in „pritiskati" na delavce, da si omislijo svojo temeljno organizacijo združenega dela, v našem primeru ni tako.

Morda je želja po samostojnosti nekaterih celo prevelika, premalo pretehtana. Pravimo, „morda", saj bo šele praksa pokazala, kaj bo prinesel čas in odločitev delavcev v potniškem prometu.

NI POTI NAZAJ

Skratka, sestanek v Prevaljah ni odgovoril na marsikatero vprašanje, razčistil pa je osnovno dilemo: delavci so sprejeli sklep, da prično postopek za ustanovitev temeljne organizacije združenega dela – potniški promet. Nova temeljna organizacija naj bi bila ustanovljena že s 1. januarjem prihodnjega leta, to je v slabih dveh mesecih.

Delavci v potniškem prometu so torej na najboljši poti, da uresničijo svojo zamisel. Zavedajo se odgovornosti tega koraka in tudi posledic, če ne bo šlo vse tako, kot si danes zamišljajo.

„Jasno je, da poti nazaj ni več . . .," je poudaril RADO KREUZER. „Delavci so se odločili in njihove pravice je treba spoštovati. Veliko smo se pogovarjali o vsem in veliko samoupravnega dogovarjanja je še pred nami. Vse namreč kaže, da ne bo prišlo le do ene nove temeljne organizacije združenega dela, temveč do treh . . ."

Direktor IVAN VODOVNIK pa je dodal: „Strinjam se, povratka ni, pot je treba nadaljevati. Opozoril sem na številne posledice odcepitve, to je bila vsekakor moja dolžnost. Doslej smo na primer šoferje, ki iz kateregakoli razloga niso mogli več opravljati svojega poklica, enostavno zaposlili v delavnicah. Enota tovornega prometa je vzgajala šoferje za potniški promet in resnici na ljubo povedano: to šolanje je bilo praktično zastonj – seveda za enoto potniškega prometa. Ob tem gre še za vprašanje prostorov, skupnih služb itd."

Sicer pa se bo treba v prihodnje o vsem tem dogovarjati in skupaj iskati najboljših rešitev.

Podobnih misli je bil tudi IVO KRČ, pomočnik generalnega direktorja Viatorja:

„Ena izmed naših nalog je, da delavce spodbujamo k ustanavljanju temeljnih organizacij združenega dela in seveda, da jim pri tem pomagamo, kolikor je pač v naših močeh. Razumljivo pa morajo biti vsa ta prizadevanja smiselna in dobro premišljena. Ne gre nekaj ustanavljati zaradi ustanavljanja sa-

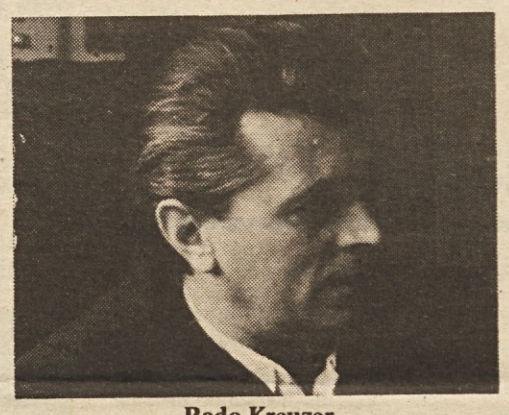

Rado Kreuzer

mega, vse skupaj je smiselno šele takrat, če zagotavlja uspešnejše rezultate dela in s tem za delavce lepši jutrišnji dan. Šele natančnejši izračuni in pa prihodnost bodo pokazali, če bo odločitev minulega delnega zbora delovne skupnosti v Prevaljah obrodila sadove, ki jih šoferji in sprevodniki pričakujejo . . ."

A. Ul.

Špekulacije

Že več let lahko sledimo nenavadni (a dobro preračunani) praksi, da se pred pospravljanjem kmetijskih pridelkov ali trgatvijo grozdja, obiranjem jabolk in drugega sadja v javnosti lansirajo napačne (namerno nižje) ocene pridelka. Namen teh namerno zmotnih ocen je še pred odkupovanjem sadja in drugih kmetijskih proizvodov umetno ustvariti psihozo pomanjkanja, ki bi bila primerna za vnaprejšnje fiksiranje neupravičeno visokih cen posameznih kmetijskih proizvodov.

Tako so se tudi letos v javnosti nekaj tednov pred obiranjem jabolk razširile ocene, po katerih naj bi bil letošnji pridelek tega sadja podpovprečen oziroma celo za polovico manjši od lanskega. Nekateri špekulativni prognozerji so šli še dlje in so napovedovali, da je lanski pridelek jabolk znašal 44.000 vagonov, medtem ko bo letošnji le 25.000 vagonov.

Zadnje dni septembra so se te napovedi pokazale kot lažne, ali vsaj hudo zmotne, saj je bil tako v družbenem kot tudi zasebnem sektorju dosežen rekorden pridelek jabolk, spričo katerega je namesto pomanjkanja nastala skrb, kam s pridelkom oziroma kje in kako ga shraniti.

Dejstvo je, da so postali rodni številni novi plantažni nasadi širom po državi, ki so povečali že tako obilni pridelek jabolk in obenem dali povod za vprašanje, zakaj skladno s povečevanjem plantažnih nasadov investitorji oziroma njihovi trgovski partnerji niso hkrati poskrbeli tudi za povečanje hladilnega oziroma skladiščnega prostora, v katerem bi lahko prek zime shranili sadje in ga očuvali pred propadanjem.

Kar pa zadeva nasprotujoče si in protislovne napovedi pridelka jabolk, lahko ugotovimo, da so vmes sicer res lahko tudi dokaj neznanstvene metode raznih zavodov in ustanov, katerih prognoze se med seboj navadno dokaj razlikujejo, vendar pa je hkrati tudi dovolj razlogov za sum, da gre v tem primeru za nekakšen sistem, katerega protagonisti so v glavnem prekupčevalci, deloma pa tudi delavci trgovine ter je, kot rečeno, njihov namen pred obiranjem sadja lansirati nerealne ocene pridelkov, da bi kajpada, dosegli nižje odkupne in hkrati višje prodajne cene.

Letošnja (bolj ali manj uspela) akcija za ozimnico je pokazala, da je ob ustrezno nizkih cenah jabolk ob obilnih letinah vprašanje skladiščnega prostora mogoče vsaj delno rešiti s takojšnjo prodajo sadja neposrednemu potrošniku, ki bo za shranitev cenenega sadja zmerom našel ustrezen prostor. Čeprav nižje, so bile cene jabolk letošnje ozimnice za proizvajalce še zmerom ustreznejše od cen v letošnji pozni pomladi, ko spričo visoke ponudbe sadja iz kleti in hladilnic le-to ni imelo tako rekoč nobene cene.

Tako se je poizkus špekulantskih napovedovalcev izjalovil ne le zaradi letošnjega obilnega pridelka jabolk in nekaterih vrst drugega sadja, temveč tudi zavoljo razmeroma boljše organiziranosti odkupnega in distribucijskega omrežja, k čemur je v veliki meri pripomogla tudi akcija za cenejšo ozimnico, ki so jo organizirali sindikati.

N. Ž.

V Portorožu je pozimi skoraj tako živahno, kot poleti. Res ne vsak dan, pa vendar večino delovnih dni. V modernem Avditoriju se vrstijo domači znanstveni simpoziji, veliko pa je tudi takih z mednarodno udeležbo. – Foto: A. ULAGA

DELAVSKA ENOTNOST

Glasilo ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE, izdaja ČZP Delavska enotnost v Ljubljani. List je bil ustanovljen 20. novembra 1942. Ureja ga uredniški odbor. Direktor, glavni in odgovorni urednik IVO TAVČAR. Naslov uredništva in uprave: Ljubljana, Dalmatinova ulica 4, poštni predal 313 VI, telefon uredništva 316-672, 323-554, 316-695 in 310-033. Naročninski oddelek — komercialna: Ljubljana, Tavčarjeva 5, telefon 312-691. Račun pri Komunalni banki Ljubljana, št. 50100-601-11807, devizni račun pri Ljubljanski banki št. 501-620-7-12100. Posamezna številka stane 2,00 din. Naročnina je četrtletna 25,00 din — polletna 50,00 din — in letna 100,00 din — Rokopisov ne vračamo — Poštnina plačana v gotovini — Tiska ČZP »Ljudska pravica«, Ljubljana. Na podlagi mnenja Sekretariata za informacije IS SRS, št. 421-1/72 z dne 23. januarja 1974 oproščeno plačila temeljnega davka od prometa proizvodov